

Deutsche Zeitung in Norwegen Nr. 228.
30 Sept. 1941.

USA.-Proviant für Island

Telegramm unseres Korrespondenten

New York, 29. September

Nach einer Agenturmeldung aus London meldet «Evening-Standard», dass die USA. in Zukunft nicht nur ihre eigenen Streitkräfte mit Lebensmitteln und anderen Vorräten versorgen würden. Die Übernahme der Versorgung der englischen Streitkräfte auf Island bezwecke eine Entlastung der britischen Schifffahrt. Die Frachter würden unter dem Geleitschutz von USA.-Kriegsschiffen fahren.

Der für die amerikanische Kriegsmarine requirierte Ozean-Dampfer «City of Chat Tanooa» der Havana-Linie wird für die Streitkräfte in Island verwendet.

30 aug. 1941.

Islands skjebne.

Det ser iallfall foreløbig ut til at Island er tapt for Europa. U. S. A. har landsatt sine tropper der, og nu er Sagapen så grundig besatt at det er flere fremmede soldater der enn islendere. Øen er besatt av både britter og amerikanere, og skal vel tjene som et slags fast støttepunkt for trafikken mellom de to angelsaksiske makter.

Dette betyr at det fredelige kongerike Island, som langsomt er vokset frem av den norske kolonisasjon ute på denne store men værharde vulkanen, nu er blitt voldtatt av de såkalte demokratier, og hvis ikke hjelpen kommer fra Europa vil den ikke kunne slippe løs noen gang.

Man har ingen grunn til å tro at

(Forts. fra 1. side.)

truet av Tyskland. Det hjelper til å få folket til å finne sig i å bli innblandet i en angrepskrig mot Europa. Og under dekke av frykten for å bli overfalt marsjerer U. S. A. inn i den europeiske krigssone. Først til Island, og senere vel sannsynligvis og så til Azorerne, de Kapverdiske øer og sannsynligvis med støttepunkter på Brasils østkyst og Afrikas vestkyst. Og undskyldningen er i alle tilfeller at hvis ikke U. S. A. sikrer sig disse støttepunkter så vil Tyskland gjøre det. På denne måte prøver U. S. A. frem den krig som maktthaverne derover ønsker.

Hvis dette spill lykkes, og Amerika klarer å redde England, da er det amerikansk-jødiske England, da er det amerikansk-jødiske verdenshegemoni sikret. Det er det kamper gjelder. Men selv om England ikke lenger står til å redde, vil en slik amerikansk-europeisk krig være til fordel for jødene; De vinner tid og tjener penger. Hvis ikke dette spillet lykkes så har jødene ikke tapt noget, tapene blir båret av det amerikanske folk. Og sannsynligheten for at Roosevelt-systemet og jødernes verdensmakt kommer til å gå bankrott er stor iallfall. Jødene har altså intet å tape og alt å vinne, og det er derfor i høyeste grad i deres interesse at de får krigen til å flamme opp også på den vestlige halvkule.

Er Island tapt for Europa?

islenderne liker det som er hendt. Og når det nu påstås fra angelsaksisk side at islenderne er fornøide og glade over forandringen, så må en tenke på gutten som blev bebreidet at han hadde revet vingene av en hel del fluer og som med et forurettet blikk svarte: «Dom liker det.....»

Island er en del av Europa, til og med en del som har været med på å skape viktige deler av den europeiske kulturarv: de herlige norsk-isländske sagaer, og som har opbevart de gamle norske gudedikt og myter slik at den germanske verden fra denne europeiske utpost igjen fikk nemlig den åndelige. Og meget tyder nu på at det nye Europa efter hvert er nådt til å finne tilbake til sig selv ved å gå veien tilbake til den urgamle åndsarv som i renest skikkelse er bevart i Eddaen. Derfor er det som har foregått nu ikke likegyldig for nogen europeer, og all minst for nordmenn.

Den kulturelle betydning av det som er foregått er altså stor, og den vil vel i lengden komme til å gjøre utslaget. Men den politiske, strategiske og den økonomiske betydning er vel det som nu faller mest i øinene.

Saken er blitt kommentert i nordiske aviser. «Fedrelandet» (København) skriver: «Vi i Norden har all grunn til å se med bekymring på Islands fremtid ..... U. S. A. er med dette skritt plutselig trengt inn i europeiske område. Vi vet at det ikke er foregått med den isländske

befolknings gode vilje.» Det svenske blad Aftonbladet skriver: «De nordamerikanske ekspansjonsforholdsregler, som fra folkerettens side sett, er helt abnorme, må også her i Norden vekke det sterkeste mishag, rent bortsett fra at de skal tjene til at bolsjevismens krig mot Europa blir mere effektiv .... Sannheten er at det var den nordamerikanske regjering som ikke vilde fire på fordringen om at Island skulre bli et støttepunkt for amerikanske fly, og at det ikke blev tatt hensyn til Islands vilje.»

I internasjonal politikk betyr det at U. S. A. er gått til angrep på Europa, og foretar sig krigerske handlinger som er rettet mot alle de europeiske land som nu er med i kampen mot Sovjet, og det er mange. Det betyr at U. S. A. har brutt sin berømte Monroe doktrine, for såvidt det gjelder den del som forutsetter at U. S. A. ikke skal blande sig inn i europeiske forhold ved å sette sig fast i Europa.

Dette har selvsagt den direkte følge at U. S. A. ikke lenger kan forlange at de europeiske makter holder sig borte fra amerikansk kontinentalt territorium.

Roosevelt erklærte for noen måneder siden at han ikke betraktet Island som del av den vestlige jordkule. Da han nu blev minnet om dette lo han kynisk og sa: «Mine meninger om hvad som hører til den vestlige halvkule retter sig efter hvilke geografer jeg sist har snakket med.» Men det er ikke utelukket at presidenten snart kommer til å lære geograf.

Efter at Island blev besatt av englenderne erklærte tyskerne at Island tilhørte krigsområdet. Roosevelt har altså nu bevisst sendt amerikanske tropper inn i europeisk krigsområde. Og det later til at han ikke har tenkt å la det bli med å ta Island, men snakker om støttepunkter i Eire og på de portugisiske øer i Atlanteren, på Afrikas vestkyst etc. Det som foregikk på Island er altså bare et ledd i den store plan som går ut på å sikre jødernes makt i Sovjet og i England. U. S. A. skal tvinges inn i krigen mot Europa.

De konsekvenser som en amerikansk krigføring fra Island vil ha for Norge er lett å overse. Det betyr at så lenge amerikanerne sitter på Island må Norge forberede sig på å være Europas front mot vest. Norge vil være det sted hvor kampen mot de vestlige inntrengere vil foregå. For Norges besettelse av tyske tropper vil dette bety en forlengelse. I Norges interesse ligger det altså at Island blir befridd. Så nær er Norges skjebne knyttet til Islands i dag. Norge er også det land som lettest kan nåes av bombe-fly som kommer fra Island.

Roosevelt har forsøkt å få sitt folk til å tro at det er truet av Tyskland. Men krigen er ikke kommet til den vestlige halvkule. Derfor har den amerikanske president nu opøst den krig som ikke vilde komme til ham. Det later til at han vil ha krig for enhver pris. I lange tider har U. S. A. satt all sin kraft inn på å hjelpe og støtte England (selvsagt mot god betaling i form av gull og verdier, støttepunkter etc.), og er så nær ved å være krigførende som det går an. For Tyskland vil en åpen krig derfor være en fordel, det gir anledning til å slå igjen. Ved at U. S. A. nu har våget sig inn på den europeiske krigssone, er dette spørsmål begynt å bli akutt. Bare et amerikansk tilbaketog kan redde situasjonen. Og hvis ikke Tyskland tar opp denne stridshanske så må andre europeiske nasjoner gjøre det. Det som er skjedd

Her er det ikke levnet nogen tvil om hvem det er som går til angrep, og det er i moderne tid sjelden å se at hensikter i denne retning blir tilstått med slik kynisme.

Et av de fikenblad som blir brukt til å skjule litt av forholdet med, er at amerikanerne påstår at den isländske regjering har bedt om å bli beskyttet av de nordamerikanske stridskrefter. Det blev til og med fremlagt et brev fra den isländske regjeringsjef, herr Jonasson, rettet til Roosevelt, som i 8 punkter gikk inn for en slik tanke. Men det må enten være en forfalskning eller noget islenderen er blitt tvunget til å skrive under. For den 6. juli offentliggjorde Chicago Tribunes korrespondent i London et intervju med den isländske regjeringssjef hvor denne avgjort frabad sig en besettelse av Island fra U. S. A.s side og uttalte: «Vi må nedlegge en prinsipiell protest mot en amerikansk besettelse, på samme måte som vi har protestert mot en britisk besettelse. Vi gjør hvad vi kan for å bevare en streng nøytralitet.»

Det er derfor utenfor enhver tvil at det her gjelder et brutalt overgrep overfor et lite folk på ca. 120,000 sjeler, et folk som ikke har nogen som helst mulighet for å verge sig mot «Forkjemperne for menneskelig frihet og civilisasjon» som Roosevelt og hans venner ynder å kalle sig.

Hensikten med besettelsen av Island er klar, det skal sikre utgangspunktet for senere overfall på Europa, og tjene til å sikre hjelpesendingene til England. Wendel Wilkie sa ved en frokost: «Det nytter ikke å ville hjelpe England bare med ord. Hvis det fortsetter slik så vil England gå til grunne. Vi må beskytte de skib som bringer våre varer til England.» Det er klare ord, og gir vel uttrykk for den foreløbige hensikt med besettelsen av Island.

Det amerikanske folk har ikke nogen lyst til å forblø i Europa, og derfor kjører man atter opp med den latterlige påstand at U. S. A. var

(Forts. side 4)

at Hjørleiv hadde drept henne. Sarget to fiskere en havmann, som de leiv. Kongen lot ham godt behandlet men ingen kunde få et ord av ham dronning Hild til å velte et fullt hokappe, og kongen slo henne; hun skunden Floke som var kommet her Tjørleiv slo også til hunden. Da lo da kongen spurte hvorfor, svarte h

er av den art at det ikke kan tales. For et upolitisk folk som det norske er det ikke så lett å sette sig inn i det som hender for tiden, og kjennskapet til de strategiske og geopolitiske krefter i verden er for øvrig lite utbredt, også i andre land, selv i de aller høieste kretser. Det viser blandt annet Roosevelts lettsindige uttalelse om at han lot sin mening om hvad som hører til den vestlige halvkule prege av det han hørte fra den geograf han sist snakket med. Han vil nok engang forstå at den østlige halvkule vet beskjed om hvad som hører til de forskjellige interesseområder. Island er en torn i øiet på Europa så lenge det tilhører U. S. A., det er for Europa det samme som Gibraltar var og ennå er for Spania, en evig trusel. Og en slik trusel finner man sig bare i så lenge man er for svak til å rette på forholdet.

Et annet forhold som man må notere sig er at man i U. S. A. er helt klar over besettelsen av Island er et avgjørende skritt i retning av krig mot Europa og en direkte krigersk innmarsj i krigssonen. Marineminister Knox sa den 9. juli 1941 i kringkastingen i Washington at Roosevelt allerede hadde gitt vidtgående instruksjoner i anledning besettelsen av Island: De amerikanske flåtestyrker hadde fått beskjed om å rapportere alt de så av fiendtlige skibsbevegelser. Da Knox blev spurt om det betydde at de skulde skyte, sa han: «*There is no room for doubt what has to be done.*» (Det er ikke levnet nogen tvil om hvad som da skal gjøres.) Og understatssekretæren i marinen, Patterson, gav den 10. juli 1941 i et møte den opplysning at president Roosevelt hadde underrettet kongressen om at alle nødvendige skritt var forberedt for å sikre transportveiene over Atlanteren. «Det er ingen tvil om hvad som kommer til å skje hvis naziene forsøker å sperre disse sjøveier. De Forente Staters marine vil om nødvendig bli satt inn for å sikre disse sjøveier.» Senere er skytebefalingen blitt bekræftet av Roosevelt selv på en pressekonferanse.

Hvis det nu kommer til sammenstøt, så vet alle hvem det er som har satt krigen i gang.

Her er det ikke levnet nogen tvil om hvem det er som går til angrep, og det er i moderne tid sjelden å se at hensikter i denne retning blir tilstått med slik kynisme.

Et av de fikenblad som blir brukt til å skjule litt av forholdet med, er at amerikanerne påstår at den islandske regjering har bedt om å bli beskyttet av de nordamerikanske stridskrefter. Det blev til og med

blev besatt av tyskerne at Islandet. Roosevelt sendt amerikanske inn i europeisk et later til at han det bli med å ta om støttepunkter portugisiske øer i

(Forts. side 9)

at U. S. A. var

ikke

hensikt

gjøre

et

stadium

ident

sevelt

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

il

(Forts. fra 1. side.)

truet av Tyskland. Det hjelper til å få folket til å finne sig i å bli innblandet i en angrepskrig mot Europa. Og under dekke av frykten for å bli overfalt marsjerer U. S. A. inn i den europeiske krigssone. Først til Island, og senere vel sannsynligvis også til Azorerne, de Kapverdiske øer og sannsynligvis med støttepunkter på Brasils østkyst og Afrikas vestkyst. Og undskyldningen er i alle tilfeller at hvis ikke U. S. A. sikrer sig disse støttepunkter så vil Tyskland gjøre det. På denne måte provoserer U. S. A. frem den krig som makthaverne derover ønsker.

Hvis dette spill lykkes, og Amerika klarer å redde England, da er det amerikansk-jødiske England, da er det amerikansk-jødiske verdenshegemoni sikret. Det er det kampen gjelder. Men selv om England ikke lenger står til å redde, vil en slik amerikansk-europeisk krig være til fordel for jødene: De vinner tid, og tjener penger. Hvis ikke dette spillet lykkes så har jødene ikke tapt noe, tapene blir båret av det amerikanske folk. Og sannsynligheten for at Roosevelt-systemet og jødernes verdensmakt kommer til å gå bankrott er stor iallfall. Jødene har altså intet å tape og alt å vinne, og det er derfor i høyeste grad i deres interesse at de får krigen til å flamme opp også på den vestlige halvkule.

Og folket blir ikke spurt. Wilkie, som så ofte har uttrykt Roosevelts mening, etter at de to under presidentvalget hadde agert motkandidater (begge var lansert av jødene, så resultatet av valget var likegyldig, men folket skulde ha illusjonen av

det hadde noget å si), har sagt i anledning denne saken: «Hvis det amerikanske folk i nordstatene hadde blitt spurt i april 1861 (da krigen mot sydstatene tok til) gjennom prøveavstemninger arrangert av Gallupinstituttet, så hadde det uttalt sig mot enhver aksjon mot sydstatene. Men da politikken var kommet inn i det stadium da det blev handlet, da samlet folket sig med overveldende flertall om presidenten. Og den moralske basis for å gjøre noget lignende er stadig til stede ....» Det er rene ord for pengene. Og slikt er det man kaller folkestyre og demokrati i U. S. A. Oversatt til dagens situasjon som uttalelsen var myntet på vil det hete: Når krigen først er i gang så vil folket være nødt til å føre den. Det gjelder altså først å få krigen i gang, og å få den i gang før folket får sagt sin mening. Det er ikke rart besettelsen av Island er blitt betegnet som et åpent brudd på U. S. A.s forfatning av republikaneren Robinson i folkerepresentasjonen.

Nu kan man vente at U. S. A. støtter frem mot de sydlige støttepunkter som det trenger til sitt angrep på Europa. Der vil de møte væbnet motstand, for portugiserne er rede til å verge sig. Og veien til Dakar i Afrika som Roosevelt også vil ha, går via Brasil ved Natal. Også en besettelse av Eire blir åpent diskutert. Det later til at man akter å gå frem på bred front. En annen sak er det hvordan amerikanerne tenker sig marsjen frem til Berlin. Det er visse faktorer som må tas med i betraktning, nemlig den tyske hær og det tyske flyvevåben, samt den tyske flåte, dertil også de andre europeiske lands forsvarsmakt. Amerikanerne vil neppe ha nogen større

glede av å stille opp til åpen kamp mot Europas seiersvante og krigsvante stridsstyrker. I Europa har de ingen chanser. Og med tid og stunder kan det jo også hende at Europa konsoliderer sig og går til motangrep, og ikke bare nøyer sig med å møte de amerikanske tropper i Europa.

Og så kommer et annet stort problem for U. S. A., det heter det østasiatiske problem. Japan er en av verdens største militærmakter og er på vakt mot Amerika som stadig har trengt sig frem i Østen. U. S. A. disponerer bare en brøkdel av sin flåte i Atlanteren, ennå er ikke tohavsflåten ferdig. Den er bare planlagt. Og Japans flåte er veldig. De siste nyheter som er sivet ut viser at den er uhyre meget sterkere enn man forestillet sig. Og dens kampkraft er sannsynligvis større enn selv U. S. A.s. Den nye japanske utenriksminister admiral Toyoda har betonet at Japan vil føre sin hittidige utenrikspolitikk uforandret.

Ser man på situasjonen slik den tar sig ut når man tar alle omstendigheter i betraktning, så faller det straks i øinene at det i grunnen vil være en fordel for Tyskland om U. S. A. kom i åpen krig med aksemaktene. Nu gjør U. S. A. ved sin «krig uten skytning» England store tjenester og gjør sitt til å forlenge krigen, uten at Tyskland ar anledning til å gjøre gjengjeld. Så snart det skytes, så teller det mest hvem som er flinkst til å treffe. Da inntreer en ny fase hvor aksemaktene kan slå igjen. Bare en slik ting som at de amerikanske representasjoner nu i årevis har drevet en intens spionasje for England er et onde som Tyskland har måttet tåle av formelle grunner, og

farligere er ikke U. S. A. enn at en åpen krig vil være en fordel fremfor denne snikende og feige opførsel fra U. S. A.s side.

Og myten om at U. S. A. skal være slik en farlig krigsmakt må man hurtigst mulig gjøre ende på. Det motsatte viste sig under verdenskrigen. U. S. A. er et rikt land og har en veldig produksjonskraft. I det ligger U. S. A.s militære betydning, men denne produksjonskraft er jo allerede satt inn i kampen mot Tyskland i årevis. Farligere enn nu kan ikke U. S. A. bli. Og de amerikanske bombene som englenderne nu kaster ned over sykehus og boligstrøk vil ikke være farligere om de blir kastet ned av amerikanere.

Og i forhold til verdenskrigen er situasjonen langt ugunstigere for U. S. A. Den gang var Japan og Italia på Englands side. Den gang var Russland velordnet og sterkt, og på det europeiske fastland var de fleste stater i krig mot Tyskland. Nu er hele det europeiske fastland med Tyskland eller besatt av tyske tropper, og Tyskland har mektige allierte og en langt sterkere militær stilling enn nogen gang før, og en så uhyre kraft at det næsten ikke har været trodd av nogen. Uimotståelig marsjerer de tyske tropper dit hvor de har fått ordre om å gå. Ingen armé, ingen festning kan stå sig mot dem.

Derfor er det internasjonale plutokrati og den internasjonale bolsjevismes felles håp om at U. S. A. skal kunne slå ned Tyskland svært dårlig hegrunnet.

Men fremtiden vil vise dem hvordan det går. Den nye tid som med slik veldig kraft trenger frem overalt har mange måter å overbevise på.

Deutsche Zeitung in Norway Nr. 198
26 Aug. 1941.

Island kennt seinen Weg Dänemark steht hinter der Stauning-Rede

Telegramm unseres Korrespondenten

Kopenhagen, 25. August

Die gesamte dänische Presse beschäftigt sich eingehend mit den Erklärungen des Staatsministers Stauning, der im Folketing die Zugehörigkeit Islands zum europäischen Norden mit aller Klarheit betont und die Besetzung der Insel durch USA-Truppen vom dänischen wie vom europäischen Gesichtspunkt bedauert hat. Die Ausführungen finden allgemeine Zustimmung.

«Politiken» gibt der Überzeugung Ausdruck, dass das isländische Volk sich trotz aller Gefahren, in die es gegen seinen Willen hineingezogen worden sei, mutig und entschlossen behaupten werde.

Was die Übernahme Islands durch die USA. betreffe, bemerkt «National Tidende», so müsse man es besonders lebhaft bedauern, dass dies gerade einem Lande geschehen sei, dessen Politik immer nur das eine Ziel gekannt habe, die strengste Neutralität zu wahren und sich aus der Auseinandersetzung der Grossmächte herauszuhalten.

«Fädrelandet» schliesslich gibt der Überzeugung Ausdruck, dass die Isländer niemals die nordische

Schicksalsgemeinschaft vergessen werden. Ebenso wie früher würden sie jetzt und in aller Zukunft zu einer Gemeinschaft des gesamten Germanentums in Europa stehen.

Viel beachtet wird in Dänemark auch der klare Standpunkt, den zuständige Stellen in Berlin einnehmen. Dort weist man im besonderen darauf hin, dass es Roosevelt gewesen ist, der die Insel in den Dienst seiner Kriegslieferungen nach England stellte und damit bewusst in den Bannkreis des Krieges zog, von dem sie sich hatte fernhalten wollen. Minister Stauning habe in seiner Parlamentsrede nicht auf Macht pochen können, um so mehr auf Moral und Recht.

Grossen Eindruck macht auch ein Bericht der Associated Press aus Island, nach dem die Besetzung dort allgemein bedauert werde und die Bevölkerung zum Teil ausgesprochen deutschfreundlich eingestellt sei. Als zum Beispiel deutsche Kriegsgefangene durch die Strassen von Reykjavik geführt wurden, hätten zahlreiche Isländer die Hand zum deutschen Gruss erhoben. An die Mauern des britischen Konsulatsgebäudes seien über Nacht Hakenkreuze gemalt worden.

Politiken nr. 324
24 aug. 1941.

Tysk Tilfredshed med Staunings Islands-Erklæring

Udtalelser i politiske Krese
i Berlin

Berlin, Lørdag.

POLITIKEN PRIVAT

I politiske Krese i Berlin har man med Interesse læst den Regeringserklæring, Statsminister *Stauning* har afgivet angaaende Island, og hvori denne fordømmer den engelsk-amerikanske Intervention ud fra folkeretlige og moralske Synspunkter. Hr. *Stauning* har slaaet fast, at Island tilhører Norden, og dermed Europa, hvilket efter tysk Synspunkt er af stor Betydning over for U. S. A.s Fremrykning. Erklæringen illustreres, mener man, paa en bemærkelsesværdig Maade gennem de amerikanske Meddelelser, ifølge hvilke den islandske Befolkning ved offentlige Demonstrationer har taget Stilling imod Besættelse og altsaa utvetydigt har givet Udtryk for Landets Vilje.

Vikar.

*"Deutsche Zeitung in Norwegen" m. 197.
24 Aug. 1941.*

Islands Wille zur Neutralität

**Klare Feststellungen Staunings im Folketing - Die USA. spielen
mit dem Feuer**

Telegramm unseres Korrespondenten

Kopenhagen, 23. August

Im Folketing, der dänischen Abgeordnetenkammer, gab Staatsminister Stauning am Freitag eine bedeutsame Erklärung über Island ab. Mit aller Deutlichkeit stellte er fest, dass die Landung englischer und amerikanischer Truppenteile auf dieser Insel gegen den ausdrücklichen Willen der Bewohner erfolgt ist, die ihre Neutralität hatten wahren wollen, und dass namentlich die Anwesenheit von USA.-Truppen die Gefahr heraufbeschwöre, Island in die kriegerischen Auseinandersetzungen zu verwickeln.

Einleitend schilderte der Minister die Entwicklung der Verhältnisse seit der Landung englischer Truppen bis zur Besetzung Islands durch die JSA. Am 11. April 1940, unmittelbar nachdem die deutsche Wehrmacht den Schutz Dänemarks und Norwegens übernommen hatte, habe die isländische Regierung die amtliche Erklärung abgegeben, Island wünsche an keinem Bündnis irgendwelcher Art teilzunehmen und verwahre sich gegen jede Massnahme, die gegen die Neutralität der Insel verstosse. Ausserdem habe die isländische Regierung durch ihren Generalkonsul in New York die bestimmte Absicht zum Ausdruck bringen lassen, an der Neutralitätspolitik unter allen Umständen festzuhalten und sich einer Benutzung als Umladeplatz für Kriegsgüter zu widersetzen. Die englische Landung sei also von isländischer Seite ebenso wenig gewünscht worden wie die spätere Ablösung der britischen Truppen durch nordamerikanische.

«Hier in Dänemark», fuhr Stauning fort, «haben wir über die Hintergründe der Geschehnisse um Island nur unvollkommene Aufschlüsse erhalten können. Immerhin müssen wir annehmen, dass Grossbritannien und die Vereinigten Staaten das kleine Island in eine Zwangslage versetzt haben, so dass die isländische Regierung schliesslich keine Wahl mehr gehabt hat.»

Die neuen Verhältnisse auf Island gäben, so fuhr der Minister fort, Anlass zu ernststen Besorgnissen. Die Tatsache der Anwesenheit ame-

rikanischer Truppen auf dieser zu Europa gehörenden, mit Dänemark eng verbundenen Insel führe die Gefahr herauf, dass Island eines Tages gegen seinen erklärten Willen in die kriegerischen Auseinandersetzungen der Grossmächte mit einbezogen werde. Nach zuverlässigen Meldungen seien erhebliche Truppenabteilungen aus den USA. nach Island geschafft worden, und an verschiedenen Stellen des Landes hätten sie Flug- und Flottenstützpunkte in grossem Ausmass angelegt. Die Absicht sei klar: Island solle zum Umladeplatz für amerikanische Kriegsmaterialtransporte nach England ausgebaut werden. Um diese Transporte zu schützen, würden die USA. vermutlich bedeutende Flotteneinheiten in ein Gebiet entsenden, dass deutscherseits zur Sperrzone erklärt worden ist. Kriegerische Handlungen in den zu dieser Sperrzone gehörenden Gewässern um Island oder gar auf Island selbst seien daher nicht unwahrscheinlich. Vom dänischen wie auch allgemein vom europäischen Gesichtspunkt müsse deshalb die militärische Besetzung Islands durch die Vereinigten Staaten von Amerika in hohem Grade bedauert werden.

«Wir wissen», so schloss der Minister wörtlich, «dass das isländische Volk sich niemals freiwillig für Interessen benutzen lassen wird, die nicht seine eigenen sind oder mit den altherwürdigen Traditionen Islands als nordisches Land übereinstimmen. Ein Zeugnis hierfür sind die isländischen Kundgebungen über

seine Zugehörigkeit zum Norden, die wir mit grosser Freude vermerkt haben. Mit der grössten Sympathie für unser Brudervolk und mit gespannter Aufmerksamkeit verfolgen wir in Dänemark die Ereignisse, die das Interessengebiet dieses nordischen Landes betreffen, und wir nähren die sichere Zuversicht, dass Island in der gegenwärtigen schwierigen Situation das auf gemeinsamer Geschichte begründete Verhältnis einer Verbindung zwischen den dänischen und den übrigen nordischen Völkern und dadurch zu Europa nicht aus den Augen verlieren wird.»

Im Zusammenhang mit dieser Erklärung des dänischen Staatsministers gewinnt eine Meldung der Associated Press an Interesse, in der zugegeben wird, die Bevölkerung Islands sei über die Besetzung alles andere als erfreut; selbst diejenigen Isländer, die in ihrer politischen Einstellung zu England und den USA. neigen, bedauerten heute die Besetzung ihrer Insel. Ein Bericht der «New York Post» aus Reykjavik betont ebenfalls die den Besatzungsmächten wenig günstige Stimmung der Bevölkerung.

'Politiken' nr. 323.

23 Aug. 1941.

Erklæring af Stauning i Rigsdagen om U.S.A.'s Besættelse af Island

Statsministeren beklager Besættelsen ud fra
danske og europæiske Synspunkter

„Island hører til Norden“

STRAKS ved Begyndelsen af Folketingets Møde i Gaar fik Statsminister Stauning Ordet for at fremsætte følgende Erklæring:

Siden jeg den 4. Juli 1940 havde Lejlighed til her i Tinget at fremsætte en Udtalelse angaaende vort Forbundsland Island, har Krigen udviklet sig paa voldsom Maade, og paa det politiske Omraade er der sket Begivenheder af den største Rækkevidde for saa at sige alle Europas Lande. Ogsaa Island er blevet berørt af den senere Tids Udvikling, og det vil formentlig findes naturligt, at jeg atter siger nogle Ord om Forholdene i vort Broderland.

Forholdet til Danmark

Valget af Rigsforstander

Hvad angaar Forholdet mellem Danmark og Island er der som bekendt sket det, at Islands Alting den 17. Maj i Aar har vedtaget to Beslutninger angaaende Spørgsmaalet om Forbundsoverenskomsten med Danmark og Islands Statsform i Fremtiden. Disse Altingsbeslutninger, der straks efter deres Vedtagelse blev forelagt Offentligheden ved officielle Meddelelser i Pressen, gav Anledning til en Noteudveksling mellem den danske og den islandske Regering. Ogsaa disse Noter, der udveksledes mellem mig og Islands herværende Chargé d'affaires, blev i deres fulde Ordlyd gennem Pressen forelagt Offentligheden. Hele denne Sag er derfor tilstrækkelig bekendt, og jeg skal her indskrænke mig til at pege paa, at den Meningsudveksling, der saaledes fandt Sted mellem de to Forbundslandes Regeringer, fra hver af Siderne var baa- ret af fuld Forstaaelse for den ander- Parts Vanskeligheder og af den Broder- skabets og Samhörighedens Aand, som lige- siden Forbundslovens Vedtagelse har præ-

get de dansk-islandske Relationer. Fra dansk Side erklærede vi os rede til, saa snart Forholdene maatte tillade det, at træde i Forhandling angaaende Forbunds- overenskomsten paa Grundlag af Forbundslovens Bestemmelser og under fuld Hensyntagen til det islandske Folks Øn- sker. Fra islandsk Side anerkendte og værdsatte man den danske Regerings Forstaaelsesvilje, samtidig med at man henviste til Altingsbeslutningerne som Retningslinjerne for Islands Regering.

Samtidig med de ovennævnte Altings- beslutninger vedtog Altinget en særlig Beslutning om Valg af Rigsforstander til Udøvelse af den Myndighed, der normalt udøves af Kongen. Denne Myndighed var, som det vil erindres, straks efter den 9. April 1940 midlertidig blevet overdraget til det islandske Ministerium, en Foran- staltning, som fra dansk Side kun kunde opfattes som noget efter Omstændighe- derne naturligt. Det, der senest er sket, er videregaaende, at Kongemyndigheden nu er lagt i Hænderne paa én Mand, en Rigsforstander, i Stedet for som hidtil at

Fortrækkes Side 2, Sp. 3.

naturlige Grund- meget sparsomme Oplysninger. For Island maa der utvivlsomt have foreligget tungt- vejende Grunde, som vi her vanskeligt kan vurdere, men det er vel ikke uberetti- get at formode, at Island i Virkeligheden er blevet bragt i en Tvangssituation, saa- ledes at den islandske Regering praktisk talt ikke har haft noget Valg. Det fore- kommer mig, at den ny Tingenes Tilstand i vort Forbundsland maa give Anledning til adskillige Bekymringer, thi de Efter- retninger, der foreligger om de amerikans- ke Troppers Besættelse af Landet, synes at aabne vide Perspektiver og desværre ogsaa at indeholde Muligheder for, at Is- land i større Omfang og paa en mere di- rekte Maade, end det hidtil har været Til- fældet, inddrages i krigerske Forviklinger og bliver en Brik i det storpolitiske Spil, i hvilket der ikke haves Sikkerhed for, at

De paagældende Kreds udtaler, at Ty-
nemaagtsberedningerne fra den senere Tid
Det fremgaar tydeligt af de tyske Ver-
berlin, Fredag (RB).

De paagældende Kreds udtaler, at Ty-
nemaagtsberedningerne fra den senere Tid
Det fremgaar tydeligt af de tyske Ver-
berlin, Fredag (RB).

Staunings Erklæring

Fortsat fra Side 1.

være hos et kollegialt Organ. Det er dog forstaaeligt, at en saadan Ordning fra et administrativt Synspunkt frembyder visse Fordele, og vi har Ret til at gaa ud fra, at der ved denne Nyordning, der jo ligesom den hidtidige er noget midlertidigt, ikke tilstræbes andre Formaal end rent praktiske.

Til Rigsforstander er for et Aar valgt Islands tidligere Gesandt i København, Hr. Sveinn Björnsson, der ved sin Overtagelse af det nye Embede i varme og anerkendende Ord hyldede Hans Majestæt Kong Christian X og i Vendinger, der vidnede om virkelige Venskabsfølelser, gav Udtryk for den islandske Nations Følelser af Sympati og Hengivenhed over for Broderlandet Danmark. Jeg vil gerne benytte denne Lejlighed til fra dette Sted at sige, at et saadant Vidnesbyrd om de to Broderationers Samhørighed af os Danske værdsættes meget og af Hjertet gengældes.

U.S.A.s Besættelse af Island

Med Hensyn til Islands Besættelse er der i Begyndelsen af Juli Maaned indtraadt en principiel Ændring, idet der er truffet den Ordning, at Besættelsen overtages af Amerikas forenede Stater. De første Meddelelser herom maatte nærmest forstaaes paa den Maade, at de engelske Besættelsestropper skulde trækkes tilbage, efterhaanden som de amerikanske ankommer. Der synes dog i denne Henseende at herske nogen Uklarhed, idet der foreligger Oplysninger, der tilsyne-

Statsminister Stauning paa Folketingets Talerstol.

ladende er indbyrdes modstridende. Faktisk staar der ifølge foreliggende Oplysninger i Dag saavel britiske som amerikanske Tropper i det neutrale Island. Det vil erindres, at Islands Regering i sin Tid, efter at Landet var blevet besat af England, nedlagde en energisk Protest mod denne Foranstaltning. Der henvistes til denne Protest i den islandske Regerings officielle Erklæring af 11. April 1940, gaaende ud paa, at Island hverken kunde eller vilde deltage i Alliance med nogen Part og vilde protestere mod enhver Foranstaltning, der strider mod Islands erklærede Neutralitet. Erklæringen om, at Island stedse vilde forblive neutralt, blev afgivet af den islandske Regering i 1918 og i Henhold til Forbundsloven af Danmark notificeret for de udenlandske Magter.

Island holder fast ved Neutralitetspolitikken

Den Omstændighed, at Amerikas forenede Staters Overtagelse af den militære Besættelse af Island hviler paa en Overenskomst mellem den islandske og den amerikanske Regering, berettiger ingenlunde til den Antagelse, at Island skulde have ønsket at afgive eller principielt at ændre det for Landet fundamentale Standpunkt om dets stedseværende neutrale Stilling, hvilket Standpunkt senest fandt Udtryk i den ovennævnte islandske Regeringserklæring af 11. April 1940.

som paa, hvorvidt Spørgsmaalet om Krigsmaterieltransporter via Island maatte dukke op paa ny, for da straks at indberette herom til den islandske Regering. Meddelelsen efterlod ingen Tvivl om, at det var den islandske Regerings bestemte Hensigt at undgaa og at modsætte sig, at Island blev anvendt som Omladningsplads for Krigsmateriel. Den kan tages som et Udtryk for Islands Fastholden ved Neutralitetspolitikken.

Island i en Tvangssituation

Lige saa lidt som den engelske Besættelse var ønsket fra islandsk Side, lige saa lidt kan der antages at have foreligget noget Ønske hos den islandske Regering om at se denne Besættelse afløst af en amerikansk. Om hele Baggrunden for den trufne Nyordning har vi her i Danmark af naturlige Grunde kun kunnet modtage meget sparsomme Oplysninger. For Island maa der utvivlsomt have foreligget tungtvejende Grunde, som vi her vanskeligt kan vurdere, men det er vel ikke uberettiget at formode, at Island i Virkeligheden er blevet bragt i en Tvangssituation, saaledes at den islandske Regering praktisk talt ikke har haft noget Valg. Det forekommer mig, at den ny Tingenes Tilstand i vort Forbundsland maa give Anledning til adskillige Bekymringer, thi de Efterretninger, der foreligger om de amerikanske Troppers Besættelse af Landet, synes at aabne vide Perspektiver og desværre ogsaa at indeholde Muligheder for, at Island i større Omfang og paa en mere direkte Maade, end det hidtil har været Tilfældet, inddrages i krigerske Forviklinger og bliver en Brik i det storpolitiske Spil, i hvilket der ikke haves Sikkerhed for, at Hensynet til Islands egne Ønsker og Interesser vil blive det afgørende. De foreliggende Meddelelser gaar ud paa, at store amerikanske Tropestyrker føres til Landet, og at der forskellige Steder i dette anlægges Flaade- og Flyvebaser i stort Format. Hensigten hermed er blandt andet at skabe Muligheder for at benytte Island som Omladningsplads for amerikanske Krigsmaterieltransporter. Den amerikanske Besættelse, som skal sikre Ruten fra Amerikas Forenede Stater til Storbritannien for dets Forsyninger med Krigsmateriel, vil formentlig forudsætte Tilstedeværelsen af betydelige Flaadestyrker i et Omraade, der fra tysk Side er erklæret for Spærrezone.

Island hører til Norden

Krigerske Handlinger i Farvandet omkring Island, der hører til Spærrezonen, eller i Island selv er derfor ikke usandsynlige. Amerikas Forenede Staters Overtagelse af Islands militære Besættelse maa ud fra danske og europæiske Synspunkter i høj Grad beklages, selv om det i den trufne Overenskomst er en klar Forudsætning, at de amerikanske militære Styrker af enhver Art skal trækkes tilbage umiddelbart ved Afslutningen af den nu stedfindende Krig. Island hører til Norden og derigennem til Europa. Ud fra denne Kendsgerning, der ikke kan bestrides, vil jeg gerne paa dette Sted udtale min Overbevisning om, at den historiske Udvikling vil bekræfte den amerikanske Regerings højtidelige Løfter.

Det er en Selvfølge, at vi her i Danmark har fuld Forstaaelse af, at Island i det stedfindende voldsomme Opgør mellem Stormagterne ikke har haft nogen Mulighed for at hindre den skete Udvikling, og vi ved, at det islandske Folk aldrig frivilligt vil lade sig udnytte til Fordel for Interesser, der ikke er dets egne eller stemmende med Landets ældgamle Traditioner som nordisk Land. Et Vidnesbyrd herom er de islandske Tilkendegivelser om Tilhørighed til Norden, som vi med stor Glæde har bemærket. Med den største Sympati for vort Broderfolk og med spændt Opmærksomhed følger vi i Danmark de Begivenheder, der berører dette nordiske Lands Interesseomraade, og vi nærer en sikker Forvisning om, at Island i den nuværende vanskelige Situation ikke vil tabe af Syne sit ved fælles Historie grundede Tilknytningsforhold til det danske og de øvrige nordiske Folk og derigennem til Europa.

vil gerne benytte denne Lejlighed til fra dette Sted at sige, at et saadant Vidnesbyrd om de to Broderationers Samhørighed af os Danske værdsættes meget og af Hjertet gengældes.

U.S.A.s Besættelse af Island

Med Hensyn til Islands Besættelse er der i Begyndelsen af Juli Maaned irdtraadt en principiel Ændring, idet der er truffet den Ordning, at Besættelsen overtages af Amerikas forenede Stater. De første Meddelelser herom maatte nærmest forstaaes paa den Maade, at de engelske Besættelsestropper skulde trækkes tilbage, efterhaanden, som de amerikanske ankommer. Der synes dog i denne Henseende at herske nogen Uklarhed, idet der foreligger Oplysninger, der tilsyne-

Statsminister Stauning paa Folketingets Talerstol.

ladende er indbyrdes modstridende. Faktisk staar der ifølge foreliggende Oplysninger i Dag saavel britiske som amerikanske Tropper i det neutrale Island. Det vil erindres, at Islands Regering i sin Tid, efter at Landet var blevet besat af England, nedlagde en energisk Protest mod denne Foranstaltning. Der henvistes til denne Protest i den islandske Regerings officielle Erklæring af 11. April 1940, gaaende ud paa, at Island hverken kunde eller vilde deltage i Alliance med nogen Part og vilde protestere mod enhver Foranstaltning, der strider mod Islands erklærede Neutralitet. Erklæringen om, at Island stedse vilde forblive neutralt, blev afgivet af den islandske Regering i 1918 og i Henhold til Forbundsloven af Danmark notificeret for de udenlandske Magter.

Island holder fast ved Neutralitetspolitikken

Den Omstændighed, at Amerikas forenede Staters Overtagelse af den militære Besættelse af Island hviler paa en Overenskomst mellem den islandske og den amerikanske Regering, berettiger ingenlunde til den Antagelse, at Island skulde have ønsket at afgive eller principielt at ændre det for Landet fundamentale Standpunkt om dets stedseværende neutrale Stilling, hvilket Standpunkt senest fandt Udtryk i den ovennævnte islandske Regeringserklæring af 11. April 1940. I denne Forbindelse bør ogsaa erindres den Meddelelse, som den islandske Regering den 14. Januar 1941 offentliggjorde angaaende nogle amerikanske Presseforlydender om Planer, gaaende ud paa, at den amerikanske Regering skulde have til Hensigt paa amerikanske Skibe at bringe Krigsmateriel til Island for der at omlade dette i engelske Skibe. Det fremgik af nævnte Meddelelse, at den islandske Regering, der aabenbart følte sig ilde berørt af disse Presseforlydender, havde givet sin Generalkonsul i New York Forholdsordre i Sagens Anledning, og at Generalkonsulen efter at have rettet Henvendelse til den amerikanske Regering havde indberettet, at Rygterne savnede Grundlag i Virkeligheden. Det tilføjes i den her omtalte Meddelelse fra den islandske Regering, at Generalkonsulen i New York selvfølgelig vilde være opmærk-

ne Nyordning har vi her i Danmark af naturlige Grunde kun kunnet modtage meget sparsomme Oplysninger. For Island maa der utvivlsomt have foreligget tungtvejende Grunde, som vi her vanskeligt kan vurdere, men det er vel ikke uberettiget at formode, at Island i Virkeligheden er blevet bragt i en Tvangssituation, saaledes at den islandske Regering praktisk talt ikke har haft noget Valg. Det forekommer mig, at den ny Tingenes Tilstand i vort Forbundsland maa give Anledning til adskillige Bekymringer, thi de Efterretninger, der foreligger om de amerikanske Troppers Besættelse af Landet, synes at aabne vide Perspektiver og desværre ogsaa at indeholde Muligheder for, at Island i større Omfang og paa en mere direkte Maade, end det hidtil har været Tilfældet, inddrages i krigerske Forviklinger og bliver en Brik i det storpolitiske Spil, i hvilket der ikke haves Sikkerhed for, at Hensynet til Islands egne Ønsker og Interesser vil blive det afgørende. De foreliggende Meddelelser gaar ud paa, at store amerikanske Troppestykker føres til Landet, og at der forskellige Steder i dette anlægges Flaade- og Flyvebaser i stort Format. Hensigten hermed er blandt andet at skabe Muligheder for at benytte Island som Omladningsplads for amerikanske Krigsmaterieltransporter. Den amerikanske Besættelse, som skal sikre Ruten fra Amerikas Forenede Stater til Storbritannien for dets Forsyninger med Krigsmateriel, vil formentlig forudsætte Tilstedeværelsen af betydelige Flaadestyrker i et Omraade, der fra tysk Side er erklæret for Spærrezone.

Island hører til Norden

Krigerske Handlinger i Farvandet omkring Island, der hører til Spærrezone, eller i Island selv er derfor ikke usandsynlige. Amerikas Forenede Staters Overtagelse af Islands militære Besættelse maa ud fra danske og europæiske Synspunkter i høj Grad beklages, selv om det i den trufne Overenskomst er en klar Forudsætning, at de amerikanske militære Styrker af enhver Art skal trækkes tilbage umiddelbart ved Afslutningen af den nu stedfindende Krig. Island hører til Norden og derigennem til Europa. Ud fra denne Kendsgerning, der ikke kan bestrides, vil jeg gerne paa dette Sted udtale min Overbevisning om, at den historiske Udvikling vil bekræfte den amerikanske Regerings højtidelige Løfter.

Det er en Selvfølge, at vi her i Danmark har fuld Forstaaelse af, at Island i det stedfindende voldsomme Opgør mellem Stormagterne ikke har haft nogen Mulighed for at hindre den skete Udvikling, og vi ved, at det islandske Folk aldrig frivilligt vil lade sig udnytte til Fordel for Interesser, der ikke er dets egne eller stemmende med Landets ældgamle Traditioner som nordisk Land. Et Vidnesbyrd herom er de islandske Tilkendegivelser om Tilhørighed til Norden, som vi med stor Glæde har bemærket. Med den største Sympati for vort Broderfolk og med spændt Opmærksomhed følger vi i Danmark de Begivenheder, der berører dette nordiske Lands Interesseomraade, og vi nærer en sikker Forvisning om, at Island i den nuværende vanskelige Situation ikke vil tabe af Syne sit ved fælles Historie grundede Tilknytningsforhold til det danske og de øvrige nordiske Folk og derigennem til Europa.

'Politiken' m. 320.

20 Aug. 1941.

Churchills Tale i Island fra Altingets Balkon

*Storbritannien og U. S. A. garanterer Islands
Frihed og Selvstændighed efter Krigen*

London, Tirsdag. (S.T.B.)
(via Basel).

LEDSAGET af den unge Informationsminister Brendan Bracken, der var rejst ham i Møde, ankom Premierminister Churchill i Morges med Ekstratog til London, hvor en stor Menneskeskare bød ham velkommen hjem fra Atlanterhavskonferencen. Churchill begav sig straks til Downing Street og tog fat paa sit Arbejde.

Churchills Tale

Informationsministeriet har frigivet de første Skildringer af Premierministerens Besøg i Island. Det oplystes her bl. a., at Churchill efter at have inspiceret de britiske og amerikanske Stridskræfter besøgte Altingsbygningen. Her traadte han ud paa Balkonen og holdt en kort Tale til de forsamlede Tilskuere. Han udtalte bl. a.:

— Vi er kommet her til Island for at beskytte os selv mod Angreb, og vi haaber, at det ogsaa maa lykkes os herved at holde Krigen borte fra Island. Vi vil drage Omsorg for, at eders Privatliv gøres saa lidt som muligt.

Churchill tilføjede, at Storbritannien og De forenede Stater garanterede Island

dets Frihed og Selvstændighed efter Krigen.

Efter Besøget i Altinget havde Churchill en Konferencé med den britiske og den amerikanske Øverstkommanderende paa Island. Oprindelig havde det været Tanken, at Premierministeren skulde flyve fra Island til England, men denne Plan blev opgivet paa Grund af det daarligere Vejr.

Forsvarscheferne hos Churchill

London, Tirsdag (S.T.B.)
(via Stockholm).

Efter Mødet i Krigskabinetet, hvor man bl. a. drøftede Udnævnelsen af Storbritanniens Repræsentanter ved Moskva-Konferencen, modtog Premierminister Churchill i Middags Cheferne for de tre britiske Forsvarsgrene, Flaadeflotten, Sir Dudley Pound, Impire-Generalstabschefen Sir John Dill og Luftvaabnets Stabschef, General Portal.

Churchill hos Kongen

Stockholm, Tirsdag.
(R.B. fra D.N.B.)

Premierminister Churchill deltog, efter hvad Reuters Bureau meddeler, i Dag i Kongens Frokoststafel og overrakte ved denne Lejlighed Kongen et Budskab fra Præsident Roosevelt.

Deutsche Zeitung in Norwegen m. 191.
17. Aug. 1941.

**Neue Island-Häfen
für USA.**

Kopenhagen, 16. August.
Zwischen den Vereinigten Staaten und Island ist ein Abkommen geschlossen worden, nach dem die isländischen Häfen den amerikanischen Streitkräften zur Verfügung gestellt werden sollen. Isländische Arbeiter sollen bei dem Bau neuer Anlagen beschäftigt werden.

"Aftenposten" nr. 377.
16 aug. 1941.

De islandske havner skal utbygges.

New York, 15. august.

(NTB.) De Forente Stater skal utbygge de islandske havner, melder Associated Press fra Reykjavik. De Forente Stater skal skaffe materiell, mens Island skal stille arbeidere. Til gjengjeld for utbyggingen skal De Forente Stater få fortrinsrett i de islandske havner.

Aftersprok m: 356

4 Aug. 1941.

Island som britisk dominion?

Paris, 4. august.

(NTB.) En av avisene her gjør oppmerksom på en artikkel som stod i det ledende skotske blad The Scotsman i Edinburg i 1934. Artikkelen hadde titelen «Island som britisk dominion». Avisen erklærte at artikkelen stammet fra «vel underrettet hold», som igjen hadde sine underretninger fra et sted i Foreign Office.

Artikkelen omtaler den dansk-islandske personalunions ophør i 1940, og forfatteren spør: Hva vil skje da? Svaret går ut på, at Island ikke kan bestå uten fremmed hjelp. Aller sikrest vilde det kunne leve under beskyttelse av den britiske krigsflåte. Islands handel, som gjennomsnittlig beløper sig til 6 millioner pund sterling pr. år, knytter landet stadig nærmere til England. Hvis Island skulde ønske en tilslutning, vil det kunne finne det hos England, heter det. Det gis kun en eneste utvei: Optagelse som selvstendig dominion i det britiske verdensrike. Forfatteren går tilbake til år 870, og fremsetter den uhyrlige påstand at Island har fått sin kristendom og sin kultur fra England. Det nevnes ikke med et ord at det var nordmenn som koloniserte landet, og heller ikke omtales Norges innsats i Islands kulturhistorie.

Imidlertid gir forfatteren selv det avgjørende argument for Englands ambisjoner og avslører den virkelige bakgrunn for den påtenkte anneksjon, idet han skriver: Islands isfrie havner vil kunne åpne en rekke fortreffelige støttepunkter for den britiske Atlanterhavsflåte. Den britiske flåte interesserer sig særlig og sterkt for Islands innlemmelse i det britiske imperium, og den forlanger planen om dette støttet av alle krefter, heter det til slutt.

*Deutsche Zeitung in Norwegen m. 159.
11. Juli 1941.*

Differenzen um Island zwischen USA.-London

Engländer ziehen Truppen nicht zurück - Wheeler an Churchill - Nur Waffen, keine Truppen für England

Amsterdam, 10. Juli

Die Besetzung Islands durch die USA.-Truppen, die offiziell zwar gefeiert wird, hat zwischen London und Washington bereits zu ersten Differenzen geführt. Die USA. sind verstimmt darüber, dass die englischen Truppen ebenfalls auf Island verbleiben. Ausserdem hat Churchill über eine Äusserung des Senators Wheeler offiziell Beschwerde erhoben.

Wie Reuter meldet, wurde von zuständiger Stelle in London bekannt, dass die britische Armee auf Island beibehalten werden soll.

Churchill gab hierzu im Unterhaus eine Erklärung, wobei er von einer «erstklassigen Nachricht» sprach. Die amerikanische Massnahme werde in vollständiger Übereinstimmung mit den britischen Ansichten durchgeführt werden. Auch britische Streitkräfte würden neben den amerikanischen auf Island verbleiben. Dieses verträge sich sehr gut mit den Interessen beider Mächte. Die Besetzung Islands sei für die Vereinigten Staaten auch insofern wichtig, als sie «nicht nur die Entsendung von Hilfsmaterial nach Grossbritannien möglich mache, sondern auch die Vereinigten Staaten in die Lage versetze, dafür Sorge zu tragen, dass das Hilfsmaterial tatsächlich England erreiche. Wenn jetzt die Marinestreitkräfte der beiden Mächte in den gleichen Gewässern operierten, sollten sie einander auch unterstützen. Er beendete das Thema mit den pathetischen Worten: «Im Namen des Unterhauses und der Regierung begrüßen wir sie.»

Diese Erklärung Churchills hat in Washington Aufsehen erregt und sogar leicht verstimmt, denn aus der am Montag vom Weissen Haus abgegebenen Erklärung ging hervor, dass die USA.-Truppen die Engländer in Island ersetzen würden. In Washingtoner politischen Kreisen nimmt man an, Churchill habe England darüber beruhigen wollen, dass er Island nicht diesen «Yankees» überlassen, sondern Englands Ansprüche auf die Insel aufrecht erhalten wolle.

Churchill hat, wie der Sekretär des Weissen Hauses, Early, mitteilte, an Roosevelt auch eine Botschaft übersandt, in der er sich über eine Äusserung im Zusammenhang mit der

Entsendung von USA.-Truppen nach Island beschwerte. In dieser Botschaft erklärte Churchill unter anderem, die britische Regierung habe mit Besorgnis von dieser Äusserung Kenntnis genommen, die geeignet sei, Menschenleben zu gefährden. Wer diese Äusserung getan hat, wird in der Botschaft nicht erwähnt. Es handelt sich aber um Senator Wheeler, der jetzt in Erwiderung auf diese Beschwerde Churchills erklärte, die USA. seien immer noch eine Demokratie, und das USA.-Volk habe das Recht, über Schritte unterrichtet zu werden, die es in den Krieg verwickeln könnten. Niemand dürfe vergessen, dass der Bundeskongress, der Präsident und die Ministerien ihre Vollmachten einzig und allein vom Volke erhielten. Zu seiner Äusserung vom 3. Juli teilte Wheeler mit, seine Information habe gelautet, dass USA.-Streitkräfte Island bereits besetzt hätten, als er hiervon der Öffentlichkeit Mitteilung machte.

Zu der Äusserung eines englischen Generals, dass USA.-Truppen für Englands Sieg eingesetzt werden müssten, schreibt «New York World Telegram», es liege im Interesse der englisch-amerikanischen Freundschaft, bei den Engländern keine vergebliche Hoffnung auf ein neues USA.-Expeditionskorps zu erwecken. Angesichts der Forderungen des USA.-Generalstabs, USA.-Truppen auf die Westhemisphäre zu beschränken, und angesichts der Besetzung Islands durch die USA. sei es nur zu begrüßen, dass das Weisse Haus Churchill jetzt daran erinnere, dass die Vereinbarung mit USA. nicht über die Lieferung von Kriegsgeräten hinausgehe.

Wall Street hat, wie aus New York berichtet wird, in den letzten Tagen grosse Geschäfte gemacht. In den jüdischen Finanzkreisen der USA. feiert man diese «Erfolge» als eine Auswirkung der Rüstungspolitik. Die Umsätze der Wall Street haben allein am Dienstag eine Million Aktien überschritten.

Diese glänzenden Geschäfte in Wall Street illustrieren bestens die Aggressionspolitik Roosevelts. Es ist die jüdische Hochfinanz, die heute an Island verdient und die jenen Schritt begrüsst, der Amerika dem Kriege näher bringt.

5
Aegtkup rohu m: 315

11 juli 1941.

Amerikanerne på Island.

Gjennem et særbudskap til Kongressen mandag gav president Roosevelt meddelelse om at amerikanske marinesoldater var gått iland på Island. Det er ikke vanskelig å forstå den voldsomme reaksjon, som dette skritt har fremkaldt i Berlin, og når man ser tilbake på president Roosevelts handlinger i de siste tre måneder kan man nok også forstå at tyskerne i disse dager bruker hårde ord. Grønland blev besatt 10. april; 27. mai, tre dager etter det store sjøslag i Nord-Atlanteren mellom «Bismarck» og «Hood» proklamerte Roosevelt den såkaldte nasjonale krisetilstand, som gav ham praktisk talt ubegrenset makt; 15. juni lot han sperre aksemaktenes og de okkuperte lands tilgodehavender, og dagen etter lot han deres konsulater lukke og funksjonærene utvise. Under «normale» forhold vilde iallfall dette siste nok ha kunnet føre til krig, men forholdene er nu engang ikke «normale», hvilket gjennemførelsen av loven om Englandshjelpen er det beste eksempel på.

Islands egen stilling i den nye situasjon er eiendommelig og visstnok uten sidestykke folkerettslig sett. Fra å være et område okkupert av en krigførende makt proklamerer den sin uavhengighet og lar sig deretter benytte som operasjonsbasis av en makt, som hverken er nøytral eller krigførende, men som nærmest inngår under den nye betegnelse, som er opstått i disse siste år: ikke-krigførende.

Amerikanerne aksepterer selv betegnelsen ikke-krigførende og dette svarer nøiaktig til U. S. A.s stilling, for etter at loven om Englandshjelpen var blitt vedtatt av kongressen kan man ikke lengere snakke om et nøytralt Amerika i ordets gamle betydning.

U. S. A. er med andre ord blitt en aktiv deltager i slaget om Atlanterhavet. I sitt budskap til kongressen sa Roosevelt, at de amerikanske okkupasjonsstyrker har fått ordre om å holde Island for enhver pris og til å renske Nord-Atlanteren for all

«fiendtlig aktivitet». De tyske kommentarer har særlig festet sig ved dette avsnitt og fremhevet den fare som kan ligge heri for direkte sammenstøt mellom amerikanske og tysk-italienske krigsfartøier og fly.

Roosevelt har også gitt uttrykk for et annet synspunkt i sitt særbudskap om okkupasjonen. Han sier at U. S. A. ikke kan tillate at Tyskland besetter strategiske forposter, som kan benyttes som luft- og flåte-baser ved et eventuelt angrep på den vestlige halvkule. Samtidig har han utvidet begrepet den vestlige halvkule til også å omfatte Island. Han har dermed gjort brudd på Monroe-doktrinen, og de tyske anklager mot ham går da også først og fremst ut på at han har tatt et aktivt militært skritt overfor den vestlige halvkule. I Berlin sier man at etter at engelskmennene hadde besatt Island i mai ifjor, må islandske havner militært sett regnes for å være britiske. Amerikanske krigsskip må altså gå inn i krissonen og aksjonen blir etter dette resonnement et brudd ikke bare på Amerikas nøytralitetslov, men også som nevnt på Monroe-doktrinen. Det offisiøse Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz sier at U. S. A. ved å besette Island ikke bare har forsøkt å provosere Tyskland men har håbet automatisk å utløse episoder, som kan trekke større begivenheter etter sig.

Militært sett betyr besettelsen av Island en «amerikansk trussel mot Europas flanke», skrev en tysk avis.

President Roosevelt har forsikret at okkupasjonen ikke skal få nogen betydning for Islands fremtidige stilling, og at de amerikanske tropper ikke skal blande sig i Islands indre anliggender. Da Svein Bjørnson nylig blev innsatt i sitt embede som det uavhengige Islands riksforsender, understreket han meget sterkt Islands samfølelse med det øvrige Norden, og alle islenderes vilje til å knytte igjen de brutte bånd med sine stammefreder når krigen var forbi.

Offisiell nr. 313.

10 juli 1941.

Den amerikanske besettelse av Island.

Berlin fremhever sterkt at Washington har øvet press på Reykjavik.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Berlin, 9. juli.

Først idag blir saken om den amerikanske besettelse av Island tatt op til behandling av den tyske presse. Det blir rettet de sterkeste anklager mot den amerikanske president uten at det nevnes noget om hvilke drastiske politiske eller militære følger hans aksjon kan tenkes å få for det tysk-amerikanske forhold. Man innskrenker sig til å stille en «diagnose» av tilfellet uten å gå nærmere inn på hvilken «behandling» man akter å gi det fra tysk side.

De tyske anklager mot president Roosevelt's aksjon går først og fremst ut på at den amerikanske regjering nu har tatt et aktivt militært skritt utenfor den vestlige halvkule. Etterat engelskmennene hadde besatt Island, må islandske havner militært sett regnes for å være engelske, heter det her. Amerikanske krigsskip er derfor nu løpet like inn i krigssonen, og man spør her hvordan de amerikanske jurister vil få dette til å stemme overens med teorien om amerikansk nøytralitet. Aksjonen blir videre betegnet som et grovt brudd på de grunnsetninger for amerikansk utenrikspolitikk som blev formulert av Monroe i 1823, og som hevder at europeiske stater ikke skal blande sig inn i amerikanske anliggender mere enn Amerika skal blande sig inn i europeiske anliggender.

Militært sett betyr Amerikas besettelse av Island en «amerikansk trusel mot Europas flanke», skriver avisene, og tilføier at dette er så meget mer påfallende på et tidspunkt da «Europas nasjoner flokker sig om Tyskland til kamp mot bolsjevismen». I Wilhelmstrasse pekte en høi embedsmann på den merkkelige uoverensstemmelse mellom uttalelser av den islandske statsminister Jonasson nu og for en måned siden. Overfor London-korrespondenten til Chicago Tribune uttalte hr. Jonasson for en måned siden, at Island hadde protestert mot en engelsk besettelse av sagøen, og vilde gjøre det samme mot en eventuell amerikansk besettelse. Island ønsket å være i fred og holde sig utenfor stormaktskrigen. Mellem dette intervju og den amerikanske erklæring om at besettelsen av Island er forgått på grunnlag av et forlig mellom U. S. A. og Island må det være skjedd noget «mystisk og mistenkelig», blev det sagt. Man lot en meget tydelig forstå at Berlin mener at det er øvet press på Reykjavik fra Washington og at Islands statsmenn har været talerør for amerikansk vilje og ønske. Dette er president Roosevelt's nyeste trick, forklarte man videre. Han bestiller de svar av andre som han ønsker sig. Det skjedde for fjorten dager siden i Uruguay, og det har gjentatt sig på Island. Skritt for skritt er den amerikanske president rykket krigen nærmere inn på livet til han nu er selve krigsskueplassen meget nær.

Theo Findahl.

Willkie om besettelsen av Island.

New York 9. juli.

hans mening om besettelsen av Island.

Willkie sa at han i en tale forleden dag selv hadde krevet at presidenten tok et slikt skritt for å forsvare De Forente Stater og beskytte de amerikanske leveranser av matvarer og krigsmateriell til Storbritannien. Willkie håbet at president Roosevelt snart vilde ta andre skritt som er nødvendige for at leveransene fra U. S. A. kan nå sine bestemmelsesteder og at den amerikanske flåte blir satt inn i patruljetjenesten i Atlanterhavet.

Danske kommentarer.

København, 9. juli.

(NTB.) De danske aviser kommenterer idag utførlig De Forente Staters besettelse av Island. Besettelsen betegnes som en helt uberettiget handling. Socialdemokraten fastslår at amerikanerne ikke har kunnet handle i overensstemmelse med Islands ønske. Her i Norden, og særlig i Danmark, hvor Islands skjebne følges med hjertelig sympati, må de siste nyheter øke frykten for en komplikasjon av Islands fremtidige forhold, og at Island til tross for sin befolknings dype samhørighetsfølelse med de skandinaviske folk skal bli revet helt ut av Norden.

Politiken fremholder, at et nøytralt land, eller i ethvert fall et ikke krigførende land har latt et annet nøytralt lands område besette av sine tropper og dermed demonstrert en mangel på aktelse for en annen stats suverenitet. For første gang i denne krig står nu amerikanske tropper på europeisk jord. Island blir benyttet som en brikke i et skjebnesvangert spill, bare fordi dets geografiske beliggenhet er av «militær betydning», og dets skjebne blir fulgt med forståelse og medfølelse i Danmark. Allerede efter opsigelsen av forbundsavtalen med Danmark avgav Island en ubetinget erklæring om at det føler sig som en del av Norden, og et fritt og uavhengig islandsk folk vil bekrefte denne erklæring.

Nationaltidende skriver, at besettelsen av Island er blitt møtt av store tradisjonelle, historiske og moralske betenkeligheter i vide kretser i De Forente Stater. Men den politikk som Roosevelt og hans tilhengere fører har forlenget passert den grense som Monroe-doktrinen trekker. Snakket om at Amerika frykter et angrep skal bare tjene den innenlandske propaganda. Roosevelt's politikk er for lenge siden gått over til en aktiv støtte av England. Avisen understreker til slutt, at det ikke foreligger nogen historisk begrunnelse for den amerikanske besettelse av Island, for i over 1000 år har Island ved sin nordiske kultur været knyttet til Europa. I alle henseender er og blir Island en del av Norden og dermed av Europa. Ved den amerikanske besettelse står Island nu foran faren for å bli trukket inn i krigen eller i et hvert fall å bli berørt av de krigerske forviklinger.

Besettelsen av Island er en førsteklases nyhet, sier Churchill.

London, 9. juli.

(NTB.) Meldingen om at amerikanske tropper er kommet til Island er en førsteklases nyhet, sa Churchill i underhuset i eftermiddag. Det amerikanske tiltaket er gjennomført i full overensstemmelse med britiske synspunkter, og britiske stridskrefter vil bli på øen sammen med de amerikanske. Dette er den beste overensstemmelse med dette lands interesser. Besettelsen av Island er for så vidt viktig for De Forente Stater fordi den har muliggjort forsendelsen av hjelpen til Storbritannien. De Forente Stater kan nu sørge for at hjelpen daglig når frem til England. Når de to makters flåtestridskrefter nu opererer i samme farvann, så kommer det også til å hjelpe hverandre, uttalte Churchill.

Engelskmennene skal ikke forlate

Den amerikanske besettelse av Island.

Berlin fremhever sterkt at Washington har øvet press på Reykjavik.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Berlin, 9. juli.

Først idag blir saken om den amerikanske besettelse av Island tatt opp til behandling av den tyske presse. Det blir rettet de sterkeste anklager mot den amerikanske president uten at det nevnes noget om hvilke drastiske politiske eller militære følger hans aksjon kan tenkes å få for det tysk-amerikanske forhold. Man innskrenker sig til å stille en «diagnose» av tilfellet uten å gå nærmere inn på hvilken «behandling» man akter å gi det fra tysk side.

De tyske anklager mot president Roosevelt's aksjon går først og fremst ut på at den amerikanske regjering nu har tatt et aktivt militært skritt utenfor den vestlige halvkule. Efterat engelskmennene hadde besatt Island, må islandske havner militært sett regnes for å være engelske, heter det her. Amerikanske krigsskib er derfor nu løpet like inn i krigssonen, og man spør her hvordan de amerikanske jurister vil få dette til å stemme overens med teorien om amerikansk nøytralitet. Aksjonen blir videre betegnet som et grovt brudd på de grunnsetninger for amerikansk utenrikspolitikk som blev formulert av Monroe i 1823, og som hevder at europeiske stater ikke skal blande sig inn i amerikanske anliggender mere enn Amerika skal blande sig inn i europeiske anliggender.

Militært sett betyr Amerikas besettelse av Island en «amerikansk trusel mot Europas flanke», skriver avisene, og tilføier at dette er så meget mer påfallende på et tidspunkt da «Europas nasjoner flokker sig om Tyskland til kamp mot bolsjevismen». I Wilhelmstrasse pekte en høi embedsmann på den merkelige uoverensstemmelse mellem uttalelser av den islandske statsminister Jonasson nu og for en måned siden. Overfor London-korrespondenten til Chicago Tribune uttalte hr. Jonasson for en måned siden, at Island hadde protestert mot en engelsk besettelse av sagøen, og vilde gjøre det samme mot en eventuell amerikansk besettelse. Island ønsket å være i fred og holde sig utenfor stormaktskrigen. Mellom dette intervju og den amerikanske erklæring om at besettelsen av Island er forgått på grunnlag av et forlig mellem U. S. A. og Island må det være skjedd noget «mystisk og mistenkelig», blev det sagt. Man lot en meget tydelig forstå at Berlin mener at det er øvet press på Reykjavik fra Washington og at Islands statsmenn har været talerør for amerikansk vilje og ønske. Dette er president Roosevelt's nyeste trick, forklarte man videre. Han bestiller de svar av andre som han ønsker sig. Det skjedde for fjorten dager siden i Uruguay, og det har gjentatt sig på Island. Skritt for skritt er den amerikanske president rykket krigen nærmere inn på livet til han nu er selve krigsskueplassen meget nær.

Theo Findahl.

Willkie om besettelsen av Island.

New York, 9. juli.

(NTB.) En av Associated Press' korrespondenter hadde igår et intervju med Wendell Willkie for å høre

hans mening om besettelsen av Island.

Willkie sa at han i en tale forleden dag selv hadde krevet at presidenten tok et slikt skritt for å forsvare De Forente Stater og beskytte de amerikanske leveranser av matvarer og krigsmateriell til Storbritannien. Willkie håbet at president Roosevelt snart vilde ta andre skritt som er nødvendige for at leveransene fra U. S. A. kan nå sine bestemmelsesteder og at den amerikanske flåte blir satt inn i patruljetjenesten i Atlanterhavet.

Danske kommentarer.

København, 9. juli.

(NTB.) De danske aviser kommenterer idag utførlig De Forente Staters besettelse av Island. Besettelsen betegnes som en helt uberettiget handling. Socialdemokraten fastslår at amerikanerne ikke har kunnet handle i overensstemmelse med Islands ønske. Her i Norden, og særlig i Danmark, hvor Islands skjebne følges med hjertelig sympati, må de siste nyheter øke frykten for en komplikasjon av Islands fremtidige forhold, og at Island til tross for sin befolknings dype samhørighetsfølelse med de skandinaviske folk skal bli revet helt ut av Norden.

Politiken fremholder, at et nøytralt land, eller i ethvert fall et ikke krigførende land har latt et annet nøytralt lands område besette av sine tropper og dermed demonstrert en mangel på aktelse for en annen stats suverenitet. For første gang i denne krig står nu amerikanske tropper på europeisk jord. Island blir benyttet som en brikke i et skjebnesvangert spill, bare fordi dets geografiske beliggenhet er av «militær betydning», og dets skjebne blir fulgt med forståelse og medfølelse i Danmark. Allerede efter opsigelsen av forbundsavtalen med Danmark avgav Island en ubetinget erklæring om at det føler sig som en del av Norden, og et fritt og uavhengig islandsk folk vil bekrefte denne erklæring.

Nationaltidende skriver, at besettelsen av Island er blitt møtt av store tradisjonelle, historiske og moralske betenkeligheter i vide kretser i De Forente Stater. Men den politikk som Roosevelt og hans tilhengere fører har forlenget passert den grense som Monroe-doktrinen trekker. Snakket om at Amerika frykter et angrep skal bare tjene den innenlandske propaganda. Roosevelt's politikk er for lenge siden gått over til en aktiv støtte av England. Avisen understreker til slutt, at det ikke foreligger nogen historisk begrunnelse for den amerikanske besettelse av Island, for i over 1000 år har Island ved sin nordiske kultur været knyttet til Europa. I alle henseender er og blir Island en del av Norden og dermed av Europa. Ved den amerikanske besettelse står Island nu foran faren for å bli trukket inn i krigen eller i et hvert fall å bli berørt av de krigerske forviklinger.

Besettelsen av Island er en førsteklases nyhet, sier Churchill.

London, 9. juli.

(NTB.) Meldingen om at amerikanske tropper er kommet til Island er en førsteklases nyhet, sa Churchill i underhuset i eftermiddag. Det amerikanske tiltaket er gjennomført i full overensstemmelse med britiske synspunkter, og britiske stridskrefter vil bli på øen sammen med de amerikanske. Dette er den beste overensstemmelse med dette lands interesser. Besettelsen av Island er for så vidt viktig for De Forente Stater fordi den har muliggjort forsendelsen av hjelpen til Storbritannien. De Forente Stater kan nu sørge for at hjelpen daglig når frem til England. Når de to makters flåtestridskrefter nu opererer i samme farvann, så kommer de også til å hjelpe hverandre, uttalte Churchill.

Engelskmennene skal ikke forlate Island.

London, 9. juli.

(NTB.) De britiske tropper skal ikke trekkes tilbake fra Island.

Politiken m. 279.
10 juli 1941.

Voldsom tysk Reaktion paa U.S.A.s Islands-Aktion

Uhørt Indblanding, som Europa ikke kan
finde sig i, erklærer man i Berlin

Berlin, Onsdag.
POLITIKEN PRIVAT

HR. ROOSEVELT har betraadt denne Krigs Operationsomraade, han har bevidst begivet sig ud paa en Slagmark, hvor der bliver skudt med skarpt. Ansvarer ligger hos ham.

Det er „Börsenzeitung"s Konklusion i en ledende Artikel om den amerikanske Besættelse af Island, og den kan betragtes som et karakteristisk Tværstykke af alle de ledende Artikler, som samtlige Blade i Dag bringer om det samme Emne, og som delvis er holdt i en Tone, der ikke afviger fra den, de tyske Blade anvender over for Lande, med hvilke Tyskland befinder sig i Krig.

Fra officiel tysk Side henviser man til disse Bladartikler og karakteriserer dem som „Tysklands Diagnose i Tilfældet Roosevelt" — et Udtryk, der lader formode, at man i ledende tyske Krese endnu ikke mener, at Tidspunktet er modent til en tysk Modaktion; Diagnosen er stillet i Dag, men Behandlingen er endnu ikke paabegyndt.

Men det kan naturligvis ske med Øjeblikks Varsel, forudsat at Tyskland ikke foretrækker at afvente et gunstigere Tidspunkt. Fra officiel tysk Side afholder man sig fuldstændig fra at antyde, hvilke Modaktioner Tyskland kunde tænkes at tage.

Fra sædvanligvis velinformeret Kilde erfarer Deres Korrespondent, at der ikke vil blive udsendt flere Ordre til de tyske Søstridskræfter, der udkæmper „Slaget i Atlanterhavet". Hitlers Ord om, at ethvert Skib, der kommer inden for Rækkevidde af en tysk Torpedo eller i Krigszonen bliver sænket, staar stadig ved Magt, og Farvandet omkring Island er erklæret for Del af Operationsomraadet.

Den vestlige Halvkugle

Fra officiel tysk Side lægger man Vægt paa at konstatere, at Præsident Roosevelt aktivt har foretaget et militært Skridt uden for den vestlige Hemisfære, som han selv har proklameret, men som han nu ifølge Meldinger fra Washington vil bagatellisere som et geografisk ubestemt Begreb. Roosevelt, siger man i Wilhelmstrasse, har ikke alene begivet sig ind i Krigszonen, han har tilmed landsat Tropper i en af Englænderne okkuperet Zone. Dette mener man i officielle tyske Krese, maa være omtrent ligestillet med, om han havde sendt amerikanske Tropper direkte til England. Ved sine Angreb mod de af Tyskland besatte Omraader viser England, at det betragter disse Omraader som tyske og altsaa fjendtlige — følgelig maa okkuperet engelsk Omraade ogsaa være at betragte som lig med engelsk Omraade. Men hvorledes staar det saa til med U.S.A.s Neutralitet? Og er der langt til det næste Skridt, som er, at Roosevelt sender sine Tropper til en engelsk Havn?

Den islandske Statsministers Interview-Udtalelser

Roosevelts Udtalelse om, at Premierminister Jonasson har erklæret sig indforstået med Amerikas Overtagelse af Besættelsen, karakteriserer man fra officiel Side som mistænkelig. I Wilhelmstrasse paapeger man Uoverensstemmelsen mellem denne Erklæring og et Interview, som Chicago Tribune har haft med Jonasson for en Maaned siden, og hvori den islandske Premierminister udtrykkeligt udtalte, at en Besættelse, ligegyldigt

men med Jonasson, er man ikke ganske klar over i tyske Krese — om han af sig selv har fremsat en saadan Anmodning, der strider ganske imod hans egne tidligere Udtalelser til den amerikanske Journalist, eller om han er blevet udsat for et stærkt engelsk-amerikansk Pres. Med Hensyn til Kauffmann nærer man naturligvis ikke nogen saadan Tvivl; han karakteriseres i officielle tyske Krese som en Quigley — et Udtryk som Börsenzeitungs diplomatiske Medarbejder, Dr. Karl Megerle, har lanceret som et Modtræk mod Churchills Brug af Quislings Navn til at kendetegne en bestemt Type tysk-venlige Politikere i de besatte Omraader; Quigley er Navnet paa en af Præsident Roosevelts fremtrædende Særudsendinge i Sydamerika, hvem man fra tysk Side beskylder for at drive en vidtrækkende Agentvirksomhed for U. S. A.

Roosevelt ophæver Grænserne mellem vestlig og østlig Halvkugle

80,000 amerikanske Soldater menes landsat;
Ordre til Flaaden om at give Ild

Stockholm, Onsdag.

I WASHINGTON er man i Almindelighed af den Opfattelse, at den amerikanske Flaade har faaet Ordre til at give Ild mod Krigsskibe, U-Baade og Flyvemaskiner, som forsøger at skride ind mod amerikanske Lastfartøjer paa Vej til Island. Besættelsen af Island karakteriseres som et nyt Vendepunkt i U.S.A.s Krigspolitik, da Island jo ligger uden for den vestlige Interessessfære og betegnes som fredlyst Omraade i den nye Monroedoktrin.

Dette blev yderligere bekræftet af et sensationelt Telegram i Morges, ifølge hvilket Præsident Roosevelt helt har ophævet den juridiske Skillelinje mellem den vestlige og østlige Hemisfære og saaledes givet sig selv frie Hænder til at fortsætte ad den Vej, han nu er slaaet ind paa, mod Dakar, Azorerne og saa videre.

Tilfredshed i U.S.A.

Ogsaa i Amerika er Okkupationen af Island blevet hilset med Tilfredshed, idet man hævder, at det gælder om at handle i god Tid. Selv Isolationisterne udtrykker deres Tilfredshed med Forholdsreglen, skønt Senator Wheeler dog har udtalt en Mistanke om, at den maaske er et „Offensiv-Trick", som har til Hensigt at narre U. S. A. med i Krigen.

Den amerikanske Flaade skal beskytte amerikanske Konvojer, som herefter maa overføre Forraad til den betydelige amerikanske Tropestyrke i Island, som menes at omfatte ca. 80,000 Mand. Amerikanske Krigsskibe kan imidlertid samtidig ogsaa beskytte Skibslaster, som er beregnet for Storbritannien og senere via Island kan viderebefordres ad den kortere Vej derfra til det britiske Ørige.

S. B.

Roosevelt om USAs Forvarselslinje

man at sætte sig i Modstanderens Sted og tænke sig til, hvad han vilde foretage sig, hvorefter man traf sine Forholdsregler.

Præsidenten blev derefter spurgt, om man kunde tænke sig, at Aksemagterne forberedte en Aktion mod Dakar eller Azorerne. Herpaa kunde Roosevelt, som han sagde, ikke give noget „kategorisk Svar".

Churchill om Island

Amsterdam, Onsdag.
(R.B. fra D.N.B.)

Premierminister Churchill afgav i Dag i Underhuset, efter hvad den engelske Radio meddelte, en Erklæring om den amerikanske Besættelse af Island. Dette amerikanske Skridt, udtalte han, gennemførtes i fuldstændig Overensstemmelse med de britiske Anskuelser. Der vil stadig forblive britiske Styrker paa Island foruden de amerikanske. Besættelsen af Island harmonerer udmærket med begge Magters Interesser. Den har ogsaa for saa vidt Betydning for De forenede Stater, som den ikke blot vil gøre det muligt at sende Materiel til Storbritannien, men desuden vil sætte De forenede Stater i Stand til at drage Omsorg for, at Materiellet virkelig naar England. Naar nu begge Magters Flaader opererer i de samme Farvande, burde de ogsaa støtte hinanden.

Da Amerikanerne kom til Island

Befolkningens Modtagelse af den
nye Besættelsesmagt

Reykjavik, Onsdag.
United Press til Politiken.

Amerikanske Krigsskibe og Forsyningsfartøjer ankom til Island allerede nogle Timer før, man i Radioen kunde høre Meddelelsen fra Præsident Roosevelt. Allerede i Mandagens Løb landsattes nogle Kontingenter amerikanske Marinesoldater. Befolkningen og Pressen modtog Første-minister Herman Jonassons Radiobudskab med Fatning. Mandag Aften oplæste han i den islandske Radio Præsident Roosevelts Budskab til Kongressen. Første-minister

sig i Krig.

Fra officiel tysk Side henviser man til disse Bladartikler og karakteriserer dem som „Tysklands Diagnose i Tilfældet Roosevelt“ — et Udtryk, der lader formode, at man i ledende tyske Kreser endnu ikke mener, at Tidspunktet er modent til en tysk Modaktion; Diagnosen er stillet i Dag, men Behandlingen er endnu ikke paabegyndt.

Men det kan naturligvis ske med Øjeblikks Varsel, forudsat at Tyskland ikke foretrækker at afvente et gunstigere Tidspunkt. Fra officiel tysk Side afholder man sig fuldstændig fra at antyde, hvilke Modaktioner Tyskland kunde tænkes at tage.

Fra sædvanligvis velinformeret Kilde erfarer Deres Korrespondent, at der ikke vil blive udsendt flere Ordre til de tyske Søstridskræfter, der udkæmper „Slaget i Atlanterhavet“. Hitlers Ord om, at ethvert Skib, der kommer inden for Rækkevidde af en tysk Torpedo eller i Krigszonen bliver sænket, staar stadig ved Magt, og Farvandet omkring Island er erklæret for Del af Operationsområdet.

Den vestlige Halvkugle

Fra officiel tysk Side lægger man Vægt paa at konstatere, at Præsident Roosevelt aktivt har foretaget et militært Skridt uden for den vestlige Hemisfære, som han selv har proklameret, men som han nu ifølge Meldinger fra Washington vil bagatellisere som et geografisk ubestemt Begreb. Roosevelt, siger man i Wilhelmstrasse, har ikke alene begivet sig ind i Krigszonen, han har tilmed landsat Tropper i en af Englænderne okkuperet Zone. Dette mener man i officielle tyske Kreser, maa være omtrent ligestillet med, om han havde sendt amerikanske Tropper direkte til England. Ved sine Angreb mod de af Tyskland besatte Omraader viser England, at det betragter disse Omraader som tyske og altsaa fjendtlige — følgelig maa okkuperet engelsk Omraade ogsaa være at betragte som lig med engelsk Omraade. Men hvorledes staar det saa til med U.S.A.s Neutralitet? Og er der langt til det næste Skridt, som er, at Roosevelt sender sine Tropper til en engelsk Havn?

Den islandske Statsministers Interview-Udtalelser

Roosevelts Udtalelse om, at Premierminister Jonasson har erklæret sig indforstået med Amerikas Overtagelse af Besættelsen, karakteriserer man fra officiel Side som mistænkelig. I Wilhelmstrasse paapeger man Uoverensstemmelsen mellem denne Erklæring og et Interview, som *Chicago Tribune* har haft med Jonasson for en Maaned siden, og hvori den islandske Premierminister udtrykkeligt udtalte, at en Besættelse, ligegyldigt af hvilken Magt, var ønsket. Der maa være sket noget i Tidsrummet mellem dette Interview og Præsident Roosevelts uventede Skridt, siger man i tyske Kreser, noget som Tyskerne for Øjeblikket er afskaaret fra at kunne opklare, fordi det er foregaaet bag Kulisserne i et Land, som er okkuperet af Fjenden. En af Jonassons to Udtalelser maa være rigtig, den anden forkert, og man lægger fra tysk Side ikke Skjul paa, at man ikke finder nogen Grund til at tvivle paa det gamle Interviews Korrekthed.

Sammenligning med Grønland

I officielle tyske Kreser sammenligner man Besættelsen af Island med Besættelsen af Grønland. Premierminister Jonasson har ifølge Roosevelts Udtalelser anmodet Amerika om at beskytte Island — ligesom Minister Kauffmann anmodede Amerika om at tage Grønland under sin Beskyttelse. Roosevelt forfølger i begge Tilfælde sin sædvanlige Taktik: at lade andre fremsætte de Ønsker, som han selv besjæles af. Hvorledes det hænger sam-

Agentvirksomhed for U. S. A.

Roosevelt ophæver Grænserne mellem vestlig og østlig Halvkugle

80,000 amerikanske Soldater menes landsat; Ordre til Flaaden om at give Ild

Stockholm, Onsdag.

I WASHINGTON er man i Almindelighed af den Opfattelse, at den amerikanske Flaade har faaet Ordre til at give Ild mod Krigsskibe, U-Baade og Flyvemaskiner, som forsøger at skride ind mod amerikanske Lastfartøjer paa Vej til Island. Besættelsen af Island karakteriseres som et nyt Vendepunkt i U.-S. A.s Krigspolitik, da Island jo ligger uden for den vestlige Interessesfære og betegnes som fredlyst Omraade i den nye Monroedoktrin.

Dette blev yderligere bekræftet af et sensationelt Telegram i Morges, ifølge hvilket Præsident Roosevelt helt har ophævet den juridiske Skillelinje mellem den vestlige og østlige Hemisfære og saaledes givet sig selv frie Hænder til at fortsætte ad den Vej, han nu er slaaet ind paa, mod Dakar, Azorerne og saa videre.

Tilfredshed i U.S.A.

Ogsaa i Amerika er Okkupationen af Island blevet hilst med Tilfredshed, idet man hævder, at det gælder om at handle i god Tid. Selv Isolationisterne udtrykker deres Tilfredshed med Forholdsreglen, skønt Senator Wheeler dog har udtalt en Mistanke om, at den maaske er et „Offensiv-Trick“, som har til Hensigt at narre U. S. A. med i Krigen.

Den amerikanske Flaade skal beskytte amerikanske Konvojer, som herefter maa overføre Forraad til den betydelige amerikanske Troppestyrke i Island, som menes at omfatte ca. 80,000 Mand. Amerikanske Krigsskibe kan imidlertid samtidig ogsaa beskytte Skibslaster, som er beregnet for Storbritannien og senere via Island kan viderebefordres ad den kortere Vej derfra til det britiske Ørige.

S. B.

Roosevelt om USAs Forsvarslinje

Udtalelser om Besættelsen

Washington, Onsdag. (S.T.B.).

Paa Gaarsdagens Pressekonference i Det hvide Hus fastslog Præsident Roosevelt skarpt, end han nogen Sinde tidligere har gjort det, at den amerikanske Regering i visse Tilfælde betragter U. S. A.s Forsvarslinje som liggende uden for den vestlige Hemisfæres geografiske Grænser.

Der findes, forklarede Roosevelt, Punkter i det ene eller det andet Ocean, som er uden Betydning for Amerikas Forsvar, men der findes ogsaa Punkter — og nogle af dem ligger uden for den vestlige Halvkugle — hvis Betydning er den allerstørste. Man kan ikke drage „en imaginær Linje og afmærke den med Bøjer“.

Paa et Spørgsmaal om, hvorvidt den amerikanske Okkupation af Island var foranlediget af Informationer om et forestaaende tysk Angreb mod Øen, svarede Roosevelt, at det ikke altid var konkrete Informationer, som bestemte Handlingerne i Krigstid; lige saa ofte forsøgte

man at sætte sig i Modstanderens Sted og tænke sig til, hvad han vilde foretage sig, hvorefter man traf sine Forholdsregler.

Præsidenten blev derefter spurgt, om man kunde tænke sig, at Aksemagterne forberedte en Aktion mod Dakar eller Azorerne. Herpaa kunde Roosevelt, som han sagde, ikke give noget „kategorisk Svar“.

Churchill om Island

Amsterdam, Onsdag.

(R.B. fra D.N.B.).

Premierminister Churchill afgav i Dag i Underhuset, efter hvad den engelske Radio meddeler, en Erklæring om den amerikanske Besættelse af Island. Dette amerikanske Skridt, udtalte han, gennemførtes i fuldstændig Overensstemmelse med de britiske Anskuelse. Der vil stadig forblive britiske Styrker paa Island foruden de amerikanske. Besættelsen af Island harmonerer udmærket med begge Magters Interesser. Den har ogsaa for saa vidt Betydning for De forenede Stater, som den ikke blot vil gøre det muligt at sende Materiel til Storbritannien, men desuden vil sætte De forenede Stater i Stand til at drage Omsorg for, at Materiellet virkelig naaer England. Naar nu begge Magters Flaader opererer i de samme Farvande, burde de ogsaa støtte hinanden.

Da Amerikanerne kom til Island

Befolkningens Modtagelse af den nye Besættelsesmagt

Reykjavik, Onsdag.

United Press til Politiken.

Amerikanske Krigsskibe og Forsyningsfartøjer ankom til Island allerede nogle Timer før, man i Radioen kunde høre Meddelelsen fra Præsident Roosevelt. Allerede i Mandagens Løb landsattes nogle Kontingenter amerikanske Marinesoldater.

Befolkningen og Pressen modtog Førsteminister Herman Jonassons Radiobudskab med Fatning. Mandag Aften oplæste han i den islandske Radio Præsident Roosevelts Budskab til Kongressen. Førsteministeren oplæste dette Budskab i hele dets Ordlyd og fremkom derefter med nogle Detaljer om de Betingelser, der er knyttet til det nye Arrangement. Samtidig meddelte han, at Altinget er indkaldt til ekstraordinært Møde i Dag. Regeringen vil ved denne Lejlighed afgive en detaljeret Erklæring.

Der foreligger indtil nu ikke mange Pressekommentarer til den amerikanske Besættelse af Island. Det socialdemokratiske Morgenblad „Altydublad“ skriver bl. a.: „I Dag stoler vi paa, at Amerikanerne vil holde deres Løfter“.

I Forretningskreser venter man en forøget Handel og et intimere økonomisk Forhold til U. S. A., ligesom man regner med større Mulighed for den vitale islandske Skibsfart mellem Island og Amerika.

te Nyheder læses i

Ingeniør George Johnson Armstrong i Formiddag blevet henrettet ved Hængning i Fængslet i Wandsworth.

Armstrong, der var 38 Aar, er den første Englænder, som i Henhold til Krigslovene er blevet dømt til Døden for Højforræderi. Armstrong skal under Rejse til De forenede Stater for et Par Maaneder siden have tilbudt at forsyne en fremmed Magts Spionagetjeneste med Oplysninger. Ved Hjemkomsten fra U.S.A. blev Armstrong omgaaende arresteret og siden dømt til Døden.

*

Den henrettede G. J. Armstrong indtog formentlig en Stilling i det berømte Vaabenfirma „Vickers and Armstrong“, hvis oprindelige Stifter, Lord Armstrong, døde i 1900.

REGERINGEN har bemyndiget Dentz til at anmode om Va Det forlyder fra velunderr fra London, at General Dentz Svar paa det britiske Forslag, for over en Uge siden, og som ske Fordringer.

Vichy-Regeringen so

Vichy, Onsdag. (R.B. fra D.N.B.).

Det meddeles officielt:

I den sidste Maaned har vore Tropper i Levanten befundet sig i en forbitret Kamp for at bekræfte Frankrigs Vilje til at sikre Forsvaret af de Omraader, der var betroet dets Omsorg.

Trods alle sine Anstrengelser har det

De engelske Styrker i Island trækkes ikke bort

Engelsk-amerikansk Militær-Samarbejde om Øens Forsvar og i Farvandet omkring den

London, Onsdag.

United Press til Politiken.

De britiske Tropper i Island trækkes ikke tilbage efter de amerikanske Troppers Landsættelse, saaledes som man i nogle Krese havde ventet det, meddeles det officielt. Bibeholdelsen af de britiske Styrker i Island tilsigter Gennemførelsen af et Samarbejde med U. S. A.s Styrker til Forsvar af Øen, tilføjes det. Den britiske og den amerikanske Flaade har indledet et Samarbejde i Farvandene fra U. S. A. til Island.

Interessen i politiske Krese er nu koncentreret om Spekulationer over, hvorvidt Tyskland trods Risikoen for en Krig med U. S. A. vil angribe Skibsfarten paa den nye amerikanske Rute, der er opstaaet mellem U. S. A. og Island. Det vides her, at det netop er i disse Farvande, at de tyske Undervandsbaade har været mest aktive, og det er her, at Handelstonnagen har lidt de største Tab.

Man ser ogsaa i det amerikanske Skridt en Mulighed for større Leverancer af Flyvemaskiner fra U. S. A. til Sovjetunionen, idet Jagere og mellemtunge Bombemaskiner vil kunne blive fløjet direkte fra Fabriken til Rusland, naar de faar Island som Mellemstation, hvor Benzintankene kan blive fyldt paany. Der er allerede tidligere i større Omfang blevet fløjet smaa og mellemstore Maskiner til England ad den nordlige Rute over Atlanterhavet, og hvis Stormvejr skulde forhindre Luftfarten over Island, vil Flyvemaskiner og andet Materiel hele Aaret rundt kunne blive fragtet over med Transportskibe via Island, hvis Havne normalt altid er isfrie. Reykjaviks Havn har saaledes ikke været tilfrossen de sidste 25 Aar, og engelske og amerikanske Skibe vil derfor altid kunne have en Ankerplads her i amerikansk-kontrollerede Farvande.

Voldsom tysk Reaktion paa Amerikas Aktion

Se Side 2

10/10/1941

279

"Aftenposten" nr. 314.
10 juli 1941.

Amerikanerne på Island.

Willkie ønsker støttepunkter også i Skottland og Irland.

Washington, 10. juli.

(NTB.) Den tidligere republikanske presidentkandidat, Wendell Willkie, hadde igår en samtale med president Roosevelt. Etter samtalen sa han til representanter for avisene at han personlig er stemt for at U. S. A. oppretter militære støttepunkter i Irland og Skottland. De amerikanske marine-troppers besettelse av Island var etter hans mening bare det første av en rekke lignende skritt, som burde tas. Han understreket på det ettertrykkeligste at han bare gav uttrykk for sin egen opfatning og tilføide at sjøveiene til Storbritannien må holdes åpne. «Enten må man gi Storbritannien en virksomhetsfull hjelp eller man må gi helt avkall på det», sa Willkie.

Roosevelts pressesekretær, Early, meddelte idag at Churchill har sendt Roosevelt en note, hvori han beklager de uttalelser, som blev gjort 3. juli om forsendelse av amerikanske tropper til Island, fordi denne uttalelse satte menneskeliv i fare. Noten nevner intet navn, men Associated Press tror at noten sikter til senator Wheeler.

Meldingen fra London om at de britiske tropper ikke skal forlate Island og at britiske og amerikanske skib sammen skal holde skibsfartslinjene åpne, har vakt stor opsikt i Washington. I politiske kretser antar man at Churchill vilde berolige engelskmennene med at man ikke vil overlate Island til «disse yankeene», men at Storbritanniens krav på Island vil bli oprettholdt. Daily News skriver, at det ikke under nogen omstendigheter må sendes et amerikansk ekspedisjonskorps til Europa eller det nære Østen, slik som de britiske generaler Wavell og Auchinleck har forlangt. Den kjente publisist Sullivan skriver i Washington Post, at besettelsen av Island går lengere enn noget av det Roosevelt tidligere har gjort. Det er et åpent brudd

på de løfter han har gitt om ikke å sende amerikanske stridskrefter til fremmed jord, skriver han.

Dansk kommentar.

Fra Aftenpostens korrespondent.

København, 10. juli.

De danske aviser kommenterer på de synspunkt er at Roosevelt har tatt lederplass idag den amerikanske okkupasjonen av Island. Det gjennomgåendet meget betenkelig skritt. Samtidig uttaler man en tydelig uro for øens fremtid. «Meddelelsen om at U. S. A. har foretatt en militær besettelse av Island må i Norden vekke nye bekymringer for sagøens skjebne, skriver Berlingske Tidende. For tiden lar den mulighet sig ikke skyve til side at Island helt uten egen skyld i større utstrekning og mer direkte enn hittil kan komme til å bli innblandet i de krigerske begivenheter og utsettes for nye prøvelser og ulykker. Hvad fremtiden angår, synes okkupasjonen å rykke den islandske nasjon lenger fra Europa og Norden. I de nordiske land beklages det derfor alment at den nordamerikanske stormakten har lagt hånd på Island».

Italiensk kommentar.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Rom, 10. juli.

At det ennå ikke råder krigstilstand mellom aksemaktene og U. S. A. etter amerikanernes besettelse av Island, turde bero på at aksemaktene har berettiget grunn til ennå en tid å tolerere det amerikanske initiativ, fremholder man idag i Rom. Denne siste amerikanske foranstaltning ansees her for å være fullstendig tilstrekkelig for juridisk å stemple U. S. A. som angriper, da Island allerede i mars blev

erklært å ligge i det tyske blokade-område.

Fritt Follo nr. 158
10 juli 1941.

Den britiske-amerikanske komedie omkring ISLAND en tragedie for sagaen.

Den britisk-amerikanske komedie omkring Island — som forøvrig er en tragedie for Sagaen — er nu fullkommen etter at engelskmennene har meddelt at de beholder sine troppestyrker deroppe.

Det begynte med at engelskmennene sa at de hadde bruk for troppe sine på annet hold, og tvang derfor den islandske regjering til å henvende sig til den amerikanske regjering for å få amerikanske tropper til Island istedenfor engelske.

Derefter optrådte Roosevelt på arenaen som Islands høie beskytter mot en angivelig tysk fare og tvang islendingene til å ta imot amerikanske tropper til avløsning av de engelske. Og når transaksjonen nå er i orden, får islendingene beskjed om at de engelske tropper blir der oppe allikevel. Islendingene er ført bak lyset og hele verden kan nu se hvorfor amerikanerne har foretatt sin aksjon.

Det var ikke for å avløse de engelske tropper, men for å kunne ha et påskudd til å konvoiere sine fartøier til Island og på denne måte omgå de folkerettslige bestemmelser i handelskrigen.

Roosevelt er så redd for at Europa skal blande sig inn i Amerikanske anliggender. Men hvorfor blander han sig da inn i Europas? Island er gammelt europeisk land som ikke har noget å gjøre med den vestlige halvkule eller dens sikkerhet. Roosevelt selv er klar over det og innrømmer at Island ligger utenfor Monroe-doktrinenens sfære. Men det gjør ingenting for Island har stor strategisk betydning. Hva vil-

Tyske kommentarer til besettelsen.

de Roosevelt si om en europeisk makt besatte Kuba? Det er selvsagt utenkelig, fordi Europa ikke vil blande sig inn i den vestlige halvkules anliggender. Men Roosevelt som er valgt til president på sine løfter om fred gjør nu alt som står i hans makt for å føre Amerika inn i krig og ødeleggelse.

*

Berlin, 9. juli.

(NTB). Roosevelt løper etter krigen og har snart innhentet den, uttaler man i politiske kretser i Berlin i forbindelse med De Forente Staters besettelse av Island. Man slår fast at Roosevelt med denne handling er gått til en militær aksjon utenfor den vestlige halvkule.

Særlig interesse har den skriftveksel som fant sted mellom Roosevelt og Islands statsminister før besettelsen vakt.

Roosevelt har latt verden forstå at besettelsen fant sted etter «ønske» av Island. I denne forbin-

delse henviser man til det intervju Islands statsminister Jonasson gav «Chicago Tribune»s London-korrespondent den 4. juli, hvor han meget sterkt tar avstand fra tanken om en amerikansk besettelse av Island.

Når Roosevelt påstår at besettelsen er nødvendig for å forsvare den vestlige halvkule og lar den skje på et tidspunkt da hele Europa er optatt av kampen mot bolsjevismen, påstår han noe han selv ikke tror på, uttaler man til slutt på autoritativt hold i Berlin.

Fritt Felle m: 150
10 juli 1941

Militær flyverute U. S. A.-Island.

**Roosevelt forsøker å spøke bort
ærlige spørsmål fra journalister
på den siste pressekonferanse.**

Washington, 9. juli.

(NTB) Det rådet stor spenning da de utenlandske journalister kom sammen til pressekonferansen hos president Roosevelt idag, den første konferansen etter besettelsen av Island. Presidenten blev stillet en rekke direkte spørsmål, og svarte også forholdsvis åpenhjertig.

En av journalistene spurte om det virkelig forelå informasjon om at Tyskland hadde planlagt en besettelse av Island. Roosevelt gav her ikke noget kategorisk svar, men sa:

— Mange ganger handler man efter den situasjon som de andre befinner sig i, og man tenker over hvad man selv vilde ha gjort hvis man var på den andre siden.

Presidenten blev også gjort opmerksom på at han for nogen få måneder siden hadde erklært at Island ikke hører til den vestlige halvkule. Til dette svarte Roosevelt leende:

— Min mening om hvad som tilhører den vestlige halvkule retter sig alltid efter uttalelsene av de geografer som jeg sist har snakket med. Jeg har gitt det oppdrag å definere den vestlige halvkules områder og interessesfærer innenfor nøiaktige grenser. Det finnes områder som utvilsomt ligger innenfor den vestlige halvkule, og som allikevel er fullstendig verdiløse, strategisk sett. På den andre siden finnes det områder utenfor den vestlige halvkule som har den største strategiske betydning.

*

Roosevelts stilling til og holdning overfor de europeiske nasjoner viser tydelig hvor lite han bryr sig om avtaler og hvor lite han føler sig bundet av folkeretten.

Det anslag som Roosevelt denne gang har gjort mot Island, har på samme tid avsløret ham som en forbundsfelle av bolsjevikene og som en yankee-imperialist som voldtar små nasjoner på den europeiske halvkule.

Stockholm, 9. juli.

(NTB). Det er vanskelig å få sig til å tro at De Forente Stater føler sig truet av Tyskland, skriver det svenske Aftonbladet i en kommentar til den amerikanske besettelse av Island. Ikke engang den amerikanske argumentasjon med «tyske offensivtiltak mot fredelige amerikanske Atlanterhavsforbindelser» kan tas alvorlig, heter det. Virkeligheten taler tvert imot mer for amerikanske ekspansjonsbestrebelse rett mot Europa.

Dette amerikanske tiltak er helt abnormt sett fra et folkerettslig standpunkt.

Roosevelts skritt reiser to spørsmål, skriver Daily News i en lederartikkel i samband med den amerikanske besettelse av Island. For det første:

Har Roosevelt hatt forfatningsmessig fullmakt?

Geografene regner i almindelighet Island til den østlige halvkule, og den amerikanske regjering har aldri erklært Island som tilhørende den vestlige halvkule før den for en tid siden inkluderte Island i de områder som ikke rammes av det amerikanske oljeutførselsforbud, heter det videre.

4 Politik m: 278.
9 juli 1941.

Skrivelse til Roosevelt fra Islands Førsteminister

*En britisk Minister havde meddelt, at
Tropperne skulde bruges andet Sted*

Washington, Tirsdag.
(Ritz. Bur.).

I en Skrivelse til Præsident Roosevelt meddeler den islandske Førsteminister Herman Jonasson, at „en britisk Minister“ under en Samtale 24. Juni har meddelt, at der var Brug for de i Island værende Tropper andetsteds.

Samtidig understregede den Paa-gældende, at et fyldestgørende Forsvar af Island var af den største Vigtighed.

Resultatet af de saaledes etablerede Drøftelser blev, at Førsteminister Jonasson sendte Roosevelt en Skrivelse, hvori præciseredes en Række islandske Krav som Betingelse for Overenskomsten. Deriblandt var følgende:

U. S. A. lover at tilbagetrække sine Styrker efter den virkelige Afslutning af Krigen.

U. S. A. lover at anerkende Islands Unafhængighed og absolute Suverænitet og at udnytte sin Indflydelse for at tage dette i Betragtning under Fredsforhandlingerne.

U. S. A. lover ikke at indblande sig i Islands interne Anliggender under Besættelsen og bagefter.

U. S. A. lover at organisere Forsvaret paa en saadan Maade, at den størst mulige Sikkerhed opnaas for Befolkningen og med „udvalgte Tropper“. Dette vil ikke medføre Udgifter for Island.

U. S. A. paatager sig Forsvaret af Island.

U. S. A. lover at favorisere Islands Interesser paa enhver mulig Maade. Deri indbefattet Forsyning med nødvendige Produkter og Skibe.

Aftenposten nr. 311
9. juli 1941.

Almindelig amerikansk opfatning at aksjonen på Island har bragt U. S. A. nærmere krigen.

Amerikansk senator forutsier besettelse av Dakar, Azorene og De kapverdiske Øer.

New York, 8. juli.

(NTB.) Det vil ikke gå lang tid før De Forente Stater besetter Dakar, Azorene og De kapverdiske Øer, uttalte den demokratiske senator Wheeler idag. Som kjent forutsa Wheeler i forrige uke De Forente Staters besettelse av Island.

Washington, 8. juli.

(Press Telegraph). Den første reaksjon i anledning av den amerikanske besettelse av Island er at amerikanske skib med krigsmateriell til England i fremtiden vil selle under beskyttelse av amerikanske krigsskib til Island, og det antas videre at flere amerikanske luftpatruljer vil bli stasjonert på Island.

Senator Wheeler har erklært at han ikke har noget å innvende mot det foretatte skritt såfremt det bare dreier sig om en defensiv foranstaltning. «Er det derimot meningen å utnytte besettelsen til en utfordring stiller saken sig ganske anderledes». Presidenten i senatets utenrikspolitiske utvalg fremholder at aksjonen

er av utelukkende defensiv karakter, mens man i republikanske kretser oppfatter besettelsen som et ytterligere skritt henimot U. S. A.s aktive deltagelse i krigen.

I det store og hele er den sistnevnte opfatning fremherskende, at aksjonen har bragt U. S. A. nærmere krigen.

Amerikanske pressekommentarer.

New York, 8. juli.

(NTB.) Pressen i De Forente Stater diskuterer nu de eventuelle følger landsettelsen av amerikanske stridskrefter på Island kan få. De store aviser er mest interessert i reaksjonen i politiske kretser i Washington og offentliggjør lengre beretninger fra sine korrespondenter der. New York Times' korrespondent i Washington skriver at man i kongress-kretser henviser til forsikringene om at besettelsen ikke har til hensikt å bringe De Forente Stater inn i krigen. New York He-

Fortsatt side 2, spalte 6.

(Almindelig —).

Bidrag til Den norske Legion

Tidligere er innkommet til Aftenposten til Den norske legion 6394.
Ytterligere innkommet: For Finland kr. 10.

Hittil ialt 6404 kroner.
Bidrag mottas fremdeles.

"Aftenposten" nr. 312
9 juli 1941.

ROOSEVELT OM BESETTELSEN AV ISLAND

Han uttaler sig om begrepet „den vestlige halvkule“.

Washington, 9. juli.

(NTB.) Det rådet stor spenning da de utenlandske journalister kom sammen til pressekonferansen hos president Roosevelt idag. Den første konferanse etter besettelsen av Island. Presidenten blev stilt en rekke spørsmål og svarte forholdsvís åpenhjertig. En av journalistene spurte om det virkelig forelå opplysninger om at Tyskland hadde planlagt en besettelse av Island. Roosevelt gav her ikke noget kategorisk svar, men sa:

«Mange ganger handler man efter den situasjon, som de andre befinner sig i, og man tenker over hvad man selv vilde ha gjort, hvis man var på den andre siden.»

Presidenten blev gjort oppmerksom på at han for nogen få måneder siden hadde sagt at Island ikke hører til den vestlige halvkule. Til dette svarte Roosevelt leende:

«Min mening om hvad som tilhører den vestlige halvkule retter sig alltid efter uttalelsene av de geografer, som jeg har snakket sist med. Jeg har gitt det oppdrag å definere den vest-

lige halvkules områder og interessesfærer innenfor nøiaktige grenser. Det finnes områder som utvilsomt ligger innenfor den vestlige halvkule og som allikevel er fullstendig verdiløse strategisk sett. På den andre siden finnes det områder utenfor den vestlige halvkule som har den største strategiske betydning.»

(for den vestlige halvkule). Roosevelt dementerte en melding fra London om at det skulde oprettes en flyrute mellom U. S. A. og Island, men antydte at amerikanske militærfly kommer til å fly dit regelmessig.

På et spørsmål i forbindelse med Azorene (portugisisk besittelse), svarte Roosevelt at han ikke kunde si noget på forhånd.

Et spørsmål om det er amerikanske tropper på Grønland, avviste presidenten, idet han sa at det her dreiet sig om spørsmål i forbindelse med De Forente Staters forsvar, som han ikke kunde uttale sig om.

Washington venter spent på Tysklands reaksjon.

Washington, 9. juli.

(Press Telegraph.) I herværende politiske kretser venter man med den største spenning på Tysklands reaksjon overfor besettelsen av Island. Militære sakkyndige holder sammenstøt mellom tyske u-båter og amerikanske forsyningsskib for nundgællige. Man peger på at Island ligger utenfor den vestlige halvkule, men innenfor det tyske blokadefelt, noget som meget lett kan føre til komplikasjoner. Antydninger fra pålitelig hold går ut på at antallet av U. S. A.-tropper i Island er betraktelig.

Offisielt tysk kommunike om besettelsen.

Berlin, 9. juli.

(Press Telegraph.) Meldingen om at De Forente Staters tropper har besatt Island blev gitt det tyske folk gjennem pressen idagmorges i et offisielt kommunike.

Avisene kommenterer samtidig begivenheten, og det er tydelig at man finner at situasjonen er overordentlig alvorlig.

Fortsatt side 2, spalte 5.
(Roosevelt —)

Aftenposten nr. 312

9 juli 1941.

ROOSEVELT TELSI

Han uttaler

Washington, 9. juli

(NTB.) Det rådet stor spenning da de utenlandske journalister sammen til pressekonferansen president Roosevelt idag. første konferanse etter besettelse av Island. Presidenten blev en rekke spørsmål og svarte holdsvist åpenhertig. En av journalistene spurte om det virkelige opplysninger om at Tyskland hadde planlagt en besettelse av Island. Roosevelt gav her ikke en kategorisk svar, men sa:

«Mange ganger handler det om den situasjon, som de nå befinner seg i, og man tenker over hvad man selv vil gjøre, hvis man var på den andre siden.»

Presidenten blev gjort oppmerksom på at han for noen få dager siden hadde sagt at Island hører til den vestlige halvkule. Dette svarte Roosevelt leende:

«Min mening om hvad tilhører den vestlige halvkule retter sig alltid efter uttalelser av de geografer, som jeg har snakket sist med. Jeg har det oppdrag å definere den

frem sterkere panserstyrker i Bessarabia for å hemme de tyske og rumenske troppers fremrykning. De sovjetrussiske stridskrefter blev imidlertid trengt tilbake under hårdnakkede kamper, og de tyske rumenske avdelinger vant betydelig terreng og trengte inn blandt de russiske avdelinger. Bolsjevikene led på dette frontavsnitt uerstattelige tap av transportmidler igår. Våben,

Roosevelt -

Forts. fra 1. side.

Tyske kommentarer.

Berlin, 9. juli.

(NTB.) Nettop i det øieblikk, da Europa befinner sig i hård kamp mot bolsjevismen varter Roosevelt op igjen med sin usanne påstand om at den vestlige halvkule er truet av Tysklands, skriver Deutsche Diplomatische-Politische-Korrespondenz idag. Han har derfor nu funnet det nødvendig — sier han — å la Island besette av amerikanske stridskrefter som skal komplettere eller erstatte de britiske okkupasjonstropper på øen.

I virkeligheten har vel Roosevelt følt at hans land atter er trukket psykologisk bort fra krigen ved den kamp, som Europa nu fører mot bolsjevismen, og som omfattes med sympati av den anstendige del av Amerikas folk, fortsetter avisen.

Ved å besette Island forsøker Roosevelt ikke bare å provosere Tyskland, men han håber også, at han på den måten automatisk vil utløse episoder, som kan trekke større begivenheter med sig. Stikk mot sine høitidelige løfter har Roosevelt således — og det er ikke første gang — satt sig som mål å stille sitt folk overfor et fait accompli, hvorfra han håber det ikke mer er nogen vei tilbake. Han har den frekkhet å påstå, at Tyskland nærer aggressive hensikter overfor De Forente Stater og fortsetter målbevisst på en vei som han håber vil føre hans land rett inn i krigerske forviklinger. Den samme Roosevelt som før valget bedyret, at han vilde holde det amerikanske folk utenfor krigen, beflitter sig nu av alle krefter på det motsatte. Helt typisk er det at Roosevelt for å oppnå sitt mål benytter sig av en liten og vergeløs stat. Det har allerede vist sig under den forløpne del av krigen, at Roosevelt er fullstendig likegyldig overfor de folks skjebne, som han under sitt krigshisseri benytter sig av.

Roosevelt påstår at han fra Island har mottatt en spesiell innbydelse til å besette landet. Enhver som kjenner det minste til den islandske nasjons ukuelige selvstendighetstrang forstår hvor meget en slik påstand er verd, og med hvilke midler en slik erklæring er kommet i stand, hvis den overhodet foreligger.

De europeiske nasjoner betrakter Roosevelts aksjon mot Island som et avgjørende brudd med de hellige Monroe-tradisjoner, og som et overgrep mot og en innblanding i et område, som ikke ønskes å bli behersket av fremmede kontinenter, skriver D.D.P.K. videre.

I dette tilfelle må de europeiske land også betrakte Roosevelts angrep som et dolkestøt midt under Europas skjebneskamp mot det bolsjeviske barbari, — som i dette øieblikk på den mest håndgripelige måte manifesterer sine forberedelser til et overfall på den europeiske kultur.

Roosevelts stilling til og holdning overfor de europeiske nasjoner viser tydelig, hvor lite han bryr sig om avtaler og hvor lite han føler sig bundet av folkeretten.

Det anslag, som Roosevelt denne gang har gjort mot Island, har på samme tid avslørt ham som en forbundsfelle av bolsjevikere og som en yankee-imperialist, som voldtar små nasjoner på den europeiske halvkule. Samtidig er han også avslørt som makthaver, som forsøker å pådytte sin egen nasjon og de øvrige amerikanske land en skjebnesvanger politikk hvis følger ingen makt i verden kan fraskrive ham ansvaret for, skriver D. D. P. K. til slutt.

„Deutsche Zeitung in Norwegen“ Nr. 157.
9. Juli 1941.

Die USA. haben Island besetzt

„Eine Aktion von unübersehbarer Reichweite“

Fadenscheinige Begründung durch Roosevelt - Angeblich nur vorübergehende Massnahme - Auch Sicherung der Verbindungswege nach USA.

Stockholm, 8. Juli

Über das Wochenende fand in Washington eine Kabinettsitzung statt, an der alle militärischen Berater des Kabinetts teilnahmen. Über die Beschlüsse dieser Sitzung herrsche jetzt Klarheit: Amerikanische Marine-truppen besetzten am Montag Island.

In einer Sonderbotschaft an den Kongress teilte Roosevelt mit, dass amerikanische Truppen auf Grund eines Übereinkommens zwischen ihm und dem Ministerpräsidenten von Island gestern in Island eingetroffen seien. Die amerikanischen Marinetruppen sollen die britischen Streitkräfte ergänzen und möglicherweise ersetzen.

«Die Vereinigten Staaten könnten», so heisst es in der Botschaft weiter, «eine Besetzung von strategischen Vorposten durch Deutschland, die als Luft- oder Flottenbasen für einen eventuellen Angriff

auf die Westhemisphäre benutzt werden könnten, nicht zulassen.» Amerika wünsche im Augenblick die Souveränität dieser Gebiete nicht zu ändern.

Im einzelnen führte Roosevelt zur Begründung seiner Aktion aus, eine Besetzung Islands durch Deutschland würde eine Bedrohung der gesamten Schifffahrt im Nordatlantik und der ständigen Belieferung Englands mit Rüstungsmaterial bedeuten. Als Oberkommandeur der Wehrmacht habe er daher der Flotte Anweisung gegeben, alles Notwendige zu tun, um die Sicherheit

der Verbindungswege zwischen Island und den Vereinigten Staaten zu garantieren, ebenso wie die Verbindung auf See zwischen den Vereinigten Staaten und allen anderen strategischen Vorposten.

In seiner Botschaft an den Premierminister Islands habe er, Roosevelt, der Bevölkerung die Zusage gegeben, dass amerikanische Truppen sich in keiner Weise in die inneren Angelegenheiten Islands einmischen würden und dass sie, sobald die Krise vorüber sei, wieder zurückgezogen würden. Die Regierung Islands würde volle Souveränität über ihr Gebiet behalten. Roosevelt fügt hinzu, dass er am 1. Juli ein entsprechendes Schreiben vom isländischen Premierminister erhalten und am gleichen Tage beantwortet habe.

Die Besetzung Islands durch amerikanische Truppen hat, wie überall, auch in Schweden grösstes Aufsehen erregt. Sämtliche Blätter heben den amerikanischen Schritt in grossen Schlagzeilen hervor. Der Berliner Vertreter von «Stockholms-Tidningen» betont, dass die amerikanische Aktion von unübersehbarer Reichweite sei, weil man Island unbedingt zu Europa rechnet. Die USA hätten zum ersten Male während des Krieges ihren Fuss auf europäischen Boden gesetzt. In einem Leitartikel erklärt das gleiche Blatt, die amerikanische Motivierung, dass man die Ausnutzung der strategischen Vorposten im Atlantik als Stützpunkt gegen Amerika verhindern wolle, stelle nicht gerade einen Respekt vor den Rechten eines souveränen Staates dar.

Blick auf die isländische Hauptstadt Reykjavik

"Fritt Folk" nr. 157.
9 juni 1941.

Roosevelts besettelse av Island fremkaller storm av forbitrelse hos de nordisk-ættede i U. S. A.

Roosevelts næste post på programmet er Kapverdeøene, Azorene og Polar.

Ifølge de siste meldinger som foreligger fra New York, mener man der at Roosevelts aksjon mot Island bare er innledningen til lignende amerikanske militære aksjoner mot Kappverdeøiene, Azorene og Dakar. Den beryktede senator Pepper, som også tidligere har hisset det amerikanske folk til krig mot Europa, uttaler ifølge en Reuter-melding, at Amerika holder sig klar til å besette Azorene, Kappverdeøiene og Madeira.

Roosevelts aksjon mot Island har fremkalt en storm av forbitrelse blandt isolasjonistene og stor overraskelse i alle kretser av folket. Freds- og isolasjonstanken er som kjent særlig levende blandt de nordisk-ættede amerikanske borgere i Midtvesten, og Washington-regjeringens krigerske tiltak mot stammefrendene på Island, efter aksjonen mot det gamle norske livsrum på Grønland, blir neppe tatt særlig nådig op.

En vil erindre at den britiske okupasjon av Island i sin tid blev slått op som en veldig britisk seier. Nu melder et Reuter-telegram fra London at man i det britiske utenriksdepartement er overstrømmende

begeistret over å trekke de britiske troppene tilbake fra Saga-øen efter hvert. En representant for dette departement uttaler at «de britiske tropper nu vil bli løst fra sin plikt til å forsvare Island og vil bli trukket gradvis tilbake».

Begivenheten fører sig naturligvis inn i rekken av de seierrike britiske tilbaketog.

Kappverdeøiene, som efter ovenstående telegram antagelig blir gangsterpresidentens næste rov, er en øigruppe utenfor Kapp Verde på Afrikas vestkyst og tilhører Portugal. Det samlede flateinnhold er 3915 kvkm., og øiriket har et innbyggertall på 153.700. De fleste som bor her er negre eller mulatter. Øiene er av vulkansk opprinnelse, og en av vulkanene er fremdeles i virksomhet.

Kappverdeøiene blev opdaget i det 15. århundre av en venetianer i Henrik Sjøfarerens tjeneste, og var da ubeboet. Jordbruksnæringen står ikke særlig høyt på øiene, men i hovedstaden Praia er det en viktig kull- og kabelstasjon.

Azorene er også innbefattet i Roosevelts «eroblingsprogram». Disse ligger i Atlanteren, ca. 1380 km. fra Europas kyst, så det er klart at det vil være av stor betydning for USA's marine- og luftstridskrefter å få herredømme her. Disse øier vil i tilfelle av deltagelse i krigen være utmerkede støttepunkter for flåten og flyene, samtidig som de kan danne ba-

(Forts. side 1.)

mais, hvete, ananas og bananer. Både fiske og fedrift står høyt på øiene, og der er livlig handel. De største øier er Corvo, Flores, Fayal, Pico, Graciosa, Sao Jorge, Terceira, Sao Miguel, Sante Maria. De viktigste havner som er kjent av hver sjømann som har seilet på Atlanteren, er Ponta Delgada, Angra og Horta.

Men det er klart at Roosevelt ikke vil nøie sig med øier i Atlanterhavet. Han har da også latt falle ord om at han ønsker å beære Afrikas jord med landsettelse av sine yankeer — og det vil i tilfelle bli i Dakar.

Dakar er en koloni i Vest-Afrika, som foruten å omfatte selve havnebyen Dakar, også strekker sig innover i landet. Dakar hører til Frankrike, og har 40.152 innbyggere, hvorav 3206 europeere. Dakar er hovedsætet for generalguvernøren over fransk Vest-Afrika, og herfra går det flyverute til Casablanca.

*Fritt Folk nr. 157.
9 juni 1941.*

Roosevelts besettelse av Island fremkaller storm av forbitrelse hos de nordisk-ættede i U. S. A.

**Roosevelts næste post på programmet
er Kapverdeøene, Azorene og Polar.**

I
40 pct. av Russlands innbyggere er et kulturstadium mellom de to andre. De var ikke flakkende nomader, men stod på rensdyrkulturens nivå; de levde også av jakt, fiske og litt pri- sammen. Storrussene taler et slav-

Av lektor Sigurd Saxlund.

Russlands folkeslag.

sis for en landgang på det europæiske kontinent.

Men Roosevelts seiersdrømmer vil antagelig bli forvandlet til en trist oppvåknen for herren i det Hvite Hus. Portugal har erklært at det vil forsvare sine besiddelser i Atlanterhavet — koste hvad det koste vil.

I de siste år er det bygget på festningsverker på øiene døgnet rundt, og for ikke lang tid siden blev garnisonen på øia forsterket med 3000 mann, friske, veløvede og tipp topp moderne utstyrte tropper fra Portugal.

Azorene er 2390 kvkm., og har 242,000 innbyggere. Øiene, der som tidligere meddelt er portugisiske, er av vulkansk opprinnelse, i likhet med Kapverde-øiene. Klimaet er mildt og deilig — der dyrkes mais, hvete, ananas og bananer. Både fiske og fedrift står høit på øiene, og der er livlig handel. De største øier er Corvo, Flores, Fayal, Pico, Graciosa, Sao Jorge, Terceira, Sao Miguel, Sante Maria. De viktigste havner som er kjent av hver sjømann som har seilet på Atlanteren, er Ponta Delgada, Angra og Horta.

Men det er klart at Roosevelt ikke vil nøle sig med øier i Atlanterhavet. Han har da også latt falle ord om at han ønsker å beære Afrikas jord med landsettelse av sine yankeer — og det vil i tilfelle bli i Dakar.

Dakar er en koloni i Vest-Afrika, som foruten å omfatte selve havnebyen Dakar, også strekker sig innover i landet. Dakar hører til Frankrike, og har 40,152 innbyggere, hvorav 3206 européere. Dakar er hovedsætet for generalguvernøren over fransk Vest-Afrika, og herfra går det flyverute til Casablanca.

Fritt Folks nr. 157.
9 juli 1941.

Plutokratene i U.S.A. har lenge villet annektere Island

**Professor Hoel er harm over U.S.A.s
overgrep mot de gamle norske land.**

En av Fritt Folks medarbeidere spurte i går professor Adolf Hoel hvad han mente om U.S.A.s besettelse av Island.

— Det er en trist historie for norskdommen dette, svarer professoren. Men det er jo ikke særlig overraskende for oss som har fulgt med i hvordan Statene stadig søker å innfange størst og flest mulige områder. For en del år siden skrev islendingen Vilhjámur Stefánsson en bok som het: «Island, den første amerikanske republikk.» Stefánsson er ansatt i et opplysningsbyrå i det amerikanske krigsdepartement og tjener de amerikanske herrer. Disse har altså nu satt sig fast på Island. Dette land er jo også en god utfallsport mot en del av Europa og et kontrollsted for de skibsrutene som går i nærheten av Island.

Amerika har jo ikke bare søkt å få tak i Island, men også i Grønland. Ekspansjonstrangen er gått i retning av de gamle norske land i Norskehavet, og nu har altså Statene passet anledningen og søkt å finne støtte-

punkter for sin utvidelsestrang i Europa.

— Hvad skal vi gjøre med denne erobring av gammelt norsk land?

— Det er ikke annet å gjøre enn å forsøke på å drive dem bort derfra på en eller annen vis. Vi må iallfall gjøre alt vi kan for å hindre at de ved en fredsslutning får anledning til å beholde det som de nu har tatt.

Det er ikke tvil i denne ekte nordmanns og norskdomforsvarers sinn, at de amerikanske plutokraters overgrep er noget som må svi i enhver nordmanns bevissthet, er noget som ikke kan tåles.

Fritt Folk nr. 157.
9 juli 1941.

De britiske stridskrefter på Island skulde brukes andre steder

U.S.A.s lastebåter med krigsmateriell til England, seiler under beskyttelse av amerikanske orlogsfartøier til Island.

New York den 8. juli.

(Press Telegraph). Det erfares nu at den islandske statsminister Jonassen forut for den amerikanske besettelse av Island, den 24. juni lår har hatt en samtale med «en britisk minister». I en note til president Roosevelt meddeler Jonassen at denne minister hadde erklært at de britiske stridskrefter som var stasjonert på Island, absolutt skul-

de brukes et annet sted. Samtidig blev fremholdt at et forsvar av Island var av ytterste viktighet.

Videre erfares at det blev henstillet til den islandske regjering selv å foreta de nødvendige skritt i Washington. Det er på denne bakgrunn at statsminister Jonassens note er kommet frem. Man har nu planlagt å utveksle diplomatiske representanter mellom U.S.A. og Island, og president Roosevelt har

allerede anmodet kongressen om å billige dette skritt.

Den første reaksjon i anledning av den amerikanske besettelse av Island, er at amerikanske skib med krigsmateriell til England i fremtiden vil seile under beskyttelse av amerikanske krigsskib inntil Island, og det antas videre at flere amerikanske luftpatruljer vil bli stasjonert på Island.

Fritt Folk nr. 157.
9 juli 1941.

Roosevelts siste rov:

Den gamle norske sagaø

Sagaen med vulkanen Hekla.

President Roosevelt nøiet sig ikke med å besette Norges gamle skattland, Grønland. Igår meddelte Fritt Folk at presidentens rovkjør på ny hugg inn i norrønt land, denne gang Island.

Grønland er jo verdens største ø, og det huet selvfølgelig amerikanerne vel å komme i besiddelse av den. Island er Europas næst største ø, så byttet er upåklagelig denne gang også — selv for en yankee. Det heter så vakkert at besettelsen skjedde ei henhold til avtale mellom ham (Roosevelt) og den islandske statsminister. Det må være tillatt å smile. Vi vet nemlig at islendingene vil samarbeide med de nordiske land, og med sine germanske frender. Hverken britere eller amerikanere står høit i kurs hos befolkningen på sagaen. — — —

Første gang Island omtales er i et irsk skrift fra 825. Det egentlige Islands historie begynner imidlertid med landnaamstiden, i slutten av det 9. århundre.

Sagaen beretter at den første som slo sig ned på Island var nordmannen Ingolf Arneson fra Fjordane. Dette skjedde i året 874. Og etter ham fulgte mange store høvdinge fra Vest-Norge. Utvandringen var en naturlig fortsettelse av den norske bosetningen på Vesterhavspene, som var begynt adskillig før denne tid.

Man kan regne at den islandske stat blev grunnlagt i og med opprettelsen av Alltinget i året 930. Landets ledelse lå hos stormennene fremover i tiden — lenge etter at deres religiøse verdighet som goder var ophevet, og kristendommen innført, noget som skjedde omkring år 1000. Sagatiden strekker sig frem til 1030. I denne tidbolik foregikk det meste av de dramatiske hendelser som har gitt stoffet til de senere verdensberømte norrøne sagaer. Etter dette fulgte en fredsperiode, hvorunder kirken vokste sig mektig, lover blev laget og rettsvesenet ordnet. I det 13. århundre blev de fleste sagaer, som danner grunnstokken i norrøn bokavl, skrevet.

I årene 1230—1262 var det store indre stridigheter, som førte til at Island mistet sin selvstendighet, og den norske konge Haakon Haakonson blev anerkjent. Det var imidlertid iløke så meget kongemakten som kirken som rådde i landet i disse år. Etter hvert slo kirken til sig gårdene rundt omkring, så da reformasjonen kom, eide kirken ca. halvdel av alt jordgods i hele landet. Ved reformasjonens innførelse til

ke forsone sig med at danskene skulde legge sig bort i indre anliggender hos dem. I 1918 nedsattes en dansk-islandsk komité som fikk i oppdrag å utarbeide utkast til dansk-islandsk forbundsavtale. Denne gikk bl. a. ut på at Island i 1941 kunde si sig løs fra Danmark, noget som landet også for kort tid siden gjorde.

Men da hadde allerede engelske sjørøvere satt sig fast i landet, og de ubudne gjester er nu blitt forsterket eller avløst av Roosevelts like ubudne yankeetropper.

*

Island er som nevnt Europas næst største ø, og med sin beliggenhet i Atlanteren mellom 66 grader, 32 min. og 63 grader 24 min. n. br. samt 13 grader, 22 min. og 24 grader 35 min. v. lengde, er det klart at den er av adskillig strategisk betydning. Landet er 104,785 kvkm. stort og har vel 103,000 innbyggere.

De vestlige, nordlige og østlige deler av Island har en bratt, sønderrevet og vill kyst. Ellers er det meste høiland; bare i syd og ved Faxafljör er der større sletter. Over 13,000 kvkm. av landet er dekket av isbreer, men klimaet er likevel mildt på grunn av Golfstrømmen som stryker forbi. Det er lite skog på Island og av ville dyr finnes det bare pøderrev, isbjørn og rein som er innført til landet 1770. Ute ved kysten er det et rikt fugleliv.

Islendingene er flinke fiskere, og fe-driften står meget høit. Det er særlig saueavl folk legger sig efter. Landet eksporterer fisk, salt kjøtt, tren og ull. Disse etterkommere av de gamle nordmenn som i sagatiden tok land her, er et staut folke-

ferd. De gamle skikker og seder er bevart gjennom århundreder, og det finnes fremdeles sogusegjarar som kan føre sin stamtavle tilbake til de store historie-skrivere i den tidligste middelalder.

Forleden berettet telegrammer om uro og opstand på Island. Det er selvsagt at de fåtallige islendingene like lite som andre små nasjoner kan makte noget større i det kjempeoppgjør som pågår i verden. Men en ting er alle klar over: Islendingene liker ikke fremmede i sitt land — hverken britiske sjørøvere eller storsnutede vankeer. De vet at de ætter fra et en gang stort og stolt folk. Og hugen står til fruktbringende norrønt samarbeide i edel kappestrid med de øvrige germanerfolk.

J. H.

Sagaen med vulkanen Hekla.

President Roosevelt nøiet sig ikke med å besette Norges gamle skattiland, Grønland. Igår meddelte Fritt Folk at presidentens rovkjør på ny hugg inn i norrønt land, denne gang Island.

Grønland er jo verdens største ø, og det huet selvfølgelig amerikanerne vel å komme i besiddelse av den. Island er Europas næst største ø, så byttet er upåklagelig denne gang også — selv for en yankee. Det heter så vakkert at besettelsen skjedde «i henhold til avtale mellom ham (Roosevelt) og den islandske statsminister. Det må være tillatt å smile. Vi vet nemlig at islendingene vil samarbeide med de nordiske land, og med sine germanske frender. Hverken britere eller amerikanere står høit i kurs hos befolkningen på sagaen. — — —

Første gang Island omtales er i et irsk skrift fra 825. Det egentlige Islands historie begynner imidlertid med landnaamstiden, i slutten av det 9. århundre.

Sagaen beretter at den første som slo sig ned på Island var nordmannen Ingolf Arneson fra Fjordane. Dette skjedde i året 874. Og etter ham fulgte mange store høvdinger fra Vest-Norge. Utvandringen var en naturlig fortsettelse av den norske bosetningen på Vesterhavspene, som var begynt adskillig før denne tid.

Man kan regne at den islandske stat blev grunnlagt i og med opprettelsen av Alltinget i året 930. Landets ledelse lå hos stormennene fremover i tiden — lenge etter at deres religiøse verdighet som goder var ophevet, og kristendommen innført, noget som skjedde omkring år 1000. Sagatiden strekker sig frem til 1030. I denne tidbolk foregikk det meste av de dramatiske hendelser som har gitt stoffet til de senere verdensberømte norrøne sagaer. Etter dette fulgte en fredsperiode, hvorunder kirken vokste sig mektig, lover blev laget og rettsvesenet ordnet. I det 13. århundre blev de fleste sagaer, som danner grunnstokken i norrøn bokavl, skrevet.

I årene 1230—1262 var det store indre stridigheter, som førte til at Island mistet sin selvstendighet, og den norske konge Haakon Haakonson blev anerkjent. Det var imidlertid ikke så meget kongemakten som kirken som rådde i landet i disse år. Etter hvert slo kirken til sig gårdene rundt omkring, så da reformasjonen kom, eide kirken ca. halvdel av alt jordgods i hele landet. Ved reformasjonens innførelse tilfalt kirkens eiendommer kronen. Handelen blev gitt til dansker, som opprettet monopoler. Først i 1854 blev handelsvirksomheten frigitt igjen.

Under ufreden i 1807—14 var landet så vergeløst at eventyreren Jørgen Jørgensen kastet sig op til hersker, og det så i det hele tatt mørkt ut for Island. Men i 1830 våkner det islandske folk til selvbevissthet igjen, og kampen for friheten begynner. I 1843 blev Alltinget gjenoprettet, riktignok bare med rådgivende myndighet, men det var da i funksjon og kunde samle folket. Frihetskampen fortsatte med mere eller mindre hell. Endelig i 1871 utstedte den danske konge en lov om Islands forfatningsmessige stilling, og i 1874 fikk Alltinget lovgivende makt, mens den utøvende makt fremdeles var hos kongen. Men stridighetene vedvarte. Islendingene kunde ik-

ke forsone sig med at danskene skulde legge sig bort i indre anliggender hos dem. I 1918 nedsattes en dansk-islandsk komité som fikk i oppdrag å utarbeide utkast til dansk-islandsk forbundsavtale. Denne gikk bl. a. ut på at Island i 1941 kunde si sig løs fra Danmark, noget som landet også for kort tid siden gjorde.

Men da hadde allerede engelske sjørøvere satt sig fast i landet, og de ubudne gjester er nu blitt forsterket eller avløst av Roosevelts like ubudne yankeetropper.

*

Island er som nevnt Europas næst største ø, og med sin beliggenhet i Atlanteren mellom 66 grader, 32 min. og 63 grader 24 min. n. br. samt 13 grader, 22 min. og 24 grader 35 min. v. lengde, er det klart at den er av adskillig strategisk betydning. Landet er 104,785 kvkm. stort og har vel 103,000 innbyggere.

De vestlige, nordlige og østlige deler av Island har en bratt, sønderrevet og vill kyst. Ellers er det meste høiland; bare i syd og ved Faxaflod er der større sletter. Over 13,000 kvkm. av landet er dekket av isbreer, men klimaet er likevel mildt på grunn av Golfstrømmen som stryker forbi. Det er lite skog på Island og av ville dyr finnes det bare podarrev, isbjørn og rein som er innført til landet. 1770. Ute ved kysten er det et rikt fugleliv.

Islendingene er flinke fiskere, og fe-driften står meget høit. Det er særlig saueavl folk legger sig etter. Landet eksporterer fisk, salt kjøtt, tran og ull. Disse etterkommere av de gamle nordmenn som i sagatiden tok land her, er et staut folke-

ferd. De gamle skikker og seder er bevart gjennom århundreder, og det finnes fremdeles sogusegjarar som kan føre sin stamtavle tilbake til de store historiske skrivere i den tidligste middelalder.

Forleden berettet telegrammer om uro og opstand på Island. Det er selvsagt at de fåtallige islendingene like lite som andre små nasjoner kan makte noget større i det kjempeoppgjør som pågår i verden. Men en ting er alle klar over: Islendingene liker ikke fremmede i sitt land — hverken britiske sjørøvere eller storsnutede yankeer. De vet at de ætter fra et en gang stort og stolt folk. Og hugen står til fruktbringende norrønt samarbeide i edel kappestrid med de øvrige germanerfolk.

J. H.

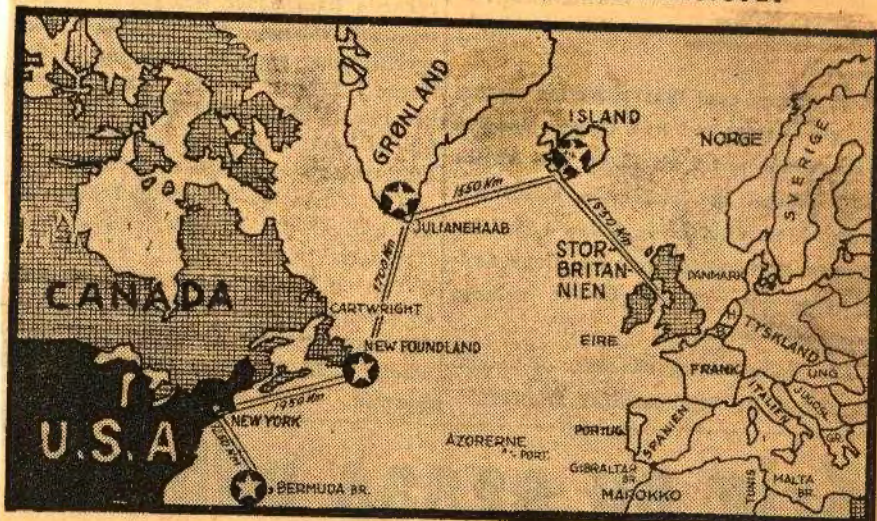

Politikern nr. 277.

8. juli 1941.

Island besat af amerikanske Marinetropper

Særligt Budskab fra Roosevelt om Overenskomst med Islands Førsteminister

NEW YORK, Mandag. (R. B. fra D. N. B.)

I ET SÆRLIGT BUDSKAB til Kongressen har Præsident Roosevelt meddelt, at amerikanske Tropper ifølge en Overenskomst mellem ham og Islands Ministerpræsident i Dag er ankommet til Island.

De amerikanske Marinetropper skal supplere og eventuelt erstatte de engelske Stridskræfter.

De forenede Stater kan ikke, hedder det i Budskabet, tillade, at Tyskland besætter strategiske Forposter, som kan benyttes som Luft- eller Flaadebaser til et eventuelt Angreb paa den vestlige Halvkugle. Amerika ønsker ikke, hedder det videre, i Øjeblikket at ændre Suveræniteten over dette Omraade.

I den nærmere Begrundelse for sin Aktion anfører Roosevelt bl. a., at en tysk Besættelse af Island vilde være en Trusel for hele Skibsfarten i det nordlige Atlanterhav og for Englands vedvarende Forsyning med Rustningsmateriel.

Som Øverstkommanderende for De forenede Staters Værnemagt har Roosevelt derfor givet Flaaden Ordre til at foretage det fornødne for at sikre Forbindelsesvejen mellem Island og De forenede Stater saavel som Forbindelsen over Havet mellem De forenede Stater og alle andre strategiske Forposter.

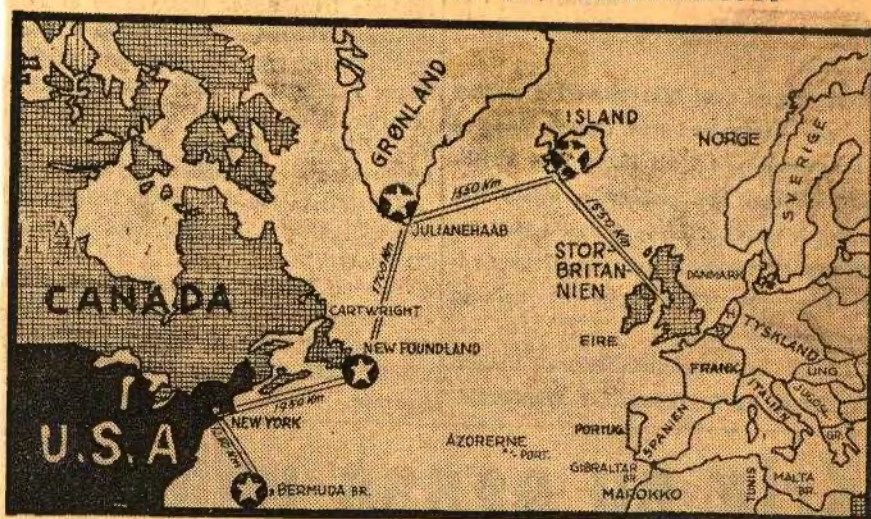
En Forsikring til det islandske Folk

I et Budskab til Islands Premierminister har Roosevelt over for det islandske Folk afgivet en Forsikring om, at de amerikanske Tropper ikke paa nogen Maade vil blande sig i Islands indre Anliggender, og at de, saa snart Krisen er ovre, atter vil blive trukket tilbage. Den islandske Regering vilde beholde fuld Suveræniteten over Island.

Marinetropper

Særligt Budskab fra Roosevelt om Overenskomst med Islands Førsteminister

NEW YORK, Mandag. (R. B. fra D. N. B.)

I ET SÆRLIGT BUDSKAB til Kongressen har Præsident Roosevelt meddelt, at amerikanske Tropper ifølge en Overenskomst mellem ham og Islands Ministerpræsident i Dag er ankommet til Island.

De amerikanske Marinetropper skal supplere og eventuelt erstatte de engelske Stridskræfter.

De forenede Stater kan ikke, hedder det i Budskabet, tillade, at Tyskland besætter strategiske Forposter, som kan benyttes som Luft- eller Flaadebaser til et eventuelt Angreb paa den vestlige Halvkugle. Amerika ønsker ikke, hedder det videre, i Øjeblikket at ændre Suveræniteten over dette Omraade.

I den nærmere Begrundelse for sin Aktion anfører Roosevelt bl. a., at en tysk Besættelse af Island vilde være en Trusel for hele Skibsfarten i det nordlige Atlanterhav og for Englands vedvarende Forsyning med Rustningsmateriel.

Som Øverstkommanderende for De forenede Staters Værnemagt har Roosevelt derfor givet Flaaden Ordre til at foretage det fornødne for at sikre Forbindelsesvejen mellem Island og De forenede Stater saavel som Forbindelsen over Havet mellem De forenede Stater og alle andre strategiske Forposter.

En Forsikring til det islandske Folk

I et Budskab til Islands Premierminister har Roosevelt over for det islandske Folk afgivet en Forsikring om, at de amerikanske Tropper ikke paa nogen Maade vil blande sig i Islands indre Anliggender, og at de, saa snart Krisen er ovre, atter vil blive trukket tilbage. Den islandske Regering vilde beholde fuld Suveræniteten over sit Omraade.

Roosevelt tilføjer, at han den 1. Juli har modtaget en hertil svarende Skrivelse fra den islandske Premierminister, og at han samme Dag har besvaret denne Skrivelse.

Islands Havne som Omladepladser

Washington, Mandag. (S.T.B.)

Efter hvad Roosevelts Proklamation oplyser, er Besættelsen ogsaa sket for at sikre Sørutten mellem U.S.A. og Storbritannien tværs over det nordlige Atlanterhav.

Islands Havne vil derefter i forøget Omfang blive benyttet af amerikanske Skibe til Omladeplads for Krigsmateriel til England.

' Aftenposten m: 309.
8 juli 1941.

Amerikanske marine- tropper har besatt Island.

Meddelelse fra Roosevelt i særbudskap til kongressen.

Fra New York illegraferes til Norsk Telegrambyrå mandag kveld at amerikanske marinetropper i løpet av dagen har besatt Island.

I et særbudskap til kongressen meddelte president Roosevelt at amerikanske marinetropper mandag er kommet til Island i henhold til en avtale mellom ham og den islandske statsminister.

De amerikanske tropper skal komplettere og muligens erstatte de britiske stridskrefter som nu befinner sig der. De Forente Stater kunde ikke, heter det videre i budskapet, tillate en tysk besettelse av strategiske forposter som kunde brukes som fly- eller flåtestøttepunkter for et eventuelt angrep på den vestlige halvkule. En tysk besettelse av Island vilde bety en trussel mot hele skibsfarten i den nordlige del av Atlanterhavet og mot forsendelsen av krigsmateriell til England. Som øverstkommanderende for forsvarsmakten har jeg

derfor gitt flåten ordre til å gjøre alt som er nødvendig for å garantere sikkerheten for forbindelsesveiene mellom Island og De Forente Stater og også forbindelsen til sjøs mellom De Forente Stater og alle andre strategiske forposter.

I et budskap til den islandske statsminister har Roosevelt gitt det islandske folk forsikring om at de amerikanske tropper ikke på nogen måte vil blande sig inn i Islands indre anliggender og at de vil bli trukket tilbake så snart «krisen er over». Den islandske regjering vil få beholde full suverenitet over sitt område.

Fin Doll m: 156
8 juli 1941.

Roosevelts rov.

Ved den indiskresjon som en av de amerikanske senatorer hadde begått, fikk verden for få dager siden nyss om at president Roosevelts grådige fangarmer ikke bare var ute etter Grønland, som allerede har været besatt i lengere tid, men at turen også vilde komme til Island om ikke lenge. Nattens iltelegram fra New York bragte ikke bare bekrefteelse på dette, men at aksjonen tydeligvis er blitt påskyndet og fremskutt i 14 dager, sannsynligvis som følge av den nevnte indiskresjon.

Med den største harme vil alle patriotiske nordmenn høre om denne amerikanske voldtekt overfor vårt lille frendefolk på bare 130,000 mennesker. Dollarimperialismen og dollarbarbarismen har trengt sig inn i det gamle norske kulturcentrum på den østlige halvkule, hvorfra den ikke vil bli lett å fordrive. Det er å frykte for at de fåtallige islendinger i det lange løp ikke vil kunne hevde sin nordiske egenart overfor den store amerikanske masse, og at Island dermed går tapt for Norden, hvis ikke Roosevelts planer blir krysset.

Presidentens hykleriske meddelelser om at Amerika ikke skal blande sig inn i de indre islandske anliggender og at besettelsen er foretatt for å hindre en tysk aksjon mot den gamle sagasø, er et latterlig forsøk på å kaste blå i øinene på godtroende eller naive mennesker. Porto Rico, Cuba, Filippinerne og andre av dollarimperialismens avleggere er et tydelig bevis på hvordan den amerikanske frihet og det amerikanske demokrati underlegger sig andre stater. Befolkningen blir velsignet med dollar, Hollywood-filmer og business, og etter få års forløp danser den store masse lystig med i niggertakten og begynner å efterape yankeesproget og jargongen. Dette er begynnelsen til amerikaniseringen, og den nasjonale selvoppgivelse pleier å følge hurtig efter. Tusener av mennesker på Cuba, Costa Rica, Filippinerne og Hawaiiene har i løpet av kort tid mistet sin egenart og er hurtig blitt opslukt av den amerikanske overflatekultur. Den eneste nasjon som har forstått å bevare sin egenart under dollarkulturens velsignelser — både i USA, på Hawai og Filippinerne — er den japanske, men derfor er japanerne også etterhvert blitt utestengt fra de amerikanske territorier.

Islands første president Svein Björnson har tiltrådt sitt embede i en vanskelig og farlig tid for det lille islandske folk, som i bund og grunn er like renblodige nordmenn som oss selv, til tross for at den ublide historie har skilt de to broderfolk fra hverandre i flere hundre år. Alle nordmenn bør nu forenes i håbet om at islendingene vil ha større motstandskraft enn de andre folk, som er blitt opslukt av dollarimperialismen, og at Björnson vil vise sig å være både sterk og rak i ryggen.

Krigen er ennå ikke endt, men når

president Roosevelt har gått til denne voldtekt, er det tydelig tegn på at han allerede anser Englands rolle som utspilt. Vi nordmenn setter vår lid til at vår store og sterke tyske frendenasjon også til slutt vil komme til å henvise dollarimperialismen til dens plass på den vestlige halvkule, og at Island derved påny kommer til å bli det som det alltid har vært, siden nordmennene befolknet det for over tusen år siden, nemlig den nordiske forpost mot vest for europeisk kultur.

Fritt Folk m: 156
8 juli 1941.

Gangsterpresidenten kaster masken:

Yankeetropper be- setter det gamle norske ISLAND

Fra New York illegraferes til Norsk Telegrambyrå i kveld (mandag) at amerikanske marinetropper i løpet av dagen har besatt Island.

Senere meldes:

I et særbudskap idag til kongressen meddelte president Roosevelt at amerikanske marinetropper idag, mandag, er ankommet til Island i henhold til avtale mellom ham og den islandske statsminister. De amerikanske troppene skal komplette og muligens erstatte de britiske stridskrefter som nu befinner sig der. De forente Stater kunde ikke, heter det videre, tillate en tysk besettelse av strategiske forekomster som kunde brukes som fly- eller flåtestasjon for et eventuelt angrep på den vestlige halvkule. En tysk besettelse av Island vilde

(Forts. side 6.)

bety en trussel
at Atlanterhavet og mot forsenuelsen
land.

— Som øverstkommanderende for forsvarsmakten har jeg derfor gitt flåten ordre til å gjøre alt som er nødvendig for å garantere sikkerheten til sjøs mellom De forente Stater og alle andre strategiske forposter.

I et budskap til den islandske statsminister har Roosevelt gitt det islandske folk forsikring om at amerikanske tropper ikke på nogen måte vil blande sig inn i islandske indre anliggender, og at de vil bli trukket tilbake så snart «krisen er over». Den islandske regjering vil få beholde full suverenitet over sitt område.

Fritt Folk m: 156
8 juli 1941.

Gangsterpresidenten kaster masken:

Yankeetropper be- setter det gamle norske ISLAND

Fra New York illegraferes til Norsk Telegrambyrå i
kveld (mandag) at amerikanske marinetropper i løpet av
dagen har besatt Island.

Tynset 7. juli.
Jutta Rüdiger blir i Oslo bare no-
gen timer, — hensikten med hennes
besøk er nemlig først og fremst å del-
ta i den tysk-norske jenteleir på
Nordseter ved Lillehammer. Jutta
Rüdiger blomster.
søle jenter av smidigheten overrakte

bety en trusel mot hele skibsfarten i den nordlige delen av
Atlanterhavet og mot forsendelsen av krigsmateriell til Eng-
land.

— Som øverstkommanderende for forsvarsmakten har jeg
derfor gitt flåten ordre til å gjøre alt som er nødvendig for å
garantere sikkerheten til sjøs mellom De forente Stater og alle
andre strategiske forposter.

I et budskap til den islandske statsminister har Roosevelt
gitt det islandske folk forsikring om at amerikanske tropper
ikke på nogen måte vil blande sig inn i islandske indre anlig-
gender, og at de vil bli trukket tilbake så snart «krisen er over».
Den islandske regjering vil få beholde full suverenitet over sitt
område.

'Politiken' nr. 274.
5 juli 1941.

Besætter Amerika Island i Løbet af denne Maaned?

Opsigtvækkende Meddelelse af Senator om
Okkupation den 23. og 24. Juli

Washington, Fredag.
(Ritz. Bur.).

SENATOR Wheeler erklærede i Gaar, idet han dog fremhævede, at han ikke vilde afsløre sin Kilde, at De forenede Stater snart vilde sende Landstyrker og Flaadestyrker til Island.

Ifølge Oplysninger, som han havde modtaget fra troværdig Kilde, vilde Island blive taget under De forenede Staters Beskyttelse, og der vilde den 23. og 24. Juli blive indskibet Tropper til Island.

De engelske Tropper, som var paa Island, vilde blive afløst af amerikanske.

Ifølge de Oplysninger, som Wheeler laa inde med, ønskede den amerikanske Regering at besætte Island, for at de amerikanske Skibe kunde transportere Varer hertil og omlade dem i en-

gelske Skibe. Amerikanske Flyvemaskiner og Skibe skulde patrouillere paa de Ruter, som blev benyttet af de engelske Skibe paa den tilbageværende Del af Rejsen over Atlanterhavet.

Væbnede Styrker uden- for vestlige Halvkugle

Washington, Fredag.
United Press til Politiken.

Chefen for Generalstaben, General Marshall, har i sin sidste Indberetning til Krigsminister Stimson forlangt, at Kongressen straks skal vedtage en Lov, der giver Hæren Tilladelse til at sende væbnede Styrker uden for den vestlige Halvkugle. General Marshall udtaler i sin Begrundelse for dette Krav, at Begivenhederne i den sidste Tid har vist, med hvilken Pludselighed Krigen kan sprede sig til Omraader, der hidtil har været anset for ikke at være udsat for Angreb.

Roosevelt er tavs

New York, Fredag.
(R.B. fra D.N.B.)

Da Præsident Roosevelt paa sit Landsæde Hydepark blev opfordret til at tage Stilling til General Marshalls Krav om Anvendelse af nordamerikanske Tropper i oversøiske Lande, nægtede han at komme ind paa dette Problem. Heller ikke Krigsminister Stimson ønskede at fremkomme med Udtalelser desangaaende.

Efter hvad New York Herald Tribune meddeler fra Washington, har Marshalls Krav ikke vakt Overraskelse blandt Regeringens Tilhængere. I Washington forudsiger man, at Regeringen i den nærmeste Fremtid vil anmode Kongressen om formelt at erklære Krisetilstand, der vilde ophæve de hidtidige Begrænsninger.

Roosevelts Modstandere og andre Medlemmer af Kongressen har mere eller mindre skarpt kritiseret Generalstabschefens Krav. Senator Taft erklærer, at han maa bestride Rigtigheden af den Teori, at Besættelsen af Island, Azorerne og de kapverdiske Øer i Fredstider kunde betegnes som en nordamerikansk Forsvarsforholdsregel.

mp

lo, fredag 4. juli 194

304,

1941

Krigen i Etiopia og Syrien.

Fra Aftenpostens korrespondent.

London, 4. juli (via Stockholm)

Det britiske hovedkvarter i
Kairo meddeler:

Chefen for de italienske tropper
i Debra Tabor i Etiopia har over-
gitt sig på samme vilkår som blev
stillet av oss ved Amba Alagi. An-
tall fanger går anslagsvis op i 3000
italienere og 1200 afrikanske trop-
per.

Offisielt meddeles at Palmyra —
en nøkkelposisjon ved oljeledningen
i det midtre Syrien — kapitulerte
igår klokken 13.30. Palmyra ligger
ca. 240 km. nordøst for Damaskus
og har blandt annet en meget vik-
tig flyveplass.

Senator Wheeler be- buder amerikansk besettelse av Island

De engelske okkupasjonstropper skal avløses.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Washington, 4. juli.

Senator Wheeler sa igår ved
en pressekonferanse, uten dog å
ville opgi sin kilde, at De Forente
Stater i løpet av nærmeste fremtid
kommer til å sende krigsfartøi og
tropper til Island. Wheeler sa bl. a.:

Jeg har fra pålitelig hold fått op-
lyst, at vi står i begrep med å ta
Island under vår beskyttelse og sende
tropper, skib og fly dit. Ifølge de
oplysninger jeg har fått skal styr-
kene innskibe sig den 23. eller 24.
juli.

Wheeler trodde videre å kjenne til,
at de britiske styrker som nu befin-
ner sig på Island skal avløses av
disse ventede amerikanske tropper,
og at den amerikanske regjering
ønsket å okkupere Island for at
amerikanske skib skal kunne trans-
portere varer dit, hvor de så vilde
bli omlastet til britiske skib. Videre
skal amerikanske skib og fly av-
patruljere de ruter, som benyttes av
de britiske fartøier under resten
av overfarten over Atlanteren.

Fortsatt side 2, spalte 4.
(Amerikansk berettelse)

Amerikansk besettelse av Island -

(Fortsatt fra 1. side).

Et forslag fra generalstabs- chefen.

New York, 4. juli.

(Press Telegraph.) Chefen for den amerikanske generalstab, general Marshall, har foreslått for kongressen, at det gis tillatelse til at også områder utenfor den vestlige halvkule kan bli bevoktet av den amerikanske krigsmakt. Han foreslår videre at man skal holde reserveofficerene og en del tropper fra nasjonalgarden tilbake i tjeneste utover den fastsatte tid av et år.

I en rapport til krigsminister Stimson, erklærer Marshall at de siste dagers hendelser tydelig har vist med hvilken hurtighet en væbnet konflikt kan bre sig til et område som har været ansett for å ligge utenfor krigens ramme.

Washington, 4. juli.

(NTB.) På offisielt hold er det ikke blitt meddelt om en slik forsendelse av amerikanske tropper som den generalstabschef Marshall antyder, er nær forestående eller hvor de eventuelt vil bli satt inn, men man setter den i forbindelse med den demokratiske senator Wheelers uttalelse om at den amerikanske regjering om kort tid vil besette Island.

Marshalls krav har allerede ført til voldsomme diskusjoner i kongresskretser. Senator Wheeler erklærte, at han setter sig i mot et hvert forslag som tar sikte på å sende amerikanske tropper utenfor den vestlige halvkule. Den demokratiske senator Adams sier at forsendelse av amerikanske tropper ikke faller inn under Englands-hjelpen. De Forente Stater har, sa han, ingen rett til i fredstid å sende tropper til fremmede land for å delta i en krig som De Forente Stater ikke har nogen del i. Også den uavhengige senator Norris, som i almindelighet støtter regjeringens utenrikspolitikk, uttalte at han sannsynligvis kommer til å sette sig i mot generalstabschef Marshalls krav.

Gammel dansk kvinne forsvunnet. Frykt for forbrydelse.

København, 4. juli.

(PT.) Forleden skulde en 84 år gammel kvinne i Holbæk ved Randers spaserer til et nærliggende sted for å besøke nogen kjente. Veien gikk gjennom en skog. I løpet av dagen blev man imidlertid klar over at hun ikke var kom-

Pohitken m. 2.72.
3 juli 1941.

Islandsk Svarnote til Danmark

*Det hævdes heri, at Altingets Beslutninger er
i Overensstemmelse med Forbundsloven*

Statsministeriet udsendte i Aftes følgende:

STATSMINISTEREN har fra Islands Chargé d'Affaires i København, Hr. Jon Krabbe modtaget en Note af 27. Juni af følgende Indhold:

Hr. Statsminister.

Som meddelt Hr. Statsministeren i Skrivelse herfra af 4. d. M. har Gesandtskabet telegrafisk gjort den islandske Regering bekendt med Hr. Statsministerens Skrivelse af 31. f. M. indeholdende den danske Regerings Udtalelser i Anledning af to Altingsbeslutninger af 17. f. M. vedrørende Forbundet mellem Danmark og Island.

Fra Islands Regering har Gesandtskabet nu ved Telegram af 23. d. M. modtaget Anmodning om at meddele Hr. Statsministeren følgende:

„Islands Regering anerkender og værdsætter den danske Regerings Forstaaelsesvilje. Uden at ville aabne Dis-

kussion, som maa anses umulig under nuværende vanskelige Forhold, mener Regeringen dog at burde fremhæve følgende: Tidspunktet er netop det i Forbundsloven forudsatte for Tilkendegivelsen af Fremtidsforsætter, hvilke Forsætter saavel som Fremsættelse straks primo 1941 for Islands Vedkommende blev besluttet ved Altingsvedtagelser 1928 og 1937. Regeringen vilde beklage, hvis Vedtagelsen af Beslutningerne paa nuværende Tidspunkt opfattedes som manglende Hensyntagen, hvilket er fjernt fra Altingets og Regeringens Tanker. I øvrigt henvises til de ved Altingsvedtagelserne tilkendegivne Anskuelser og Beslutninger angivende Retningslinjerne for Islands Regering“.

Idet jeg har den Ære at meddele Hr. Statsministeren foranstaaende, beder jeg Dem modtage Forsikringen om min mest udmærkede Højagtelse.

Jon Krabbe.

*Politik n. 245.
6 juni 1941.*

Danmarks Svar til Island

*Den danske Regering erklærer sig villig til
Forhandling om Forbundsloven, saa snart
Forholdene tillader det*

**Fuld Hensyntagen fra dansk Side til
det islandske Folks Ønsker**

STATSMINISTEREN offentliggjorde i Aftes Indholdet af Danmarks Svar til Island i Anledning af Altingets Beslutninger vedrørende Ophævelsen af den dansk-islandske Forbunds-pagt. Svaret er formet som en Note, der er tilstillet Islands herværende *Chargé d'affaires*, Kommitteret Jon Krabbe. Den danske Note, der er underskrevet af Statsministeren, har følgende Ordlyd:

Hr. Charge d'affaires.

Herved har jeg den Ære at anerkende Modtagelsen af den Meddelelse, som De efter Deres Regerings Ordre den 20. ds. har givet mig angaaende to af Islands Alting vedtagne Beslutninger vedrørende Ophævelse af Forbundet mellem Danmark og Island, idet jeg tillader mig at anmode Dem om at ville meddele Islands Regering følgende:

Den danske Regering savner ikke Forstaaelse for de af de forhaandenværende Forhold betingede Vanskeligheder, der kan have foraarsaget disse Beslutninger, men finder det dog beklageligt, at Altinget paa nærværende Tidspunkt har ment saaledes at burde tilkendegive sit Syn paa dette begge Stater vedrørende Retsforhold.

Den danske Regering, som imidlertid med Tilfredshed har bemærket sig Udtalelsen om, at Island for Tiden ikke anser det for rigtigt at

træffe Foranstaltninger til Iværksættelse af Forbundets Ophævelse, tager den modtagne Meddelelse til Efterretning som en Bebudelse af, at Islands Regering agter ved Krigens Afslutning at optage en Forhandling, idet den danske Regering erklærer, at den, saa snart Forholdene maatte tillade det, for sit Vedkommende vil være rede til at træde i Forhandling paa Grundlag af Forbundslovens Bestemmelser og under fuld Hensyntagen til det islandske Folks Ønsker.

Modtag, Hr. *Chargé d'affaires*, Forsikringen om min udmærkede Højagtelse.

Th. Stauning.

Politiken nr. 237.

28 Mai 1941

Det islandske Kongedømme

En Udtalelse af Professor
Erik Arup

Læge Vald. Erlendsson, Frederikshavn, der er islandsk Statsborger, efterlyste i Gaar i Politiken en Udtalelse om „Berettigelsen af Kongefællesskabets ensidige Ophævelse for Islands Vedkommende“.

Vi har forelagt Spørgsmaalet for Professor Erik Arup, der som bekendt er Medlem af det islandske Nævn. Professoren svarer:

— Kongefællesskabet har intet med Forbundsloven at gøre. Der er her Tale om to helt forskellige Ting, der er uafhængige af hinanden. Det fastslaas ogsaa straks i Indledningen til den dansk-islandske Forbundslov af 30. November 1918: „Danmark og Island er frie og suveræne Stater, forbundne ved fælles Konge og ved den i denne Forbundslov indeholdte Overenskomst“. Islands Alting har Ret til at opsige Forbundsloven, men det har ikke derved tillige opsagt Kongefællesskabet. Det er et revolutionært Skridt af en ganske anden Karakter — og Altinget har ikke taget dette Skridt. Det har kun sagt:

Altinget ser det som sit Maal, naar Forbundsloven med Danmark er formelt ophævet, da at faa indført Republik. Derved er Spørgsmaalet skudt ud i Fremtiden, og det bliver ikke det nuværende Alting, men det til den Tid siddende Alting, der kommer til at træffe Afgørelsen.

5 Foktiller m: 236.
27 Mai 1941.

Island Republik?

Læge Vald. Erlendsson, Frederikshavn, der er islandsk Statsborger, sender os dette Indlæg:

For mange Danske og Islændere og ikke mindst for mange af os herboende Islændere kom Altingets Beslutninger af 16. Maj som en uventet Bombe, navnlig Tilkendegivelsen af, at Island agtede at blive Republik, saa snart Forbundet med Danmark i Formen blev ophævet.

Mon ikke Altinget herved tiltror sig at have en Magtfylde, som det for Tiden aldeles ikke er i Besiddelse af? Hvad ved det nuværende Alting om, hvorledes Stemningen bliver blandt Islands Befolkning om maaske 2—4 Aar, thi saa længe kan jo Krigen og Krigstilstanden i Verden vare ved eller endnu længer. Først skulde jo Folkeafstemningen om Adskillelsen finde Sted ifølge Forbundsloven af 30. Nov. 1918. Ingen kan jo sige noget om, hvorledes Verden ser ud til den Tid, og ingen kan vide noget om, hvorledes det islandske Folks Stemning og Anskuelse med Hensyn til Personalunionen med Danmark bliver nogle Aar ud i Fremtiden. Ikke engang nu kan man vide noget absolut bestemt om Stemningen i saa Henseende, skønt 49 Altingsmænd nu bestemmer, at fuld Adskillelse mellem de forbundne Stater skal ske straks efter Krigen.

Der kan ikke siges noget imod, at Altinget tager Beslutning om Opsigelse af Forbundsoverenskomsten, thi denne Mulighed er jo forudsat i selve Overenskomsten, men allerede at udtale sig om fuld Adskillelse nu og Ophævelse af Kongefællesskabet er efter min Mening ikke alene forunderligt, men ogsaa ukorrekt og gaar langt ud over Tingets Kompetence.

Da Danmarks Regering og Rigsdag i Efteraaret 1918 ved en storsindet Gestus indvilgede i, at Islands statsretlige Stilling saa totalt forandredes, at det blev en suveræn Stat, sidestillet med Danmark, hvilket flere saa kloge og vidtskuende danske Politikere som daværende Statsminister Zahle, Kabinetssekretær Krieger, J. C. Christensen og navnlig fhv. Minister Christopher Hage, Formanden for det dansk-islandske Forhandlingsudvalg, mest havde Æren af, var vist ingen i Tvivl om, at Kongefællesskabet skulde være varigt, om end selve Overenskomsten efter 25 Aar kunde blive Genstand for en Revision med Hensyn til Fællesrepræsentationen over for Udlandet, Indfødsretten, Fiskeriinspektionen og eventuelt flere Ting. Det er ikke engang et Aar siden, at Minister Sveinn Björnsson baade mundtligt og paa Tryk udtalte dette, idet han fastslog, at Arvefølgen gjaldt ogsaa for Island saavel som for

Danmark, og at Kong Christian var Konge over Island og Kronprins Frederik islandsk Kronprins, og at en Revision af Forbundsloven intet kunde forandre herved. Nu er det jo bekendt overalt, hvor afholdt baade Kongen og Kronprinsen er paa Island og af alle Islændere, altsaa ogsaa i Danmark og Amerika, og derfor forekommer det mig mere end dristigt af Altinget allerede nu at udtale, at det er Islands Maal, at den islandske Stat straks skal være Republik, saa snart Krigen er forbi, uden at det kan vide nogen rigtig Besked om, hvorledes det islandske Folk i sin Helhed ser paa denne saa vigtige Afgørelse for dets Fremtid.

Jeg betvivler meget, at den republikanske Regeringsform vil være heldig for det lille islandske Samfund, men er netop bange for, at den er den mest farlige for en Nation, hvor Partistridighederne under Valgene ellers har kunnet gaa til Yderligheder, skønt det aldrig hidtil har drejet sig om saa vigtige Valg som Valg af en Præsident eller Rigsforstander.

Den republikanske Statsform synes overhovedet ikke at have bragt Nationerne nogen større Velsignelse. I saa Henseende behøver man blot at se hen til Frankrig, som for Resten nu officielt ikke mere hedder République Française, men blot État Français. Navnet Republik synes Pétain allerede at have afskaffet.

Altingets Beslutninger er desto for underligere, som man ved, at mange kloge og øvede Politikere har Sæde i det islandske Alting for Tiden, og derfor kan man ikke lade være at fæste Tanken paa, at Tinget har maattet handle under et eller andet fremmed Pres. Det er den eneste Undskyldning, jeg kan se, for dets besynderlige Fremgangsmaade.

Det vilde være ønskeligt, hvis en virkelig sagkyndig Mand som Professor Knud Berlin eller Professor Alf Ross mere udførligt end hidtil vilde udtale sig om disse Spørgsmaal, navnlig om Berettigelsen af Kongefællesskabets ensidige Ophævelse for Islands Vedkommende, og ligeledes om, hvorledes de islandske Statsborgeres Stilling her i Danmark vil blive, hvis Island erklærer sig for Republik.

Vald. Erlendsson.

27 Mai 1941

Islands stilling.

Da det islandske altinget sa opp unionen med Danmark, kom beslutningen overraskende på danskene, og det var stor tvil om grunnene til den og følgene av den. Nå kommer etter hvert flere opplysninger fram, så en kan gjøre seg opp en klarere mening om det som er skjedd.

Island har som kjent en samlingsregjering, og beslutningen i altinget kom i stand som et kompromiss mellom partiene. Statsminister Hermann Jonasson, som tilhører fremskrittspartiet, hadde skrevet om formen for en unionsoppløsning og bl. a. — etter hva Berlingske Tidende forteller — sagt at

«nasjonen er enig i selve selvstendighetsaken, hvorfor det ikke er grunn til å gjøre veiene til målet til et stridsspørsmål. Det var to veier å gå. Den farlige vei og den ufarlige vei. Som den farlige vei betraktet statsministeren det å ville anse forbundsoverenskomsten for bortfalt, fordi Danmark ikke har evnet å overholde den, deretter utferdige en ny grunnlov, stadfeste denne på ny etter nye valg og deretter foreta valg av president. Det ville være vanskelig for Island under den verdensbrann, som raser, å oppnå andre staters anerkjennelse, og overfor Danmark ville denne vei fremkalle «unødvendig smerte og virke som en uvennlighet». Hertil føyde statsministeren, at det var sannsynlig, at grunnlovsendringen innenlands ville forårsake harde stridigheter om valgkretsordningen — det er i øyeblikket valg i enkeltmannskretser — og gjentatte valg. Som den ufarlige vei anviste statsministeren den vei som altinget senere betrådte og vandret til den foreløpig for Dan-

het om den øverste myndighet».

Det gjorde spørsmålet vanskeligere, at fremskrittspartiets formann Jonas Jonasson, som ikke sitter i regjeringen, var enig med selvstyrepartiet i at unionen kunne erklæres oppløst uten videre og ville ha retten til det brukt fullt ut straks. Men på et partimøte i fremskrittspartiet 13.—20. mars, hvor det møtte 280 utsendinger fra hele Island, fikk statsministeren stort sett medhold. Partimøtet henstilte dessuten til altinget å erklære, at Island blir republikk så hurtig omstendighetene tillater det, dog senest innen tre år er forløpet.

Altinget samlet seg altså med overveldende flertall om den formen for unionsoppløsningen, som de minst radikale med statsministeren i spissen ønsket, men fastslo samtidig klart at Island i realiteten alt anså saken for avgjort.

Islands stilling.

Da det islandske altinget sa opp unionen med Danmark, kom beslutningen overraskende på danskene, og det var stor tvil om grunnene til den og følgene av den. Nå kommer etter hvert flere opplysninger fram, så en kan gjøre seg opp en klarere mening om det som er skjedd.

Island har som kjent en samlingsregjering, og beslutningen i altinget kom i stand som et kompromiss mellom partiene. Statsminister Hermann Jonasson, som tilhører fremskrittspartiet, hadde skrevet om formen for en unionsoppløsning og bl. a. — etter hva Berlingske Tidende forteller — sagt at

«nasjonen er enig i selve selvstendighetsaken, hvorfor det ikke er grunn til å gjøre veiene til målet til et stridsspørsmål. Det var to veier å gå. Den farlige vei og den ufarlige vei. Som den farlige vei betraktet statsministeren det å ville anse forbundsoverenskomsten for bortfalt, fordi Danmark ikke har evnet å overholde den, deretter utferdige en ny grunnlov, stadfeste denne på ny etter nye valg og deretter foreta valg av president. Det ville være vanskelig for Island under den verdensbrann, som raser, å oppnå andre staters anerkjennelse, og overfor Danmark ville denne vei fremkalle «unødvendig smerte og virke som en uvennlighet». Hertil føyde statsministeren, at det var sannsynlig, at grunnlovsendringen innenlands ville forårsake harde stridigheter om valgkretsordningen — det er i øyeblikket valg i enkeltmannskretser — og gjentatte valg. Som den ufarlige vei anviste statsministeren den vei som altinget senere betrådte og vandret til den foreløpig for Danmark så bitre ende.»

Derimot fremholdt selvstendighetspartiets formann Olafur Thors som også sitter i regjeringen, at siden de verdenspolitiske forholdene faktisk hadde oppløst unionsforholdet, hadde Island

«en uomtvistelig rett til å oppheve forbundsoverenskomsten straks, men avstår å benytte denne rett, da han anerkjenner, at det i hvert fall er tenkelig at andre ikke har samme oppfatning. Han foreslo at Alltinget skulle erklære, at det anser Island berettiget til å oppheve overenskomsten med en ensidig erklæring fra sin side, og samtidig beslutte at denne rett blir anvendt når man senere finner grunn til det. Ennvidere skulle forbundsloven kreves opptatt til revisjon straks, en særlig riksforstander velges til å vareta kongemyndigheten — og endelig skulle Alltinget allerede nå utferdige en erklæring om den fremtidige statsordning og dog i særdeles-

altinget å erklære, at Island blir republikk så hurtig omstendighetene tillater det, dog senest innen tre år er forløpet.

Altinget samlet seg altså med overveldende flertall om den formen for unionsoppløsningen, som de minst radikale med statsministeren i spissen ønsket, men fastslo samtidig klart at Island i realiteten alt anså saken for avgjort.

Islands Stilling

Som Følge af den af Krigen afbrudte Forbindelse mellem Danmark og Island kom det islandske Altings Opsigelse af Forbundsloven med en overraskende Pludselighed, omend der ikke var noget overraskende i selve den Kendsgerning, at Island vilde gøre Brug af Revisionsparagrafen. Man var i Danmark — gennem den politiske Udvikling i Island — forberedt paa, at dette vilde ske, men naturligvis ikke i samme Grad forberedt paa den kategoriske Karakter, Altingets Udtalelse fik. Der foreligger nu nogle Oplysninger om de Drøftelser, der er gaaet forud i Island, og disse Drøftelser tyder paa, at Altingsbeslutningen er Udtryk for et Kompromis mellem forskellige Synspunkter, dikteret af Ønsket om i dette for Island saa betydningsfulde nationale Spørgsmaal at optræde i Enighed.

Den nuværende islandske Regering er som bekendt en national Regering, der blev dannet i 1939, og hvis Chef er Fremskridtspartiets ledende Personlighed, Statsminister *Hermann Jonasson*. Da Meddelelsen om Besættelsen af Danmark naaede til Island, holdt Altinget den 10. April i Fjor et Møde (Klokken halvtre om Morgen) og overdrog indtil videre Udøvelsen af Kongens Myndighed til Ministeriet, der ligeledes overtog de Funktioner, Danmark ifølge Forbundsloven varetog paa Islands Vegne: Udenrigstjenesten og Fiskerinspektionen. Allerede længe før den Tid havde man i Island drøftet Spørgsmaalet om Forbundslovens Revision, og den 1. Januar i Aar kom det Tidspunkt, da de to Lande i Henhold til Loven hver for sig kunde kræve Revisionsforhandlingerne paa begyndt. Der skulde dog gaa over fire Maaneder, inden Island stillede Kravet. I det Materiale, der foreligger, er det Fremskridtspartiets og Selvstændighedspartiets Synspunkter, der kommer til Orde for til sidst at samles til et fælles Udtryk — samtidig med at det beslattes at forlænge det nuværende Altings Mandat for fire Aar. Disse to Ting, Altingets Opsigelse af Forbundsloven og Udsættelsen af Valgene, skal utvivlsomt (saaledes som vi tidligere har fremhævet) ses i Sammenhæng. Hvis Island paa det nuværende Tidspunkt foretog en Grundlovsændring, vilde der — som Statsminister Jonasson skrev i en Artikel i *Timinn* den 4. Marts — „sandsynligvis indenlands opstaa haarde Stridigheder om Valgkresordningen og gentagne Valg paa et særdeles uheldigt Tidspunkt“. Men det er ogsaa sandsynligt, at der ikke vilde kunde blive Enighed om en Udsættelse af Altingsvalgene, medmindre det nuværende Alting præciserede sin Stilling til Forbundsloven.

I den ovenfor nævnte Artikel i *Timinn* har Statsminister *Hermann Jonasson* anstillet nogle Betragtninger over de Modsætninger, der var til Stede. „Nationen er enig i selve Selvstændighedssagen,“ skriver han, og advarer mod at gøre „Vejene til Maalet“ til et Stridsspørgsmaal. Efter hans Mening var der to Veje at gaa, en „farlig“ og en „ufarlig“. Den farlige Vej var at anse Forbundsloven for bortfaldet, fordi Danmark ikke havde evnet at overholde den, og derefter udfærdige en ny Grundlov, vælge Præsident og saa videre. Det vilde, hævder han, under den Verdensbrand, der hersker, være vanskeligt at opnaa andre Staters Anerkendelse, og over for Danmark vilde den Fremgangsmaade „fremkalde uødvendig Smerte“. Han tilføjer det

gældende om, at den anden Part ingen Skyld har i den manglende Opfyldelse, hvorfor vi ikke under de nuværende Forhold vil gøre disse Grunde gældende.“ Samtidig skulde man udtale, at man ønskede Revision af Forbundsloven, at man ikke vil have nogen ny Overenskomst, og at „vort endelige Maal er fuldkommen Ophævelse af Forbundet efter Aaret 1943, hvis ikke Forholdene medfører, at vi anser det for nødvendigt, at Ophævelsen finder Sted tidligere.“

Den 13. Marts fastslog Erhvervsminister *Olafur Thors* i *Morgunbladid* som Selvstændighedspartiets Standpunkt, at „Islænderne har en uomtvistelig Ret til at ophæve Forbundsoverenskomsten straks“, men han indrømmede, at det var tænkeligt, at andre ikke anerkendte denne Ret. Han foreslog imidlertid, at Altinget fremsatte en Erklæring om sin Ret paa dette Punkt og besluttede, at „denne Ret bliver anvendt, naar man senere finder Grund dertil“. I øvrigt skulde Altinget forlange Forbundsloven til Revision straks, som foreløbig Foranstaltning vælge en Rigsforstander, men samtidig allerede nu afgive en Erklæring om den fremtidige Statsordning.

Den endelige Beslutning blev et Kompromis mellem disse to Synspunkter. Af Drøftelserne fremgaar det, at de to Partier, der tilsammen raader over 36 af Altingets 49 Pladser, paa Forhaand var enig om Endemaalet, men ikke om Vejen dertil.

Om Islands fremtidige Stilling i Forholdet til Danmark ud over det folkeretlige eller om Forholdet til Norden, foreligger der i dette Øjeblik ingen Tilkendegivelse. Sagen har været behandlet som et rent indre islandsk Spørgsmaal. Man tør deraf drage den Slutning, at Island fuldt ud ønsker at forblive i den nordiske Kres, naar Forholdene igen gør det muligt at genoptage Forbindelserne. Det modsatte vilde blive hilst med dyb Beklagelse, hvad baade dansk og svensk Presse har givet Udtryk for.

25 Mai 1941.

Islands Stilling

Som Følge af den af Krigen afbrudte Forbindelse mellem Danmark og Island kom det islandske Altings Opsigelse af Forbundsloven med en overraskende Pludselighed, omend der ikke var noget overraskende i selve den Kendsgerning, at Island vilde gøre Brug af Revisionsparagrafen. Man var i Danmark — gennem den politiske Udvikling i Island — forberedt paa, at dette vilde ske, men naturligvis ikke i samme Grad forberedt paa den kategoriske Karakter, Altingets Udtalelse fik. Der foreligger nu nogle Oplysninger om de Drøftelser, der er gaaet forud i Island, og disse Drøftelser tyder paa, at Altingsbeslutningen er Udtryk for et Kompromis mellem forskellige Synspunkter, dikteret af Ønsket om i dette for Island saa betydningsfulde nationale Spørgsmaal at optræde i Enighed.

Den nuværende islandske Regering er som bekendt en national Regering, der blev dannet i 1939, og hvis Chef er Fremskridtspartiets ledende Personlighed, Statsminister Hermann Jonasson. Da Meddelelsen om Besættelsen af Danmark naaede til Island, holdt Altinget den 10. April i Fjor et Møde (Klokken halvtre om Morgen) og overdrog indtil videre Udgøvelsen af Kongens Myndighed til Ministeriet, der ligeledes overtog de Funktioner, Danmark ifølge Forbundsloven varetog paa Islands Vegne: Udenrigstjenesten og Fiskerinspektionen. Allerede længe før den Tid havde man i Island drøftet Spørgsmaalet om Forbundslovens Revision, og den 1. Januar i Aar kom det Tidspunkt, da de to Lande i Henhold til Loven hver for sig kunde kræve Revisionsforhandlingerne paa-begyndt. Der skulde dog gaa over fire Maaneder, inden Island stillede Kravet. I det Materiale, der foreligger, er det Fremskridtspartiets og Selvstændighedspartiets Synspunkter, der kommer til Orde for til sidst at samles til et fælles Udtryk — samtidig med at det besluttet at forlænge det nuværende Altings Mandat for fire Aar. Disse to Ting, Altingets Opsigelse af Forbundsloven og Udsættelsen af Valgene, skal utvivlsomt (saaledes som vi tidligere har fremhævet) ses i Sammenhæng. Hvis Island paa det nuværende Tidspunkt foretog en Grundlovsændring, vilde der — som Statsminister Jonasson skrev i en Artikel i *Timinn* den 4. Marts — „sandsynligvis indenlands opstaa haarde

det som et Tegn paa Uvenlighed at ophæve Overenskomsten med en ensidig Erklæring, idet de mener, vi maa vide, at det er let at blive fri for Overenskomsten paa en venskabelig og mindre paafaldende Maade“. Men de, der ønskede at gaa „den ufarlige Vej“, var rede til, at Altinget valgte en Rigsforstander til i Stedet for Ministeriet at varetage Kongemyndigheden, og de var villige til at gaa med til en Altingsbeslutning, der udtaler, at „vi har væsentlige Grunde til at anse Forbundsoverenskomsten for bortfaldet paa Grund af manglende Opfyldelse, men at vi er vidende om, at den anden Part ingen Skyld har i den manglende Opfyldelse, hvorfor vi ikke under de nuværende Forhold vil gøre disse Grunde gældende.“ Samtidig skulde man udtale, at man ønskede Revision af Forbundsloven, at man ikke vil have nogen ny Overenskomst, og at „vort endelige Maal er fuldkommen Ophævelse af Forbundet efter Aaret 1943, hvis ikke Forholdene medfører, at vi anser det for nødvendigt, at Ophævelsen finder Sted tidligere.“

Den 13. Marts fastslog Erhvervsminister Olafur Thors i *Morgunbladid* som Selvstændighedspartiets Standpunkt, at „Islænderne har en uomtvistelig Ret til at ophæve Forbundsoverenskomsten straks“, men han indrømmede, at det var tænkeligt, at andre ikke anerkendte denne Ret. Han foreslog imidlertid, at Altinget fremsatte en Erklæring om sin Ret paa dette Punkt og besluttede, at „denne Ret bliver anvendt, naar man senere finder Grund dertil“. I øvrigt skulde Altinget forlange Forbundsloven til Revision straks, som foreløbig Foranstaltning vælge en Rigsforstander, men samtidig allerede nu afgive en Erklæring om den fremtidige Statsordning.

Den endelige Beslutning blev et Kompromis mellem disse to Synspunkter. Af Drøftelserne fremgaar det, at de to Partier, der tilsammen raader over 36 af Altingets 49 Pladser, paa Forhaand var enig om Endemaalet, men ikke om Vejen dertil.

Om Islands fremtidige Stilling i Forholdet til Danmark ud over det folkeretlige eller om Forholdet til Norden, foreligger der i dette Øjeblik ingen Tilkendegivelse. Sagen har været behandlet som et rent indre islandsk Spørgsmaal. Man tør deraf drage den Slutning, at Island fuldt ud ønsker at forblive i den nordiske Kres, naar Forholdene igen gør det muligt at genoptage Forbindelserne. Det modsatte vilde blive hilst med dyb Beklagelse, hvad baade dansk og svensk Presse har givet Udtryk for.

Deutsche Zeitung in Norwegen
Nr. 118. 22. Mai 1941.

Island erklärt sich selbstständig

Beschluss des Althings: Lösung von Dänemark
Kopenhagen bezweifelt die Rechtmässigkeit - Island will Republik werden mit einem Reichsverweser an der Spitze

Stockholm, 21. Mai

Nach Meldungen aus der isländischen Hauptstadt Reykjavik hat dort die Volksvertretung, das Althing, den Beschluss gefasst, die Verbindung mit Dänemark zu lösen.

Der isländische Gesandte in Kopenhagen, Svein Björnsson, befindet sich zur Zeit nicht in Dänemark. An seiner Statt teilte der isländische Geschäftsträger in Kopenhagen auf Weisung seiner Regierung der dänischen Regierung am Dienstag mit, dass das Althing am 17. Mai einstimmig folgendes beschlossen hat: 1. Island hat das Recht auf endgültige Aufhebung des Bundes mit Dänemark erworben, weil Dänemark nicht imstande war, seinen aus dem Bundesübereinkommen zwischen Island und Dänemark von 1918 Island

gegenüber eingegangenen Verpflichtungen nachzukommen.

Island beabsichtigt nicht, dieses Bundesübereinkommen zu erneuern, wenn es auch zur Zeit wegen der obwaltenden Verhältnisse es nicht für zweckmässig hält, formell den Bund völlig aufzuheben und eine neue Staatsordnung zu schaffen, was jedoch nicht länger als bis zum Abschluss des Krieges unterlassen werden darf. 2. Das Althing gibt als sein Ziel bekannt, Island zur Republik zu machen, sobald der Bund mit

Dänemark auch formell aufgehoben ist.

Hierzu verlautet aus dänischen politischen Kreisen, dass ein solcher Beschluss im Widerspruch zu den Bestimmungen des dänisch-isländischen Bundesgesetzes vom 30. November 1918 stehe, dessen Paragraph 18 zufolge das isländische Althing nur das Recht habe, die Aufnahme von Verhandlungen über die Revision des Bundesgesetzes zu beschliessen.

«Stockholms Tidningen» meldet, der isländische Geschäftsträger in Stockholm, Finsen, habe erklärt, die neuen Verhältnisse hätten den Beschluss des isländischen Althings, Island zu einem unabhängigen Staat zu erklären, und die Union mit Dänemark aufzuheben, erzwungen.

Des weiteren teilte Finsen mit, dass es drei Kandidaten für den Posten des Reichsverwesers auf Island gäbe, nämlich den früheren isländischen Gesandten in Kopenhagen Svein Björnsson, den früheren isländischen Aussenminister Johan Stefansson und das Mitglied des Althings Jónas Jonsson.

*

Die Mitteilung, dass das Althing Island zu einer selbständigen Republik erklärt hat, hat in Kopenhagen selbstverständlich grösste Aufmerksamkeit erregt. Die Zeitungen machen aber darauf aufmerksam, dass wenigstens $\frac{2}{3}$ des isländischen Reichstages und des dänischen Reichstages für die Aufhebung der Union zwischen den beiden Ländern stimmen müssten. Der Beschluss müsse nachher von sämtlichen stimmberechtigten Wählern bestätigt werden. Um den Vorschlag gültig zu machen, sei dann eine $\frac{3}{4}$ -Mehrheit erforderlich. Der isländische Reichstag habe deswegen bis auf weiteres nur das Recht, einlei-

tende Verhandlungen über eine Revision des Traktates zu verlangen. Dies sei wegen der jetzt herrschenden Verhältnisse unmöglich. Die Zeitungen heben deshalb hervor, im staatsrechtlichen Verhältnis zwischen Dänemark und Island sei nach dem Beschluss des Althings keine Änderung eingetreten.

Andererseits verkennt man in Kopenhagen nicht, dass seit langem starke isländische Kräfte tätig gewesen sind, um eine Lösung der Bande, die Island an Dänemark knüpfen, zu verwirklichen. In Dänemark hat man den Eindruck, dass gewisse wirtschaftlich interessierte Kreise für eine Aufhebung der dänisch-isländischen Personalunion gearbeitet haben.

Island ist etwa 100 000 Quadrat-kilometer gross und wird von 110 000 Menschen bewohnt. Hauptstadt ist Reykjavik mit annähernd 30 000 Einwohnern.

Bis 1262 besaßen die Isländer einen unabhängigen, auf norwegische Einwanderer zurückgehenden Staat. In diesem Jahre beschloss das Althing, die Insel durch freiwilligen Vertrag dem norwegischen König zu unterstellen. Zusammen mit Norwegen kam Island 1380 unter dänische Herrschaft und musste auch 1814, als Norwegen seine Selbständigkeit wiedererlangte, ungefragt bei Dänemark bleiben. Ende 1918 wurde die Verbindung insoweit gelockert, als Island zum eigenen Königreich erklärt wurde, jedoch in Personalunion mit Dänemark verbunden blieb.

Der Beschluss des Althings vom 17. Mai 1941 will nun den Zustand vor dem Jahre 1262 wiederherstellen.

Aftenposten nr: 233

21 Mai 1941.

Islands nye stilling.

Tre kandidater til stillingen som riksforstander.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Stockholm, 21. mai.

— Foreløbig er det tre kandidater til stillingen som riksforstander på Island, uttaler Islands minister i Stockholm, Vilhelm Finsen under en samtale med Deres korrespondent, nemlig Islands tidligere minister i København Svein Bjørnson, Islands nuværende utenriksminister Stefan Johan Stefansson og altingsmann Jonas Jonsson. Man ventet at en provisorisk riksforstander vil bli valgt i nærmeste fremtid.

En uttalelse av statsminister Stauning.

København, 21. mai.

(NTB. fra Ritzau). I anledning av det islandske altings beslutning

om å heve forbundsavtalen med Danmark, uttaler statsminister Stauning til Social-Demokraten bl. annet:

De forhold som har medført Islands beslutning om å si opp forbundsavtalen med Danmark, har fått en form som kanskje kan virke mere dramatisk enn den i virkeligheten er.

Det virker ikke overraskende at Island ønsker en forandring i det bestående forbundsforhold med Danmark. I flere år har man visst at forbundsavtalen vil bli opsagt, og det er bare det som nu er skjedd.

Den danske presses kommentarer.

København, 21. mai.

(Press Telegraph). De danske aviser er sparsomme i sine kommentarer. De fleste bringer vesentlig historiske artikler om forholdet mellom Island og Norden. Man understreker imidlertid at det er Islands sak å velge om man ønsker forbundsordningen med Danmark eller ikke. I alle aviser heter det at «Island er fritt stillet fra Danmarks side». En enkelt avis skriver at Danmark ifølge de inngåtte traktater kunde forhindre at Island nu blir selvstendig, men noget slikt ønsker man ikke fra dansk side.

I Politikens kommentar heter det blandt annet: «I Danmark vil det bli meget beklaget hvis det gamle forbund skal bryte, men i denne sak har islendingene naturligvis sin fulle frie bestemmelsesrett».

Nationaltidende skriver: «Med adskillig overraskelse har man i Danmark hørt om det islandske altings beslutninger med hensyn til Islands stilling nu og i fremtiden. Forholdet mellem Island og Danmark er nemlig opstukket så klart av den islandsk-danske forbundslov, at den ikke skulde være til å ta feil av. Heller ikke den utsendte offisielle islandske meddelelse fjerner den overraskelse man følger i Danmark».

Island

I mere end et Aar har Forbindelsen mellem Danmark og Island været afskaaret som Følge af Krigsbegivenhederne. Begge Lande er besat af en fremmed Magts Tropper, Danmark af tyske, Island af engelske. Der var ogsaa før Krigen i Island store Krese, som ønskede, at Island skulde opsiges Forbundsloven med Danmark til den i Loven givne Termin og optage Forhandlinger om en Ændring eller Bortfald af den, og Sandsynligheden taler for, at under normale Forhold vilde et saadant Revisionsønske være fremkommet fra islandske Side allerede den 1. Januar i Aar.

Imidlertid er Forholdene ikke normale, og naar derfor den islandske Opsigelse af Forbundsloven just paa dette Tidspunkt har faaet en særlig Form, skyldes det utvivlsomt denne Omstændighed. Muligvis staar det ogsaa i Sammenhæng med, at Altinget forud havde besluttet at udsætte Altingsvalgene i fire Aar. Det er meget lidt, vi hernede ved og kan vide om de politiske Stemninger i Island gennem det sidste Aar, men det er givet, at under den Valgkamp, som man af forstaaelige Grunde har ønsket at undgaa, vilde Spørgsmaalet om Forbundsloven have spillet en stor Rolle. Det forlængede Alting har derfor ikke kunnet undlade at tage Stilling til det.

*

Det folkeretlige Forhold mellem Danmark og Island er af en særlig Karakter, til hvilken der ikke findes noget tilsvarende andre Steder i Verden. Det hviler paa en Forbundslov, der fra islandske Side som Regel og ikke med Urette betegnes som en Traktat, og som blev skabt under den forrige Storkrig. Forbundsloven traadte i Kraft den 1. December 1918 og fastslaar i sin første Paragraf, at „Danmark og Island er frie og suveræne Stater, forbundne med fælles Konge og ved den i denne Forbundslov indeholdte Overenskomst“. Hovedpunkterne i Overenskomsten er — ud over Personalunionen — at Danmark udøver Fiskeriinspektionen ved Island og varetager Islands Udenrigsanliggender. Dette vil dog ikke sige, at Danmark har varetaget Islands Udenrigspolitik — bl. a. har Island aldrig været Medlem af Folkeforbundet — og Danmark har ikke kunnet slutte nogen Aftale for Islands Vedkommende uden Islands Sanktion. Islands Stilling har i enhver Henseende været suveræn: egen Grundlov, egen Regering, egen Rigsdag, egen Domstol, eget Finansvæsen. Det eneste finansielle Mellemværende mellem Danmark og Island som Stater er Islands Bidrag til Kongens Civilliste og Vederlag for den danske Udenrigstjenestes Varetagelse af islandske Anliggender. Der er dog et særligt Forhold, som foruden Personalunionen og den Omstændighed, at de begge hører til de nordiske Stater og deres Samarbejde, har knyttet Danmark og Island sammen: Bestemmelsen i Forbundsloven om, at danske Statsborgere i Island er ligestillede med islandske Statsborgere og omvendt.

*

Forbundsloven bestemmer, at efter den 1. Januar 1941 kan baade Danmark og Island kræve, at der skal optages Forhandlinger om en Revision af Loven. Hvis Forhandlingerne ikke i Løbet af tre Aar fører til en ny Overenskomst, kan den danske Rigsdag eller det islandske Alting hver for sig vedtage, at Loven skal bortfalde. Til en saadan Vedtagelse

saadanne Forhandlinger, er det umuligt at vide paa det nuværende Tidspunkt. Altingets Vedtagelser, saaledes som vi kender dem, kan betyde en Foregriben af Forhandlingernes Resultat, men behøver ingenlunde at betyde det. Hvorvidt disse Vedtagelser under andre Forhold muligvis kan blive underkastet en Revision, er det ogsaa umuligt at vide noget om nu. I Danmark vil det blive beklaget meget, hvis det gamle Forbund skulde briste, men i denne Sag har Islændingene naturligvis deres frie Bestemmelsesret.

Politik Nr. 230
21 Maj 1941.

Island

I mere end et Aar har Forbindelsen mellem Danmark og Island været afskaaret som Følge af Krigsbegivenhederne. Begge Lande er besat af en fremmed Magts Tropper, Danmark af tyske, Island af engelske. Der var ogsaa før Krigen i Island store Krese, som ønskede, at Island skulde opsiges Forbundsloven med Danmark til den i Loven givne Termin og optage Forhandlinger om en Ændring eller Bortfald af den, og Sandsynligheden taler for, at under normale Forhold vilde et saadant Revisionsønske være fremkommet fra islandsk Side allerede den 1. Januar i Aar.

Imidlertid er Forholdene ikke normale, og naar derfor den islandske Opsigelse af Forbundsloven just paa dette Tidspunkt har faaet en særlig Form, skyldes det utvivlsomt denne Omstændighed. Muligvis staar det ogsaa i Sammenhæng med, at Altinget forud havde besluttet at udsætte Altingsvalgene i fire Aar. Det er meget lidt, vi hernede ved og kan vide om de politiske Stemninger i Island gennem det sidste Aar, men det er givet, at under den Valgkamp, som man af forstaaelige Grunde har ønsket at undgaa, vilde Spørgsmaalet om Forbundsloven have spillet en stor Rolle. Det forlængede Alting har derfor ikke kunnet undlade at tage Stilling til det.

*

Det folkeretlige Forhold mellem Danmark og Island er af en særlig Karakter, til hvilken der ikke findes noget tilsvarende andre Steder i Verden. Det hviler paa en Forbundslov, der fra islandsk Side som Regel og ikke med Urette betegnes som en Traktat, og som blev skabt under den forrige Storkrig. Forbundsloven traadte i Kraft den 1. December 1918 og fastslaar i sin første Paragraf, at „Danmark og Island er frie og suveræne Stater, forbundne med fælles Konge og ved den i denne Forbundslov indeholdte Overenskomst“. Hovedpunkterne i Overenskomsten er — ud over Personalunionen — at Danmark udøver Fiskeriinspektionen ved Island og varetager Islands Udenrigsanliggender. Dette vil dog ikke sige, at Danmark har varetaget Islands Udenrigspolitik — bl. a. har Island aldrig været Medlem af Folkeforbundet — og Danmark har ikke

Hvis Ophævelsen vedtages, skal den bekræftes ved en Folkeafstemning, i hvilken tre Fjerdedele af de stemmeberettigede deltager, og hvor de tre Fjerdedele af de afgivne Stemmer skal være til Fordel for Ophævelsen, hvis den skal være gyldig. Hvor meget man vil hæfte sig ved disse Bestemmelser, hvis der viser sig at være en almindelig Stemning i Island for Ophævelsen af Forbundsloven, er en Sag for sig.

Den Periode, der ifølge Loven er fastsat til Forhandlinger, udløber altsaa i Maj 1944. I hvilken Udstrækning der bliver Mulighed for at optage saadanne Forhandlinger, er det umuligt at vide paa det nuværende Tidspunkt. Altingets Vedtagelser, saaledes som vi kender dem, kan betyde en Foregriben af Forhandlingernes Resultat, men behøver ingenlunde at betyde det. Hvorvidt disse Vedtagelser under andre Forhold muligvis kan blive underkastet en Revision, er det ogsaa umuligt at vide noget om nu. I Danmark vil det blive beklaget meget, hvis det gamle Forbund skulde bryde, men i denne Sag har Islændingene naturligvis deres frie Bestemmelsesret.

Politiken m: 230

21 Maj 1941.

Danmark og Island

Udtalelse af Statsminister Stauning og Medlem af
det dansk-islandske Nævn Professor Erik Arup

I Anledning af Meddelelsen om at Islands Alting har besluttet at opsige Forbundsftalten med Danmark, udtalte Statsminister Stauning i Aftes til Politiken:

— Det er Forholdene, der har medført, at Islands Beslutning om at opsige Forbundsftalten har faaet den særlige Form, som den har faaet, og som maa-ske kan virke mere dramatisk, end hvis det var foregaaet paa normal Maade med de Forhandlinger, som skulde have fundet Sted, men som alt-saa ikke i Øjeblikket kan foregaa.

Overraskende kan det imidlertid ikke virke, at Island ønsker en Æn-dring i det bestaaende Forhold. Man har jo vidst gennem flere Aar, at For-bundsftalten kunde ventes opsagt, og det er fust, hvad der er sket.

Professor Erik Arup, der er Med-lem af det dansk islandske Nævn, ud-taler:

— Det var jo i og for sig, hvad man maatte vente. Saavidt man kan se af Altingets Beslutninger, vil Island søge at forandre Forholdet til Danmark i Henhold til Forbundsloven. Det er — fremgaaer det af Meddelelserne — be-sluttet ikke at afholde Valg, men at forlænge Altings Mandatet for endnu fire Aar, og da man saaledes ikke kan drøfte Stillingen til Danmark offent-ligt under en Valgkamp, har man gjort det Skridt, der var forudset i For-bundsloven: Regeringen har foretaget en Opsigelse af Forbundsloven med de deraf følgende Konsekvenser, det vil sige, at der skal finde Forhandlinger Sted med Danmark og til sidst foreta-ges en Afstemning efter ret udviklede Regler. Men ingen ved naturligvis paa dette Tidspunkt, om det vil blive mu-ligt at føre disse Forhandlinger inden-for den i Loven fastsatte Frist.

21 Mai 1941.

Island har meddelt Danmark sit Ønske om Unions-Ophævelse

Den danske Regering gjort bekendt med Altingets Beslutninger om Forbundsloven og Ønsket om Republikens Indførelse

EFTER hvad Ritzaus Bureau erfarer, har Islands Chargé d'Affaires i København, Hr. Jon Krabbe, Tirsdag efter Ordre fra sin Regering meddelt den danske Regering, at Altinget den 17. d. M. enstemmigt har vedtaget følgende to Beslutninger:

1) Altinget beslutter at tilkendegive, at det er dets Anskuelse,

at Island har erhvervet Ret til endelig Ophævelse af Forbundet med Danmark, da Island selv allerede har maattet overtage Varetagelsen af alle Rigets Anliggender, idet Danmark ikke har været i Stand til at varetage de Sager, som det ved Forbundsoverenskomsten mellem Island og Danmark af 1918 paatog sig paa Islands Vegne,

at Island agter ikke at forny Forbundsoverenskomsten med Danmark, selv om det for Tiden paa Grund af de herskende Forhold ikke anser for rigtigt i Formen helt at ophæve Forbundet og tage Bestemmelse om ny Statsordning, hvilket dog ikke bør udsættes længer end til Krigens Afslutning.

2) Altinget beslutter at give til Kende som sit Maal, at Island bliver Republik, saa snart Forbundet med Danmark i Formen bliver ophævet.

Reykjavik-Telegram til „Politiken“

Forslag om Rigsforstander for etaarig Periode

Reykjavik, Tirsdag.

POLITIKEN PRIVAT

Efter Altingets Møde Torsdag Aften den 15. Maj, hvor det blev besluttet med 41 Stemmer mod 4 at forlænge det nuværende Altingsmandat, der udløber i Slutningen af Juni, samt at udsætte Valgene til Altinget i 4 Aar paa Grund af den engelske Okkupation og den tyske Erklæring om, at Island ligger inden for Krigszonen, sammenkald-

tes der til nyt Møde i Altinget til Fredag Aften.

Paa dette Møde vedtoges de tre Regeringsforslag.

De tre Vedtagelser

I det første, der drejede sig om Selvstændighedsspørgsmaalet, fastsloges det, at Island har en Ret til at erklære sig selvstændig i Forhold til Danmark, idet Landet har maattet overtage de

Islands Chargé d'Affaires i København, Hr. Jon Krabbe.

særlige Anliggender, Udenrigsrepræsentation og Fiskeriinspektion, som Danmark ikke har kunnet varetage i Overensstemmelse med Forbundsloven af 1918.

Endvidere fastsloges det, at der ikke vil kunne blive Tale om Fornyelse af den gældende Forbundslov.

Altinget bestemte endvidere, at der

vet uholdbar, og

at være Islændene har udvik-

et. Den islandske

er, at der ikke

underne føler sig

om Danmark, og

et i et Venskabs-Folk.

virkelige Grund

til Altingets Beslutning, der sikkert

vilde være blevet truffet alligevel i

1943, men Krigen har fremskyndet den.

Forhold til Danmark

Stockholm, Tirsdag.

I en Samtale med Deres Korrespondent udtaler den islandske Minister i

21 Mai 1941.

Island har meddelt Danmark sit Ønske om Unions-Ophævelse

Den danske Regering gjort bekendt med Altingets

n og Ønsket om
else

Det officielle franske Efterretnings-
bureau bringer en Udtalelse, hvori der
tales principielt Stilling til de britiske
forsøg paa at afskære Syrien fra Moder-
landet.
Det hedder heri, at engelske Flyve-
maskiner over syriske Byer og Landsbyer

Vichy om England og det franske Kolonirige

United Press

Uofficielt forlyder det, at ikke 30, men
50 tyske Flyvemaskiner har passeret Sy-
rien paa Vej til Irak.
Kairo, Tirsdag.

50 tyske Maskiner i Irak

franske Stykker mod Englænderne.
klæret sig rede til at kæmpe med de
har Befolkningen i Druser-Republikken er-
et godt Indtryk blandt Araberne. Bl. a.
General Dentz' Proklamation har gjort

— Finland er nu ved at tilslutte sig
den nye Verdensorden. I det nye Europa
opnaar Finland sin rette Plads og skal
saaledes finde Vejen til en hidtil uanet
Blomstringstid. Finland hører med
Rette til Europa, idet det er delagtigt i
den germanske Kultur.

Endvidere, skriver "Deutsche all-
gemeine Zeitung", bestreber Finlands Folk sig paa
i størst mulig Udstrækning at udnytte
Landets Rigmomme i Træ- og Grubeindu-
strien. Den, som besøger Landet, faar et
stærkt Indtryk af Folkets Livskraft. Dette
Indtryk faar man baade i Hovedstaden
og i Provinsens Industricenter.

I Tilslutning heri citeres i Helsing-
fors-Pressen følgende Udtalelse i "Väsk-
scher Beobachter":
— Finland er nu ved at tilslutte sig

POLITIKENS TUNE Nat-Tur i Dyrehaven
paa Lørdag. Turen starter fra Ho-
vedbanegaarden Kl. 0.15 og ledes af
Magister Hans Hvas, Fugleksperten
cand. jur. Grove og Forfatteren Sven
Alkær, som paa Turen gennem
Dyrehaven vil lære os at skelne Fug-
lenes Stemmer og finde Sporene af
Klampenborg, hvor der drikkes Mor-
genkaffe paa Ryttergaarden. Heri
maa ved Køb af Billetten medbringes
60 g Franskbrødsmærker. Kl. 6.13
gaar S-Toget tilbage til København.
Billetpris: Kr. 4.00.
Central 6348.

Islands Meddelelse

Fortsat fra Side 1.

skulde afholdes Valg af Rigsforstander
for en et-aarig Periode til Overtagelse
af Kongens Magt, som hidtil provisorisk
har været varetaget af Regeringen i
Overensstemmelse med Beslutning af
10. April i Fjor.

Den tredje Beslutning gaar ud paa,
at Island, saa snart Forbindelsen med
Danmark reelt ophører indfører repu-
blikansk Statsforfatning.

Efter tre Timers Debat blev Forsla-
gene vedtaget med overvældende Majo-
ritet, det første med 44 Stemmer mod
0, det andet med 38 mod 3 og det tredje
med 44 mod 0. Skuli Skulason.

Islændernes nære Forhold til Danmark

Stockholm, Tirsdag.

I en Samtale med Deres Korrespon-
dent udtaler den islandske Minister i

Stockholm, Vilh. Finsen, at det var
Mandag Aften, han fra Reykjavik mod-
tog Meddelelse om Altingets Beslutning
om at ophæve Forbundsstraktaten med
Danmark. Ministeren tilføjer, at Islæn-
derne nærer meget varme Følelser over-
for Kong Christian, men at Situationen
i alle Tilfælde var blevet uholdbar, og
at det ikke kan siges at være Islæn-
dernes Skyld, at Forholdene har udvik-
let sig, som det er sket. Den islandske
Minister udtaler videre, at der ikke
findes noget Land, Islænderne føler sig
knyttet saa nært til som Danmark, og
at Island altid vil staa i et Venskabs-
forhold til det danske Folk.

Krigen er ikke den virkelige Grund
til Altingets Beslutning, der sikkert
ville være blevet truffet alligevel i
1943, men Krigen har fremskyndet den,

Aftenposten nr. 232.
21 Mai 1941.

Islands løsrivelse fra Danmark

Minister Svein Björnsson, der nevnes som sannsynlig riksforsender. Han vil være kjent i Norge bl. a. fra de handelspolitiske forhandlinger i Oslo i 1938.

Den danske regjering underrettet om altingets beslutning.

Republikansk statsforfatning så snart forbundet med Danmark er ophevet.

København, 20. mai. (NTB.)

RITZAUS BUREAU meddeler at det nu foreligger offisiell meddelelse i København om at den danske regjering er blitt underrettet om altingets vedtak. Den islandske chargé d'affaires i København har etter ordre fra sin regjering meddelt den danske regjering at altinget den 17. mai fattet følgende beslutninger:

Altinget gjør kjent at Island har rett til å kreve forbundsloven ophevet, da Island allerede har måttet overta ivaretagelsen av rikets anliggender. Etter forbundsoverenskomsten mellom Danmark og Island fra 1918 hviler disse plikter på den danske regjering som ikke har kunnet opfylle disse punkter i overenskomsten. Island har ikke til hensikt å fornye sin avtale med Danmark, selv om altinget under de nåværende forhold ikke anser det riktig å opheve forbundet og ta bestemmelsen om en ny statsreform. Dette spørsmål bør imidlertid ikke utsettes lenger enn til krigens slutt.

Altinget gjør kjent at det anser som sitt mål å innføre en republikansk statsforfatning så snart forbundet med Danmark er ophevet.

Fire beslutninger.

Det er fire beslutninger det islandske alting har fattet, hver etter særskilte avstemninger. Altinget har 49 medlemmer. Derav var ved avstemningene tre fraværende, — den ene var representanten for det kommunistiske parti. Han er nemlig deportert til England.

Den første beslutningen som blev fattet, var at Island under de nåværende forhold er berettiget til å erklære sig selvstendig, idet Danmark ikke er i stand til å utføre de regjeringsfunksjoner som er fastsatt i forbundsloven av 1918. (Vedtatt med 44 stemmer mot 0).

I den andre beslutningen heter det at Island ikke ønsker å forlenge forbundstraktaten. I denne forbindelse erkjenner man at den prosedyre som etter forbundsloven skal gå forut for en opsigelse av traktaten, ikke kan finne sted før krigen er forbi. Imidlertid ønsker altinget allerede nu å vedta at forbundsloven ikke bør forlenges. (Vedtatt med 38 stemmer mot 3).

Beslutningen om at det skal velges en riksforsender som skal overta kongens funksjoner, blev vedtatt med 44 mot 0.

Beslutningen om at det bør innføres republikansk forfatning på Island, blev vedtatt med 44 mot 0 stemmer.

Uttalelser i Danmark.

I politiske kretser erklærer man at altingets beslutninger står i

strid med de bestemmelser som er fastsatt i den dansk-islandske unionslov av 30. november 1918. I paragraf 18 i denne loven heter det nemlig, at det islandske alting bare har rett til å treffe vedtak om innledning av forhandlinger om en revisjon av unionsloven. Islands minister i København, Svein Björnsson, som er utsett til kandidat til riksforsenderstillingen på Island, er for tiden ikke i Danmark, opplyser de samme kretser.

Folketingsmann Krag uttaler bl. a.:

«Island har utvilsomt ikke til hensikt å motsette sig forbundsloven og dens bestemmelser. Jeg kan derfor tenke mig at den beslutning som altinget har tatt, går ut på simplifisering i utnyttelsen av kongemakten så lenge disse unormale forhold varer. Videre tror jeg altinget senere vil forhandle med Danmark om den nugældende forbundslov og fremsette forslag om en revisjon av denne lov eller eventuelt kreve at den blir ophevet. Spørsmålet om kongefelleskapet ligger utenfor forbundsloven og kan derfor ikke bli gjenstand for opsigelse».

Professor Nielsen uttaler til Berlingske Tidende:

Jeg vil anse det som en ulykke, hvis Island vil svekke eller opgi sitt samarbeide med de nordiske land. Jeg vil gjerne uttale håpet om at det islandske folk vil handle på en slik måte at det kan bevare sitt nordiske sprog, sin nordiske kultur og oprettholde samarbeidet med de nordiske land.

Historikeren, professor Arop uttaler:

Det kan ikke bli tale om nogen omgåelse av forbundsloven eller tilsidesettelse av forpliktelsene overfor Danmark. Jeg tror ikke at Island har til hensikt å gi avkall på sine forbindelser med Danmark og de andre nordiske land.

Engelske planer om å overlate Island til U. S. A.?

Fra Aftenpostens korrespondent.

Berlin, 20. mai.

De ønsker som er kommet til uttrykk på Island om å oppløse perso-

nalunionen med Danmark, står i forbindelse med engelske planer om å overlate Island til Amerikas Forente Stater, mener pressekorrespondansen Nord, som utgis av Nordische Gesellschaft. U. S. A. skal få en forpost i det nordøstlige Atlanterhav til takk for den hjelp det har ydet England ved konvoitjeneste over Atlanterhavet, mener Nord.

T. F.

Den danske riksdag treder sammen.

København, 20. mai.

(NTB.) Den danske riksdag trådte sammen til et møte idag efter en kort arbeidspause. I de to ting fremsette regjeringen forskjellige lovforslag. I landtinget blev det lagt frem et forslag om krigsforsikring av overjordiske sterkstrømledninger og bondegårder.

Som et ledd i utbyggingen av det danske kabelnett har folketings finansutvalg vedtatt en bevilgning på 6 millioner kroner. Pengene vil bli benyttet til å forlenge den nye kabelen mellom Aalborg og Aarhus over Samsø og Kalundborg.

Aftenposten nr. 231.

20 Mai 1941.

Island opsier unionen med Danmark.

Foreløbig innsettes en riksforsender.

Stockholm, 20. mai.

(PT.) Islands alting har besluttet å oppløse unionen med Danmark. Forbundsloven, som blev vedtatt i 1918 er dermed gjort ugyldig. Som statsoverhode skal der innsettes en riksforsender.

Islands chargé d'affaires i Stockholm, Vilhelm Finsen, bekrefter meldingens riktighet. Han meddeler at altinget traff denne viktige beslutning 16. mai.

Finsen uttaler videre at kong Christian er meget avholdt på Island, men at det er de nye forhold, blandt annet vanskelighetene med å opprettholde forbindelsen med Danmark, som har fremtvunget beslutningen.

Efter at det islandske selvstendighetsparti helt siden 1907 hadde arbeidet for løsrivelse fra Danmark, gikk utviklingen under forrige krig meget hurtig i denne retning, og i 1918 møttes i Reykjavik en dansk-islandsk kommisjon bestående av representanter fra samtlige partier. Denne kommisjon drøftet forbundsloven, som blev vedtatt og satt i kraft 1. desember samme år. Ifølge denne lov skulde Island være en fri og suverén stat, men med like rettigheter i begge land for danske og islandske statsborgere. Islands utenrikspolitiske saker skulde derimot fortsatt behandles av det danske utenriksdepartement i København, hvor der blev innsatt en islandsk representant. Videre skulde islandske saker forelegges den danske konge i islandsk statsråd i København. Til slutt het det i forbundsloven at den kunde tas op til revisjon i 1940.

Island vedtok sin nye forfatning 1. januar 1921.

I det siste år har det været tydelig at islendingene vilde benytte sig av sin rett til å revidere forbundsloven, men det dansk-islandske forhold blev adskillig forrykket under den nuværende krig, for det første ved blokaden som så å si umuliggjør direkte forbindelse mellem de to land, og ved den britiske landsetning av tropper på Island. Ifølge de sparsomme meldinger som er kommet hit i løpet av den siste vinter, har Island i stadig større grad rettet sin opmerksomhet mot vest, og har opprettet egen diplomatisk representasjon i De Forente Stater, likesom der er nedsatt en permanent handelskommisjon som skal sørge for forsyninger til Island fra den vestlige halvkule.

Islands løsrivelse vil over alt i Skandinavia bli møtt med den aller største opmerksomhet. Statsakten i altinget den 16. mai 1941 betyr en stor omveltning av den internordiske politikk.

Reykjavik

(arkivbillede)

Polekian m: 229.
20 Mai 1941.

Island ønsker Ophævelse af Unionen med Danmark

Stockholm-Meddelelse om Beslutninger i Altinget, Island er imod Forlængelse af Forbundsloven

Vedtagelse om Rigsforstander og Indførelse af Republik

RITZAUS Bureau udsendte i Aftes Meddelelse om, at det islandske Alting ifølge et Telegram til „Berlingske Tidende“ fra Stockholm har besluttet ikke at forlænge Forbundstraktaten med Danmark.

Efter hvad vi erfarer har hverken Udenrigsministeriet eller den herværende islandske Chargé d’Affaires, Kommitteret Jon Krabbe, modtaget nogen Underretning om de Beslutninger, som det islandske Alting ifølge Stockholm-Telegrammet skal have taget.

Telegrammets Oplysninger gaar ud paa følgende:

Det islandske Alting har i et tre Timer langt Møde den 16. Maj i Principet besluttet ikke at forlænge Forbundstraktaten med Danmark og at indføre Republikken som Statsform, naar de folkeretslige Forbindelser med Danmark er ophørt.

Altingets opsigtvækkende Holdning, hvortil man i Danmark ikke har haft nærmere Kendskab, fandt Udtryk i fire Beslutninger vedtaget ved Afstemninger.

1. Vedtagelse af, at Island under de nuværende Forhold er berettiget til at erklære sig selvstændig, da Danmark ikke er i Stand til at udøve de Regeringsfunktioner, som er fastlagt i Forbundsloven af 1918. Denne Beslutning blev vedtaget med 44 Stemmer mod 0.
2. Island ønsker ikke at forlænge Forbundstraktaten. I denne Forbindelse erkendte man, at den Procedure, der efter Forbundsloven skal gaa forud for en Opsigelse af Traktaten, ikke kan finde Sted før efter Krigen er forbi. Imidlertid ønsker Altinget allerede nu at vedtage, at Forbundsloven ikke bør forlænges. Dette blev vedtaget med 38 Stemmer mod 3.

3 Beslutning om Valg af Rigsforstander.

4 Republikansk Forfatning indføres, saa snart Forbindelsen med Danmark ogsaa formelt er ophørt. Dette blev vedtaget med 44 Stemmer mod 0.

Altinget har 49 Medlemmer.

Umiddelbart efter, at Forbindelsen mellem Danmark og Island den 9. April blev afbrudt, vedtog Altinget som bekendt, at Regeringen skulde overtage baade Kongens Funktioner og de Funktioner, som Danmark ifølge Forbundsloven havde udøvet, nemlig Udenrigstjenesten og Fiskeriinspektionen.

Som Kandidat til den Rigsforstanderpost, Altinget ønsker oprettet for Tiden indtil Krigens Ophør, nævnes tidligere Minister i København Sveinn Björnsson.

Rigtigheden af de Telegrammer, der i Aftes forelaa i Stockholm, har „Berl. Tid.“s Korrespondent faaet bekræftet ved Henvendelse til den islandske Gesandt i Sverige, Minister Finsen.

Sveinn Björnsson, der nævnes som Rigsforstander.

Dagbladet m: 116
20 Mai 1941.

ISLAND OPPSIER UNIONEN med DANMARK

Ønsker å bli selvstendig republikk.

SVEINN BJØRNSSON RIKSFORSTANDER TIL KRIGEN ER SLUTT?

Privattelegram til Dagbladet.
København i dag.

Politikeren skriver i dag:

Ritzaus Bureau sendte i går kveld ut meddelelse om at det islandske alting ifølge et telegram til Berlingske Tidende fra Stockholm har besluttet ikke å forlenge forbundstraktaten med Danmark.

Etter hva man erfarer har hverken utenriksdepartementet eller den herværende islandske charge d'affaires Jon Krabbe mottatt noen underretning om de beslutninger som det islandske alting ifølge Stockholm-telegrammet skal ha tatt.

Telegrammets opplysninger går ut på følgende:

Det islandske alting har i et tre timer langt møte den 16. mai i prinsippet besluttet ikke å forlenge forbundstraktaten med Danmark og å innføre republikken som statsform når de folkerettslige forbindelser med Danmark er opphørt.

Altingets oppsiktvekkende holdning som en ikke har hatt nærmere kjennskap til i Danmark,

fant uttrykk i fire beslutninger vedtatt ved avstemninger:

1) Vedtagelse av at Island under de nåværende forhold er berettiget til å erklære seg selvstendig da Danmark ikke er istand til å utøve de regjeringsfunksjoner som er fastsatt i forbundsloven av 1918. Denne beslutning ble vedtatt med 44 stemmer mot 0.

2) Island ønsker ikke å forlenge forbundstraktaten. I denne forbindelse erkjente en at den prosedyre som etter forbundsloven skal gå forut for en oppsigelse av traktaten ikke kan finne sted før krigen er forbi. Imidlertid ønsker Alltinget allerede nå å vedta at forbundsloven ikke bør forlenges. Dette ble vedtatt med 38 stemmer mot 3.

3) Beslutning om valg av riksførstander.

4) Republikansk forfatning bør innføres i Island så snart forbindelsen med Danmark også formelt er opphørt. Dette ble vedtatt med 44 stemmer mot 0.

Alltinget har 49 medlemmer. Umiddelbart etter at forbindelsen mellom Danmark og Island den 9. april ble avbrutt vedtok Alltinget som kjent at regjeringen skulle overta både kongens funksjoner og de funksjoner som Danmark, ifølge forbundsloven, hadde utøvd, nemlig utenriks-tjenesten og fiskeri-inspeksjonen. Som kandidat til den riksførstanderpost Alltinget ønsker opprettet for tiden inntil krigens opphør nevnes tidligere minister i København, Sveinn Björnsson.

Denne var Islands minister fra 1926 og reiste tilbake til Island for et års tid siden. Dessuten har han vært Islands representant ved forskjellige internasjonale konferanser i Genova, Haag, Genève og London. Han er 60 år gammel og en meget ansett mann.

Statsminister Hermann Jónasson som dessuten er justisminister og kirkeminister tilhører fremskrittspartiet og har lenge vært en tilhenger av at Island skulle oppheve personalunionen med Danmark og innføre en republikansk forfatning. Han er jurist og 45 år gammel og har vært Islands statsminister siden 1934.

STOCKHOLM i dag.

(Press Telegraph). Islands charge d'affaires i Stockholm, Finsen, bekrefter meldingens riktighet. Han meddeler at Alltinget traff denne viktige beslutning den 16. mai.

Herr Finsen uttaler videre at kong Christian er meget avholdt på Island men at det er de nye forhold,

tående av
ge partier.
forbunds-
att i kraft
år. Ifølge
ere å be-
stat, men
gge land
statsbor-
ske saker
behandles
nisterium
innsatt
Videre
orellegges
sk stats-
het det
inne tas

rfatning

tydelig
seg av
dsloven,
hold ble
nåvæ-
ed blo-
gjør di-
to land,
ing av
spar-
ommet
er, har
tet sin
g har
repre-
like-
anent
sørge
a den

alt i
aller
kten i
yr en
ordis-

SVEINN BJÖRNSSON RIKSFÖRSTÄNDER TIL KRIGEN ER SLUTT?

Privattelegram til Dagbladet.

København i dag.

Politikeren skriver i dag:

Ritzaus Bureau sendte i går kveld ut meddelelse om at det islandske alting ifølge et telegram til Berlingske Tidende fra Stockholm har besluttet ikke å forlenge forbundstraktaten med Danmark.

Etter hva man erfarer har hverken utenriksdepartementet eller den herværende islandske charge d'affaires Jon Krabbe mottatt noen underretning om de beslutninger som det islandske alting ifølge Stockholm-telegrammet skal ha tatt.

Telegrammets opplysninger går ut på følgende:

Det islandske alting har i et tre timer langt møte den 16. mai i prinsippet besluttet ikke å forlenge forbundstraktaten med Danmark og å innføre republikken som statsform når de folkerettslige forbindelser med Danmark er opphørt.

Altingets oppsiktsvekkende holdning som en ikke har hatt nærmere kjennskap til i Danmark,

fant uttrykk i fire beslutninger vedtatt ved avstemninger:

1) Vedtagelse av at Island under de nåværende forhold er berettiget til å erklære seg selvstendig da Danmark ikke er istand til å utøve de regjeringsfunksjoner som er fastsatt i forbundsloven av 1918. Denne beslutning ble vedtatt med 44 stemmer mot 0.

2) Island ønsker ikke å forlenge forbundstraktaten. I denne forbindelse erkjente en at den prosedyre som etter forbundsloven skal gå forut for en oppsigelse av traktaten ikke kan finne sted før krigen er forbi. Imidlertid ønsker Alltinget allerede nå å vedta at forbundsloven ikke bør forlenges. Dette ble vedtatt med 38 stemmer mot 3.

3) Beslutning om valg av riksförständer.

4) Republikansk forfatning bør innføres i Island så snart forbindelsen med Danmark også formelt er opphørt. Dette ble vedtatt med 44 stemmer mot 0.

Alltinget har 49 medlemmer. Umiddelbart etter at forbindelsen mellom Danmark og Island den 9. april ble avbrutt vedtok Alltinget som kjent at regjeringen skulle overta både kongens funksjoner og de funksjoner som Danmark, ifølge forbundsloven, hadde utøvd, nemlig utenriks-tjenesten og fiskeri-inspeksjonen. Som kandidat til den riksförständerpost Alltinget ønsker opprettet for tiden inntil krigens opphør nevnes tidligere minister i København, Sveinn Björnsson.

Denne var Islands minister fra 1926 og reiste tilbake til Island for et års tid siden. Dessuten har han vært Islands representant ved forskjellige internasjonale konferanser i Genova, Haag, Genève og London. Han er 60 år gammel og en meget ansett mann.

Statsminister Hermann Jónasson som dessuten er justisminister og kirkeminister tilhører fremskrittspartiet og har lenge vært en tilhenger av at Island skulle oppheve personalunionen med Danmark og innføre en republikansk forfatning. Han er jurist og 45 år gammel og har vært Islands statsminister siden 1934.

STOCKHOLM i dag.

(Press Telegraph). Islands charge d'affaires i Stockholm, Finsen, bekrefter meldingens riktighet. Han meddeler at Alltinget traff denne viktige beslutning den 16. mai.

Herr Finsen uttaler videre at kong Christian er meget avholdt på Island, men at det er de nye forhold, blant annet vanskene med å opprettholde forbindelsen med Danmark, som har fremtvunget beslutningen.

Etter at det islandske selvstendighetsparti helt siden 1907 hadde arbeidet for løsrivelse fra Danmark, gikk utviklingen under forrige krig meget hurtig i denne retning, og i 1918 møttes i Reykjavik en dansk-

tående av
ge partier.
forbunds-
att i kraft
år. Ifølge
ere å be-
stat, men
gge land
statsbor-
ske saker
behandles
nisterium
innsatt
Videre
orelegges
sk stats-
het det
inne tas

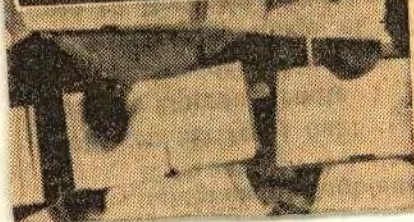
rfatning

tydelig
seg av
dsloven,
hold ble
nåvæ-
ed blo-
jør di-
to land,
ing av
spar-
ommet
er, har
stet sin
g har
repre-
like-
nament
sørge
a den

alt i
aller
kten i
yr en
ordis-

Stuttgart åpnet for jødene og han hertugens finansminister, han får istikk av Ferdinand Maria, blir mer, som spilles med sterk karakter-berg ganske i sin makt. Oppenher- hertug Karl Alexander av Württem- trekke sleskhet og sin rikdom får ghettoen i Frankfurt, som ved sin pengesultlånere Oppenheimer fra Den store skurken er Jud Süss, andre.

den ene siden og heller på den skene tydelig skildret som skurker på ger, store folkeopprør og menne- meget sterk, med fortur og hengnin- Handlingen begynner i år 1733 og er beste skuespillere i hovedrollene. Maria, og med noen av Tysklands legent dyktige instruktøren Velt stoffene, satt opp av den over- «Jud Süss», er en av de nyeste tyske «Blod og gull», som på tysk heter

KLINGENBERG.

J. B.

Det er et flott underholdning av som ofte skjemmer svensk film. hele er dialogen fri for det drevende somme replikker i hans munn. I det ler der overordentlig klappe og mor-

islandsk kommisjon bestående av representanter fra samtlige partier. Denne kommisjon drøftet forbundsloven, som ble vedtatt og satt i kraft den 1. desember samme år. Ifølge denne lov skulle Island være å betrakte som fri og suveren stat, men med like rettigheter i begge land for danske og islandske statsborgere. Islands utenrikspolitiske saker skulle derimot fortsatt behandles av det danske utenriksministerium i København, hvor det ble innsatt en islandsk representant. Videre skulle islandske saker forelegges den danske konge i islandsk statsråd i København. Til slutt het det i forbundsloven at den kunne tas opp til revisjon i 1940.

Island vedtok sin nye forfatning den 1. januar 1921.

I det siste år har det vært tydelig at islendingene ville benytte seg av sin rett til å revidere forbundsloven, men det dansk-islandske forhold ble atskillig forrykket under den nåværende krig, for det første ved blokaden som så å si umuliggjør direkte forbindelse mellom de to land, og ved den britiske landsetting av tropper på Island. Ifølge de sparsomme meldinger som er kommet hit i løpet av den siste vinter, har Island i stadig større grad rettet sin oppmerksomhet mot vest, og har opprettet egen diplomatisk representasjon i De Forente Stater, like- som det er nedsatt en permanent handelskommisjon som skal sørge for forsyninger til Island fra den vestlige halvkule.

Islands løsrivelse vil over alt i Skandinavia bli møtt med den aller største oppmerksomhet. Statsakten i Alltinget den 16. mai 1941 betyr en stor omveltning av den internordiske politikk.

S e p a r a t i s m u s   o d e r   W i l l k ü r ?

Der Norden kann ohne Island wohl sein - allein Island ohne den Norden?

("Faedrelandet", Kopenhagen, vom 7.4. 41
aus der Abteilung "Nordens Kurér", red.
von Xeros.)

"Was ist eigentlich mit Island los?" fragen die Vereins-Nordisten die aus dem Festrausch nach der dänischen Woche in Stockholm kaum herausgekommen sind; sie greifen sich an die verwirrten Köpfe, reiben sich die Augen und sagen: "Was in aller Welt ist jetzt eigentlich mit Island los?" Da sind sie hingegangen, haben mit den Isländern sich eins gefühlt und haben sie teilweise auch bedauert, wenn auch mit dem billigen Trost, dass es ja jedenfalls nicht die Deutschen waren, die die Insel besetzten; sie haben ihnen "viele, schöne Gedanken" auf verschiedene Weise gesandt, haben isländische Dichter vorgetragen, eine isländische Kunstausstellung veranstaltet und im grossen Ganzen mit Island als mit dem Brudervolk auf der Märcheninsel gerechnet. Und da tut ihnen Island wahrhaftig das an, sie zu enttäuschen, versagt, was Abmachungen, Ideale und den "nordischen Gedanken" betrifft! Etwas ähnliches von Abfall haben sich die Herren und Damen "Nordisten" denn doch nicht vorgestellt. Wenn das nicht eine Lüge war, was die Schweden erzählten? Und so geben sie sich damit zufrieden, dass es eben Lüge war - selbst wenn die Mitteilungen von Schweden stammten, das erst in der vergangenen Woche ihr Gastgeber war und zugleich für den "unverbrüchlichen nordischen Zusammenhalt" Feste feierte.

Ja, so kann es zugehen, wenn man zuviele Feste feiert, zu lange schläft und überhaupt mit Scheuklappen herumläuft.

Allein, es bleibt die spontane Frage offen: "Was ist jetzt eigentlich mit Island los?" Nur die Zeit kann diese Frage beantworten, die nicht allein alle Wunden heilt, sondern auch alle Rätsel löst. Wenn Island "sich losgerissen" hätte und "mit Deutschland gegangen" wäre, so wäre das eine Provokation oder sonst ein unfreiwilliger Umstand gewesen, der das hervorgerufen hätte. Aber als Republik mit Anschluss an Amerika - was ist das eigentlich? Ist das Separatismus oder Willkür? Man kann ruhig sagen, es sei beides. Allein schon, dass 120 000 Menschen - auch wenn sie auf einer ganz abseits liegenden Insel wohnen - "ein selbständiger und unabhängiger Staat" sein wollen (und hiervon haben sie ja bekanntlich seit langem geträumt) ist Beweis genug für separatistische Bestrebungen, wenn sie auch ad absurdum führen. Und was die Willkür der Wahl des "Anschlusslandes" betrifft, so wird es sich zeigen, dass gerade diese das genaue Gegenteil, als Unwillkürlichkeit war, infolge der Verschuldung bei Amerika. Dies ist in der Regel immer die "demokratische" Erklärung für solche Dinge.

Allein die "Idealisten des Nordens" denken bekanntlich nicht in Realitäten, sondern in Gefühlen und Festprogrammen. Es stand somit so hübsch in "Stockholms Tidningen" zu lesen, h i n t e r der schwedischen Mitteilung über den Republik-Vorschlag Islands, "Island fühle sich ganz mit dem übrigen Norden verbunden" und dass man diese Mitteilung nicht als Protest, sondern vielmehr "als einen Appell an die anderen nordischen Länder auffassen möge, und man nicht vergessen solle, dass die Lyra des Nordens fünfsaitig sei!" Was sagt hierzu Hj. Gullberg, der vor einigen Wochen im Rathaus von Kopenhagen deklamierte: Viersaitig ist die Lyra des Nordens, die zerbrach" -? Diese Art von Rechenfehler sind eine dumme Geschichte.

29. März 1941.

Terror über Island

Das englische Schreckenregiment auf der Sagainset

Während die Engländer auf ihrer eigenen Insel den grössten Schwierigkeiten ausgesetzt sind und sich um die Zukunft des Empire sorgen, führen sie auf Island ein Schreckenregiment. Ab und zu schlüpfen Nachrichten durch die streng gehandhabte Zensur, und dann bekommt die Welt zu hören, welche Not herrscht, seitdem die Engländer die Insel besetzten.

Die dänische Zeitschrift «Kritische Wochenrevue» veröffentlichte jetzt einen neuen Tatsachenbericht, der erschütternde Einzelheiten enthält. In den wesentlichen Punkten dieser Schilderung heisst es:

Während vor kurzem die Zahl der englischen Besatzungstruppen mit 60 000 angegeben wurde, besagen nunmehr eingegangene Meldungen, dass es 90 000 sind, eine Zahl, die drei Vierteln der Bevölkerung entspricht. Allein in der Hauptstadt Reykjavik, die 37 000 Einwohner zählt, liegen nicht weniger als 35 000 Mann Besatzungstruppen. Ungeheure Baracken wurden errichtet, aber sie reichen nicht aus, denn ständig kommen neue Truppen aus England herüber. Die Privathäuser sind mit einquartierten Offizieren und Unteroffizieren überfüllt. Die Not ist um so grösser, als schon bei Kriegsausbruch Wohnungsmangel herrschte. Der Zustand nähert sich einer Katastrophe.

Die Ausbreitung ansteckender Krankheiten ist eine natürliche Folge. Besonders der wirtschaftlich schlechter gestellte Teil der Bevölkerung leidet darunter. Die Tuberkulose, die fast schon restlos bekämpft war, nimmt wieder zu und damit ist eine vieljährige Arbeit der Gesundheitsbehörden im Laufe eines halben Jahres wieder zunichte gemacht worden. Wenn Island von der englischen Plage noch einmal wieder befreit sein wird, werden die Ärzte eine schwere Arbeit zu leisten haben, und es wird Menschenalter dauern, bis sich das Land wieder restlos von den Folgen der Beset-

Englische Küstenbatterien auf Island zur Abwehr der befürchteten deutschen Invasion

Einfuhr durch die deutschen Seestreitkräfte erschwert ist.

Der Verkehr zwischen Island und den USA. ist besonders lebhaft geworden. Er dient zweifellos ausschliesslich militärischen Zwecken und in keiner Weise der Versorgung der Bevölkerung.

Die isländische Krone ist inzwischen nahezu wertlos geworden, und an ihrer Stelle herrscht das Pfund. Das hat wiederum zu Warenver-

knappung und Teuerung geführt. Für wichtige Lebensmittel beträgt die Preissteigerung bis zu 1500 Prozent. Zucker kostet heute 6,40 Kronen gegen 0,45 Kronen vor Kriegsausbruch. Salz ist ebenfalls von 30 auf 400 Kronen je Tonne gestiegen. So sieht die «Hilfe» aus, die England Island brachte.

Die Lage ist für Island noch dadurch erschwert worden, dass Deutschland sich gezwungen gese-

hen hat, das Gebiet um Island zum Operationsgebiet zu erklären und in Zukunft zu militärischen Gegenmassnahmen zu greifen. Englands Werk hat also in Wahrheit für die Völker, die in das «Hilfesystem» einbezogen wurden nur tiefgreifende und nachteilige Folgen.

*

(PK.) Die meisten Bücher, die aus der reichen isländischen Literatur in den letzten Jahren ins Deutsche übersetzt wurden, sind historische Romane. Sie spielen vielfach im späten Mittelalter der Insel, oder sie haben, wie die Hauptwerke des dänisch schreibenden und in Dänemark lebenden Gunnar Gunnarsson, das Island vor vierzig Jahren zum Vorwurf. Nur sehr wenige

Demonstrationsfahrt durch Islands Hauptstadt Reykjavik

Tälern hier und dort und an geschützten Hängen Gärten mit grossen, schattenspendenden Bäumen um alte Höfe. Und was bedeuten nicht Bäume für die Menschen des Nordens!

Ich kenne einen isländischen Dichter von Ruf, der mir in einer der Hauptstädte Europas einmal erzählte, warum er eigentlich nicht Bauer wie seine Väter geworden war. Ein Apfelbaum, sagte er, ein kleiner verkrüppelter Apfelbaum, der im Hof seines Elternhauses stand und kaum mit seiner Krone an dessen niedriges Dach reichte, zog immer wieder das Auge und die Sehnsucht des Jungen nach dem Winter auf sich. Denn er schmückte sich jeden Frühsommer mit den herrlichsten weiss-roten Blüten. Aber er trug niemals Früchte. Dazu kehrten der Schnee, der Frost zu oft wieder, dazu war der Sommer zu neblig, zu kurz. Er trug niemals Früchte, dieser Baum. Alle Früchte, die das Kind bekam, stammten aus fremden, südlicheren Ländern. Und darum beschloss er, zu lernen, der Junge, zu lernen und zu studieren, denn dies war der einzige Weg, um nicht Bauer werden zu

als dort oben. So weckte ein Baum in einem Kind den Dichter.

Noch gibt es keinen Wald wieder auf Island, wie er vor vielen hundert Jahren einmal die Täler bekleidete. Aber schon regen sich Stimmen und Hände, die diese grosse Arbeit an geschützten Tälern und Bezirken des Südländes von neuem ins Werk setzen wollen. Die Wissenschaftler des Landes halten bei den gegenwärtigen Durchschnittstemperaturen die Möglichkeit der Wiederaufforstung und damit manigfache Neuentwicklungen durchaus für gegeben.

Eines der grössten Wunder des höheren Nordens in der jüngsten Zeit aber ist das Wunder des Lichts, der Elektrizität. Wie qualvoll war doch das Leben der Skandinavier bei flackerndem Kienspan und ruselndem Tran; welche Summe seelischer Belastung hatten die Menschen noch des vergangenen Jahrhunderts auf Island in ihrer monatelangen Abgeschlossenheit Jahr um Jahr während der dunklen Zeit zu tragen! Hexenfurcht und ein gespenstischer Trollglaube nisteten in den schwarzen Ecken ihrer Stuben und Höfe, und nur die Allerstärk-

Um so heller aber lodert die Fackel des Geistes und des alles besiegenden menschlichen Willens zu Häupten derer, die Führer ihres Volkes auf Island im Kampfe gegen Aberglauben und Scheiterhaufen während der gefährlichen Nachdunkung der Reformation waren wie der Bischof von Skalholt und der erstgeborene wissenschaftliche Erforscher des Landes im achtzehnten Jahrhundert, Eggert Olafsson.

Wer die lange Winternacht der nördlichsten Breiten, selbst bei allem heutigen Komfort, einmal erlebt hat, der kann die Grösse ihrer Taten ehrfürchtig erahnen. Dem wird auch die Freude der Skandinavier an allem Raum und Zeit Überbrückendem und die Menschen Verbindendem klar. Die Elektrizität und das Radio, das fast in keinem Hause fehlt, aber sind jetzt die strahlende Krone der Technik für sie. Das schönste, rein isländische Werk jedoch ist die Erschliessung der warmen Quellen. Man hat sie durch grosse Treibhäuser geleitet, in denen man mit unendlicher Liebe und Sorgfalt Blumen, Kräuter, Gemüse und Früchte zieht. Im Sommer den Strahlen der bis tief in die Nacht hinein das Land erhellenden Sonne.

Frühjahr ist eine natürliche Folge. Besonders der wirtschaftlich schlechter gestellte Teil der Bevölkerung leidet darunter. Die Tuberkulose, die fast schon restlos bekämpft war, nimmt wieder zu und damit ist eine vieljährige Arbeit der Gesundheitsbehörden im Laufe eines halben Jahres wieder zunichte gemacht worden. Wenn Island von der englischen Plage noch einmal wieder befreit sein wird, werden die Ärzte eine schwere Arbeit zu leisten haben, und es wird Menschenalter dauern, bis sich das Land wieder restlos von den Folgen der Besetzung erholt haben wird. Auch Geschlechtskrankheiten, die Island früher so gut wie unbekannt waren, beginnen sich jetzt in gefährlichem Masse auszubreiten. Das englische Soldatenmaterial hat keinen moralischen Wert. Die Kontrolle seitens der Offiziere ist wenig wirkungsvoll, und die Soldaten, die vor allem aus den berühmten Londoner Elendsvierteln stammen, sind schwierig zu behandeln.

Der englische Überfall auf Island ist nachweislich bereits seit Jahren vorbereitet worden. Die verschiedenen Ölgesellschaften, die unter englischer Kontrolle stehen, hatten auf der ganzen Insel Tanks anlegen lassen, von denen offensichtlich war, dass sie nicht die Versorgung Islands im Auge haben konnten — die dort gestapelten Ölmengen würden die Insel 20 Jahre lang versorgen können —, sondern sie waren nichts anderes als Depots für die englische See- und Luftstreitkräfte, die auf der Insel ihre Stützpunkte haben sollten. Island war ausserdem als Lagerplatz für überseeische Waren eingerichtet, deren

schliesslich militärischen zwecken und in keiner Weise der Versorgung der Bevölkerung.

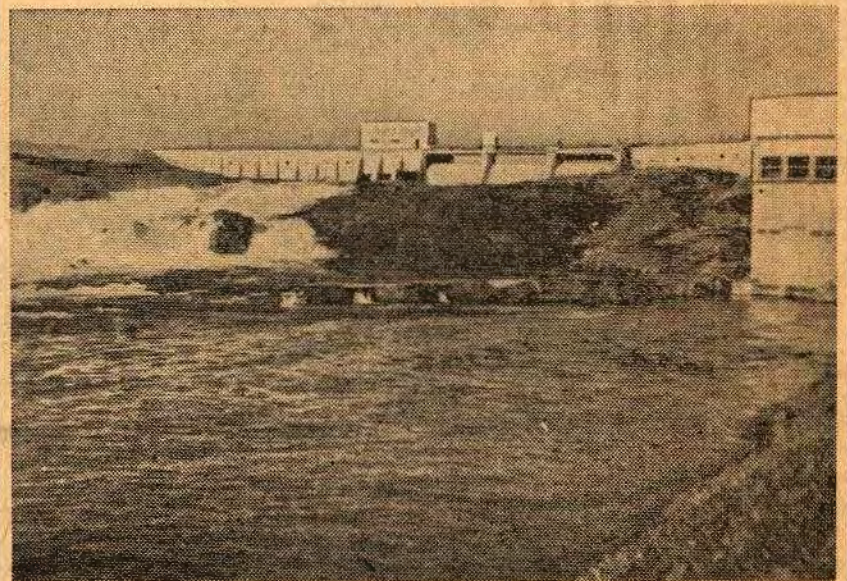
Die isländische Krone ist inzwischen nahezu wertlos geworden, und an ihrer Stelle herrscht das Pfund. Das hat wiederum zu Warenver-

ausbruch. Salz ist ebensolange von 30 auf 400 Kronen je Tonne gestiegen. So sieht die «Hilfe» aus, die England Island brachte.

Die Lage ist für Island noch dadurch erschwert worden, dass Deutschland sich gezwungen gese-

Blick über Reykjavik

Das Elektrizitätswerk von Reykjavik

(PK.) Die meisten Bücher, die aus der reichen isländischen Literatur in den letzten Jahren ins Deutsche übersetzt wurden, sind historische Romane. Sie spielen vielfach im späten Mittelalter der Insel, oder sie haben, wie die Hauptwerke des dänisch schreibenden und in Dänemark lebenden Gunnar Gunnarsson, das Island vor vierzig Jahren zum Vorwurf. Nur sehr wenige sind Gegenwartsromane, und solche, die neben dem bäuerlichen auch das städtische und industrielle Leben im Verein mit sozialen und Zukunftsfragen behandeln. Darum ist das Buch: «Dreissigste Generation» des nunmehr fünfzigjährigen Dramatikers und Epikers Gudmundur Kamban, das im Reykjavik unserer Zeit vor sich geht, besonders interessant und beachtenswert. Es füllt eine Lücke aus und regt zum Nachdenken an. Ja, es ist heute gewissermassen ein abschliessendes Dokument, denn es stellt die Lage Islands vor dem Ausbruch des Krieges, vor der Besetzung durch England dar, die, selbst bei aller Vorläufigkeit, kulturell, wirtschaftlich und sozial das Land schweren Erschütterungen aussetzt und sein Antlitz gewaltsam zu verändern droht. Islands Sprache und Kultur, die älteste noch lebende germanische Sprache Europas, ist dadurch ebenso in Gefahr wie seine Freiheit. Die Insel wurde zum Spielball imperialistischer Politik, und es dürfte den hundertdreissigtausend Isländern nicht leicht werden, dem Prozess der Amalgamierung und des Aufgesogenwerdens durch Millionen-völker zu entgehen. Das heutige Island steht mitten in einer Feuerprobe.

Wer ist Kambans «dreissigste Generation»? Es ist die Generation Islands, die das zweite Jahrtausend beginnt, seit ihre Vorfahren auf der Insel landeten, und die die Gegenwart der Insel durch ihr Handeln und Denken bestimmt.

Sie haben genug von der «Sagainsel», die modernen Isländer, meint Kamban, genug von der tausendjährigen Isolation, der lastenden Abgeschlossenheit, dem entsetzlichen, ewig gleichen Kreislauf der Arbeit und der Geister in der tausendjährigen Inselnacht.

Und wie das Land sich in den letzten Jahrzehnten verändert und gewandelt hat, so auch die Menschen. Wer auf Island nicht nur oberflächlich und kurze Zeit war, weiss das gut. Das Reykjavik der Gegenwart verändert sich von Jahr zu Jahr in seinen Bauten und Anlagen. Und ebenso das Land. Bequem kann man im Auto Island von Reykjavik bis nach Akureyri hoch oben im Norden, über Berge und Ströme hinweg durchqueren. Über alle Flüsse führen heute Brücken. Ulmen, Ahorn, Kiefern, die man in den letzten dreissig Jahren pflanz-

*

bezogen wurden nur tiefgreifende und nachteilige Folgen.

Winter auf sich. Denn er schmückte sich jeden Frühsommer mit den herrlichsten weiss-roten Blüten. Aber er trug niemals Früchte. Dazu kehrten der Schnee, der Frost zu oft wieder, dazu war der Sommer zu neblig, zu kurz. Er trug niemals Früchte, dieser Baum. Alle Früchte, die das Kind bekam, stammten aus fremden, südlicheren Ländern. Und darum beschloss er, zu lernen, der Junge, zu lernen und zu studieren, denn dies war der einzige Weg, um nicht Baner werden zu müssen, und um Länder sehen zu können, wo richtige, wirkliche Früchte im Gelaub der Obstbäume hängen. Er wollte einen Apfelbaum Frucht tragen sehen. Darum wurde ein kluger, gebildeter Mann aus ihm, ein Bücherschreiber, ein weltgewandter, ein weitgereister, ein vielgenannter europäischer Schriftsteller, der sich in grosser Gesellschaft jedoch manchmal einsamer fühlt

Zeit aber ist das Wunder des Lichts, der Elektrizität. Wie qualvoll war doch das Leben der Skandinavier bei flackerndem Kienspan und rusendem Tran; welche Summe seelischer Belastung hatten die Menschen noch des vergangenen Jahrhunderts auf Island in ihrer monatelangen Abgeschlossenheit Jahr um Jahr während der dunklen Zeit zu tragen! Hexenfurcht und ein gespenstischer Trollglaube nisteten in den schwarzen Ecken ihrer Stuben und Höfe, und nur die Allerstärksten waren imstande, die Angst vor dem Dunkel ohne Schaden an Leib und Seele zu überwinden, die sich wie die Anlage zu einer Krankheit in den Familien von Geschlecht zu Geschlecht vererbte, und aus der letztlich vielleicht manche Irrung und Wirrung, manche Hemmung und Verwundbarkeit isländischer und skandinavischer Menschen stammt.

Das ist das Land, dem Islands dreissigste Generation verpflichtet ist. Das Land verschütteter und unerschlossener Reichtümer, vor dessen Felsenküsten die grossen Fischbänke liegen, über denen heute zur Zeit des Fanges von Dorsch und Hering Flugzeuge kreisen, die durch Funk die Trawlerflotten lenken; das Land der Hunderttausend, das eine eigene Universität und höchste Schulbildung besitzt; dessen Sagadichtung die erste europäische Klassik und der antiken ebenbürtig ist; dessen Menschen die älteste germanische Sprache bewahrten und noch rein sprechen, weil es tausend Jahre lang so fern von Europa lag, das Land in Feuer und Eis, weil es eine Insel war, hoch im Atlantik.

Inzwischen kam der Krieg, der auch Island in seinen Mahlstrom riss. Der es zum Aussenfort der belagerten Festung England machte. Aber kein Glaube kann sterben, und jeder Krieg geht vorüber. Gewiss, die Probe ist schwer, doch Island hat Kraft, eine tausendjährige Kraft, ihr zu widerstehen.

Und wenn erst die Festung gefallen ist, wenn die Länder wieder offen sind und die Meere wieder frei, dann wird auch Island wieder zu seinem alltäglichen Werk des Aufbaues zurückkehren.

Kriegsbericht Helmut Giese

Eins der typischen isländischen Fischerhäuser, aus Steinen und Moos roh zusammengefügt, fensterlos und zum Schutze gegen die Gewalt der Stürme tief an den Boden hingeduckt

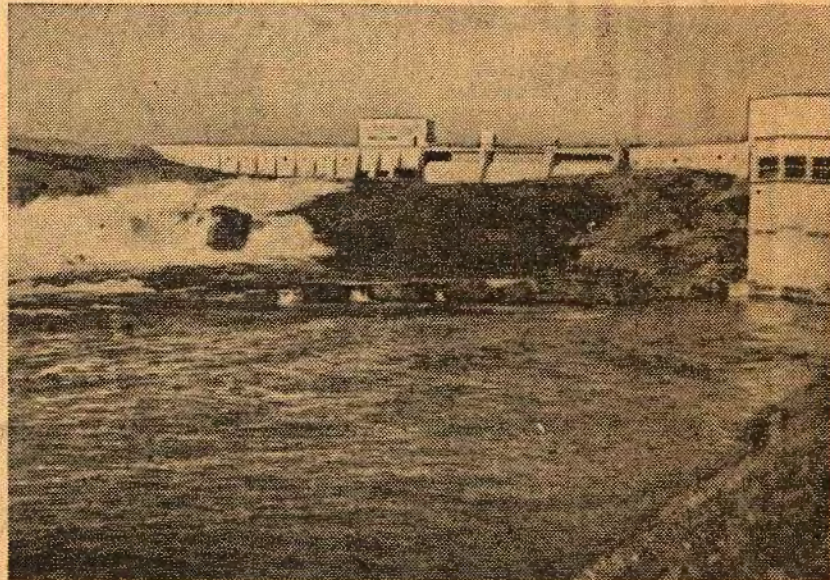

restlos von den Folgen der Besetzung erholt haben wird. Auch Geschlechtskrankheiten, die Island früher so gut wie unbekannt waren, beginnen sich jetzt in gefährlichem Masse auszubreiten. Das englische Soldatenmaterial hat keinen moralischen Wert. Die Kontrolle seitens der Offiziere ist wenig wirkungsvoll, und die Soldaten, die vor allem aus den berühmten Londoner Elendsvierteln stammen, sind schwierig zu behandeln.

Der englische Überfall auf Island ist nachweislich bereits seit Jahren vorbereitet worden. Die verschiedenen Ölgesellschaften, die unter englischer Kontrolle stehen, hatten auf der ganzen Insel Tanks anlegen lassen, von denen offensichtlich war, dass sie nicht die Versorgung Islands im Auge haben konnten — die dort gestapelten Ölmengen würden die Insel 20 Jahre lang versorgen können —, sondern sie waren nichts anderes als Depots für die englische See- und Luftstreitkräfte, die auf der Insel ihre Stützpunkte haben sollten. Island war ausserdem als Lagerplatz für überseeische Waren eingerichtet, deren

Blick über Reykjavik

Das Elektrizitätswerk von Reykjavik

Die einzige «Waffentat» der Briten auf Island bestand in der völkerrechtswidrigen Verhaftung des deutschen Generalkonsuls Dr. Gerlach, der unter kriegerischem Aufwand überfallen und seiner Freiheit beraubt wurde

harrson, das Island vor vierzig Jahren zum Vorwurf. Nur sehr wenige sind Gegenwartsromane, und solche, die neben dem bäuerlichen auch das städtische und industrielle Leben im Verein mit sozialen und Zukunftsfragen behandeln. Darum ist das Buch: «Dreissigste Generation» des nunmehr fünfzigjährigen Dramatikers und Epikers Gudmundur Kamban, das im Reykjavik unserer Zeit vor sich geht, besonders interessant und beachtenswert. Es füllt eine Lücke aus und regt zum Nachdenken an. Ja, es ist heute gewissermassen ein abschliessendes Dokument, denn es stellt die Lage Islands vor dem Ausbruch des Krieges, vor der Besetzung durch England dar, die, selbst bei aller Vorläufigkeit, kulturell, wirtschaftlich und sozial das Land schweren Erschütterungen aussetzt und sein Antlitz gewaltsam zu verändern droht. Islands Sprache und Kultur, die älteste noch lebende germanische Sprache Europas, ist dadurch ebenso in Gefahr wie seine Freiheit. Die Insel wurde zum Spielball imperialistischer Politik, und es dürfte den hundertdreissigtausend Isländern nicht leicht werden, dem Prozess der Amalgamierung und des Aufgesogenwerdens durch Millionen-völker zu entgehen. Das heutige Island steht mitten in einer Feuerprobe.

Wer ist Kambans «dreissigste Generation»? Es ist die Generation Islands, die das zweite Jahrtausend beginnt, seit ihre Vorfahren auf der Insel landeten, und die die Gegenwart der Insel durch ihr Handeln und Denken bestimmt.

Sie haben genug von der «Sagainsel», die modernen Isländer, meint Kamban, genug von der tausendjährigen Isolation, der lastenden Abgeschlossenheit, dem entsetzlichen, ewig gleichen Kreislauf der Arbeit und der Geister in der tausendjährigen Inselnacht.

Und wie das Land sich in den letzten Jahrzehnten verändert und gewandelt hat, so auch die Menschen. Wer auf Island nicht nur oberflächlich und kurze Zeit war, weiss das gut. Das Reykjavik der Gegenwart verändert sich von Jahr zu Jahr in seinen Bauten und Anlagen. Und ebenso das Land. Bequem kann man im Auto Island von Reykjavik bis nach Akureyri hoch oben im Norden, über Berge und Ströme hinweg durchqueren. Über alle Flüsse führen heute Brücken. Ulmen, Ahorn, Kiefern, die man in den letzten dreissig Jahren pflanzte, gedeihen. Darum gibt es in den

dieren, denn dies war der einzige Weg, um nicht Bauer werden zu müssen, und um Länder sehen zu können, wo richtige, wirkliche Früchte im Gelaub der Obstbäume hängen. Er wollte einen Apfelbaum Frucht tragen sehen. Darum wurde ein kluger, gebildeter Mann aus ihm, ein Bücherschreiber, ein weltgewandter, ein weitgereister, ein vielgenannter europäischer Schriftsteller, der sich in grosser Gesellschaft jedoch manchmal einsamer fühlt

den schwarzen Ecken ihrer Stuben und Höfe, und nur die Allerstärksten waren imstande, die Angst vor dem Dunkel ohne Schaden an Leib und Seele zu überwinden, die sich wie die Anlage zu einer Krankheit in den Familien von Geschlecht zu Geschlecht vererbte, und aus der letztlich vielleicht manche Irrung und Wirtung, manche Hemmung und Verwundbarkeit isländischer und skandinavischer Menschen stammt.

Gemüse und Früchte zieht. Im Sommer den Strahlen der bis tief in die Nacht hinein das Himmelsrund umkreisenden Sonne geöffnet, im Winter vom Lichte der Quarzlampe belebt, wachsen und reifen hier seit mehr als einem Jahrzehnt Äpfel, Birnen, Pflaumen, Zitronen und Orangen. Ja, sogar Orangen.

Das ist das Land, dem Islands dreissigste Generation verpflichtet ist. Das Land verschütteter und unerschlossener Reichtümer, vor dessen Felsenküsten die grossen Fischbänke liegen, über denen heute zur Zeit des Fanges von Dorsch und Hering Flugzeuge kreisen, die durch Funk die Trawlerflotten lenken; das Land der Hunderttausend, das eine eigene Universität und höchste Schulbildung besitzt; dessen Sagadichtung die erste europäische Klassik und der antiken ebenbürtig ist; dessen Menschen die älteste germanische Sprache bewahrten und noch rein sprechen, weil es tausend Jahre lang so fern von Europa lag, das Land in Feuer und Eis, weil es eine Insel war, hoch im Atlantik.

Inzwischen kam der Krieg, der auch Island in seinen Mahlstrom riss. Der es zum Aussenfort der belagerten Festung England machte. Aber kein Glaube kann sterben, und jeder Krieg geht vorüber. Gewiss, die Probe ist schwer, doch Island hat Kraft, eine tausendjährige Kraft, ihr zu widerstehen.

Und wenn erst die Festung gefallen ist, wenn die Länder wieder offen sind und die Meere wieder frei, dann wird auch Island wieder zu seinem alltäglichen Werk des Aufbaues zurückkehren.

Kriegsberichter Helmut Giese

Eins der typischen isländischen Fischerhäuser, aus Steinen und Moos roh zusammengefügt, fensterlos und zum Schutze gegen die Gewalt der Stürme tief an den Boden hingeduckt

Einsam liegen die Höfe inmitten der mit ihrer Gleichförmigkeit und Vegetationslosigkeit erdrückenden Landschaft

Deutsche Zeitung in Norwegen Nr. 52.
2 März 1941.

Island, Kohlen und Volksküchen

Dänische Sorgen und was man dazu rechnet

Von unserem Sonderkorrespondenten

Kopenhagen, 1. März

Man muss schon sagen, das dänische Volk hat «seine» Sorgen. Wenn wir das hier feststellen, dann deshalb, um darzutun, dass vieles, warum man sich in Dänemark sorgend müht, angesichts der Grösse der sich vollziehenden Ereignisse in Europa doch recht kleinlich aussieht. Freilich, wenn der Däne mit Bekümmernis von der Besetzung Islands durch die Engländer spricht, dann müssen wir ihm die Berechtigung seiner Klage zugeben, denn hier geht es um nationale Belange, und wir Deutschen wären die letzten, die nicht seinen Kummer verstehen. In Reykjavik sind allein 35 000 Tommies untergebracht, und man kann sich daher leicht vorstellen, welche Zustände auf der Insel der heissen Quellen herrschen. Die dänische Zeitschrift «Kritisk Uge-revue» berichtet, dass ein allgemeiner Notzustand unter der Bevölkerung herrsche. Ansteckende Krankheiten verbreiten sich in erschreckendem Masse. Die Tuberkulose, die man vor dem Kriege in Grenzen zu halten verstand, flackere überall wieder auf. Fast jeder zweite Einwohner leide an der Krätze, und die Geschlechtskrankheiten, die man früher dort fast gar nicht kannte, nähmen überhand. Die Gründe hierfür erkenne man, wenn man feststelle, dass das englische Soldatenmaterial, das zur Hauptsache aus den Elendsquartieren der englischen Grosstädte stamme, denkbar schlechte moralische Qualitäten besitze.

Sehr interessant ist auch die Feststellung, dass die zahlreichen

Ölgesellschaften auf Island bereits viele Jahre vor dem Kriege riesige Tankanlagen bauen liessen, deren Inhalt ganz Island für 15 bis 20 Jahre hätte versorgen können. Man zieht daraus mit Recht den Schluss, dass die englische Besetzung schon vor vielen Jahren vorbereitet war. Wenn dann noch erwähnt wird, dass ein lebhafter Verkehr zwischen Island und den Vereinigten Staaten herrscht, dann trifft man mit dieser Feststellung ins Zentrum der tagespolitischen Fragen. Denn es ist offensichtlich, dass Island bei der praktischen Anwendung der Englandhilfe seitens der USA. gewissermassen als Umladestation benutzt werden soll. Dazu ist freilich aus eigener Kenntnis der örtlichen Verhältnisse zu sagen, dass die Hafenanlagen von Reykjavik kaum derartigen grossen Beanspruchungen gewachsen sein dürften. Es müssten daher schon Um- und Neubauten geschaffen werden, die jedenfalls lange Zeit in Anspruch nehmen. Auch hier haben also die Engländer «den Omnibus verpasst», ganz abgesehen davon, dass unsere U-Boote ja ein gewichtiges, nämlich das letzte Wort bei all diesen Plänen mitsprechen.

Wir sagten, es sei zu verstehen, wenn der Däne sich ernsthaft um das Schicksal Islands Sorge. Wenn aber augenblicklich in Dänemark die Frage der Kohlenversorgung zu einer Haupt- und Staatsaktion erhoben wird, dann können wir ihm dabei nicht in allen Dingen folgen. Dänemark erhält von uns so viel Kohlen wie notwendig sind, um die Industrie des Landes aufrechtzu-

erhalten; darüber hinaus werden auch entsprechende Mengen für die Haushalte geliefert. Wir haben uns in Deutschland selbst aufs sparsamste mit dem Verbrauch von Kohlen eingerichtet, nur damit die Neutralen genügende Mengen erhalten können. Der Däne aber, der auch in diesen Dingen gewohnt war, aus dem Vollen zu schöpfen, versteht es offenbar nicht, sich auf die veränderten Verhältnisse umzustellen. Gewiss, dieser Winter war recht hart, und die Kohlenfrage ist daher wichtig, aber immerhin nicht so wichtig, dass sie seit Wochen zum Hauptgesprächsstoff des Landes werden müsste. Wenn man die dänischen Zeitungen liest, muss man den Eindruck gewinnen, als gäbe es nichts Wichtigeres als die Lösung des Kohlenproblems. Man findet es erläutert in Leitartikeln, in Kurzgeschichten, in geistvoll sein wollen den Plaudereien, ja sogar in den Witzecken wird es nach Strich und Faden ausgeschlachtet.

Auch der Reichstag hat sich mit der Koksfrage beschäftigt. Jedem Dänen lief dabei eine Gänsehaut über den Rücken, als man Massnahmen erwog, um durch Massenspeisungen vorzusorgen, für den Fall, dass die Gasproduktion infolge Brennstoffmangels einmal versagen sollte. In Kopenhagen werden 20 kommunale Essenausgabestellen eingerichtet. Das Essen wird in Volksküchen, Krankenhäusern und Stiftungen bereitet, wo auch bisher auf Kohlen- und Torfherden gekocht wurde, und man daher von der Gasproduktion unabhängig ist. Zu-

nächst sollen so in Kopenhagen 50 000 Menschen gespeist werden, eine Zahl, die, wenn nötig, vielfach vermehrt werden kann. Auch die übrigen grösseren Städte Dänemarks haben ähnliche vorsorgende Massnahmen getroffen.

Hier wurde nun der Däne an einer Stelle berührt, an der er sehr empfindlich ist. Daher werden jetzt die Zeitungen mit Zuschriften überschwemmt, aus denen hervorgeht, dass die meisten Dänen es geradezu als eine persönliche Belei-

digung auffassen, wenn man ihnen zumutet, sich dieser «militären Form for Spisning» («dieser militärischen Form des Essens») zu bedienen.

Wir haben durchaus Verständnis für diese Art Sorgen, die sich der Däne macht, aber wir finden die Übertreibung, die aus einer saisonmässig bedingten Unannehmlichkeit eine Staatsaktion ersten Ranges machen will, lächerlich. Dänemarks Kohlenverräte reichen bis weit in den März. Dann wird man weiter sehen.

Aftenposten nr. 189.
16 april 1940.

Island på egen hånd.

Det islandske alting, som trådte sammen til ordinær sesjon 15. februar, har for etpar dager siden vedtatt en viktig beslutning: Da den danske konge under de nuværende forhold ikke antas å kunne varetta Islands anliggender på vanlig vis, har altinget bestemt at Islands regjering fra nu av skal varetta Islands utenrikspolitiske anliggender og selv utøve fiskeriopsynet ved øens kyster.

Dette er en beslutning som i disse kritiske dager har adskillig interesse. Der var på forhånd alle tegn til at året 1940 vilde bli et politisk beveget år på Island. Der var nemlig spørsmål om, hvorvidt den i 1918 inngåtte forbundstraktat med Danmark vilde bli opsagt, til revisjon eller til full ophevelse. Det måtte i tilfelle skje i løpet av dette år. Kan partene så ikke ved forhandlinger bli enige i løpet av to år, kan altinget fatte beslutning om ophevelse av forbundstraktaten.

Efter overenskomsten av 1918 var det ikke så svært meget de to land hadde felles. Det var for det første den felles konge, dernæst Danmarks varetagelse av Islands utenrikspolitiske anliggender (dog har Island rett til å ansette attachéer ved de viktigste stasjoner), likeberettigelse for islendinger og dansker i begge land; så er der den dansk-islandske nevnd, som drøfter saker som angår begge parter, og endelig en rekke bestemmelser om voldgift.

Det vanskelige punkt ved denne ordning har hele tiden været utenriksrepresentasjonen, som islendingene ønsker å overta selv. To ganger tidligere, i 1928 og 1937, har de politiske partiers førere uttalt ønske om en revisjon av forbundsloven. Og like før altinget trådte sammen i februar vedtok de to største partiers landsmøter erklæringer om at partiene vil arbeide for forbundslovens opsigelse, så snart loven gir adgang til det, d. v. s. innen årets

utgang. Selvstendighetspartiet, som er landets største parti, uttalte, at partiet alltid har hatt og fremdeles har landets fulle selvstendighet øverst på sitt program. Det ønsker, at islendingene selv, snarest mulig skal overta administrasjonen av alle sine saker, også de utenriks anliggender. Fremskrittspartiet vedtok en resolusjon i samme retning.

Unionen mellom Danmark og Island var efter grunnloven av 1918 ikke stort mere enn en personalunion. Og det kan vel tenkes at de to land under normale forhold vilde ha kunnet løse de utestående problemer på en rimelig måte ved forhandlinger — selv om det kanskje kunde blitt vanskelig å operere med to sett gesandter, et dansk og et islandsk. Island har allerede en egen regjering, med en minister sitende i København med eget regjeringskontor der. Islands statsminister er for tiden Hermann Jonasson, som tilhører fremskrittspartiet.

Man regner som sagt på forhånd med at forbundspakten med Danmark vilde bli opsagt i inneværende år. Men nu er altså de storpolitiske begivenheter kommet islendingenes uavhengighetsbestrebelse til hjelp. Tyskernes besettelse av Danmark har gjort det umulig for dette land å hevde sine rettigheter og plikter på Island. Og så har da islendingene benyttet anledningen til å ta sine anliggender helt i sin egen hånd, for såvidt angår de utenrikspolitiske saker og fiskeriopsynet — og det er de viktigste ting. Personalunionen under den felles konge er vel ikke opsagt, men den er under de nuværende forhold redusert til en blott og bar form.

Om og når, denne form atter måtte få nogen reell betydning, det avhenger helt og holdent av de kommende begivenheter, som hverken Island eller Danmark vil få nogen nevneverdig innflydelse på.

Nationen nr. 40.
16 feb. 1940

VIKTIG ALTINGS- SESJON BEGYNT

***Tinget skal ta standpunkt til
den fremtidige ordning av for-
holdet til Danmark.***

Det islandske Alting trådte sammen til ordinær sesjon igår. Flere viktige saker av både merkantil, finansiell og politisk art kommer til behandling. Bl. a. kommer Altinget til å ta standpunkt til den fremtidige ordning av forholdet til Danmark. Forbundsloven skal i tilfelle opsies til revisjon før utgangen av dette år, meldes til N.T.B. fra Reykjavik.

Islands statsrettslige forhold til Danmark er, som bekjent, regulert ved unionstraktaten av 1. august 1918. Fra 1. desember s. å. blev Island et selvstendig rike i personalunion med Danmark; som også skulde overta de felles utenrikspolitiske anliggender.

Selvstendighetsbevegelsen har siden vokset sterkt, den var kanskje sterkere for noen år siden enn nu, — dengang så man i store kretse med

forventning frem til året 1940, da anledningen er der, som ovennevnte telegram påpeker, til å gjennomføre selvstendighetskravet helt ut.

Hvorvidt avgjørelsen i år vil resultere i full frigjørelse fra Danmark er ikke godt å ha noen begrunnet mening om. Det spørres her hvordan den nu pågående internasjonale stor- krig virker tilbake på islendingene. Helt uten innflydelse på avgjørelsen — i hvad retning den enn måtte gå — blir den vel ikke.

Polseklin
8 feb. 1939.

Danmarks Kortlægning af Grønland og Island

Professor Nørlund siger: Om faar Aar ejer vi for første Gang et Kort over hele Island.

Af Grønland er 340,000 Kvadratkilometer opmaalt og fotograferet, en enestaaende Kortlægning.

Direktøren for Geodætisk Institut stod i Aftes paa Talerstolen i Geografisk Selskab. Det er sjældent, Professor N. E. Nørlund siger noget offentligt om sit eller sit Instituts Arbejde. Det var maaske det, som gjorde, at saa mange samledes om ham i Nationalmuseets Foredragssal og lyttede til hans Foredrag om de danske Kortlægninger af Grønland og Island. Det var en meget interesseret og repræsentativ Forsamling, som paahørte ham, mange af dem med Tilknytning til Arbejdet i Grønland.

I Forsamlingen saas Forsvarsminister Alsing Andersen, Chefen for Officersskolen, Oberst F. O. Jørgensen, Flyverchefen, Oberst Førslev, den tyske Minister von Renthe-Fink, Islands Minister Sveinn Björnsson, Dr. Lauge Koch, Kaptajn Einar Mikkelsen, Kommandør Grandjean, Direktøren for Danmarks geologiske Undersøgelser, Dr. Victor Madsen, Professor Vahl, Ingeniør Galster og Generalkonsul Johan Hansen, der bød velkommen. Da Professor N. E. Nørlund stod paa Talerstolen, gled en Skikkelse tyst ind i Baggrunden, det var hans Bror Poul Nørlund, der som Nationalmuseets Direktør og Vært i Huset holdt sig beskedent i Baggrunden, overvaagende, at Geograferne fik al fornøden Service.

Opmaalingsbaadene paa Grønland sejlet fem Gange rundt om Jorden

Professor Nørlund talte om Arbejdets Forløb under Kortlægningen af Grønland. Forinden Geodætisk Institut traadte til og overtog dette, var der udført udmærket Arbejde af Officerer fra Generalstabens geodætiske Afdeling og af Videnskabsmænd i en Række Ekspeditioner. Opmaalingerne af Grønland har været foretaget bl. a. med de glimrende Opmaalingsbaade, der rummer saavel traadløs Modtager som Sender. De har i Løbet af ti Aar gennemsejlet i alt 120,000 Sømil i de grønlandske Farvande eller fem Gange Jorden rundt ved Ækvator. I 1931 begyndte imidlertid først den egentlige Kortlægning, i Maalestokken i til 250,000, og siden da er der fotograferet 100,000 Kvadratkilometer fra Luften. Billederne er taget i 4000 Meters Flyvehøjde og deres Antal er 5000, hvorpaa der er brugt 250 Flyvetimer.

Man er nu saa langt fremme i Opmaalning og Fotografering, at 200,000 Kvadratkilometer af Grønland er udtegnet som Kort, mens andre 140,000 er fotograferet og opmaalt og vil blive udtegnet, naar Tidens Fylde kommer.

Det første islandske Kort 350 Aar gammelt

Kortlægningen af Island har ogsaa faaet et vældigt Skub fremad i disse sid-

ste Aar, da Geodætisk Institut for Alvor tog dette Arbejde op, men ikke uden at den islandske Stat har støttet dette med stort Vidsyn. Det første Kort fra Island, man kender, blev tegnet for over 350 Aar siden af Biskop Gudbrandur Thorlaks-son i 1585. I Aarene 1801-15 foretog Officerer i den dansk-norske Hær Opmaalinger paa Island og udfærdigede et midlertidigt Kort. Saa springer vi helt frem til Aar 1900, da Generalstabens topografiske Afdeling fortsatte det paabegyndte Arbejde. I 1930 traadte saa Geodætisk Institut til, og i Aarene siden da er 58,000 Kvadratkilometer kortlagt langs med Kysterne. I Aarene 1937 og 38 blev hele det indre Island overfløjet og fotograferet fra Luften af en Geodæt om Bord i en af Marinens Heinkel-Hydroplaner. I Løbet af 128 Flyvetimer blev optaget 1884 Billeder, og paa Grundlag heraf er man nu i Stand til, i Løbet af fire Aar, at møde frem med et Kort over hele Island, det første autentiske i Landets Historie.

Men hvordan er det nu muligt at udtegne nøjagtige Kort paa Grundlag af Luftfotografier, optaget i 4000 Meters Højde? Ja, dette illustrerede Professoren i en højst interessant tysk Film fra Carl Zeiss i Jena, der skildrer, hvordan Luftfotografen arbejder med sine sindrige Optagelseskameraer. Det er en Kulturfilm af første Klasse, fordi den er et Vidnesbyrd om Menneskeandens Snilde.

Professor Nørlund førte sine Tilhørere ind i en Verden, som var ny og ukendt, og de sagde ham Tak med stormende Bifald.

Fin.

Koncerter

Kjell Olsson

Den unge Pianist Kjell Olsson har en god Teknik. Anselig vilde man kalde den, hvis den var ham helt underdanig ogsaa paa Rapiditetens højere Grader, men her ter den sig ofte noget uldent. Han har ogsaa god Klangsans — for saa vidt som det altid klinger smukt baade i Forte og Piano. Noget andet er, at det ikke altid klinger, som det skal. Bach blev for romantisk med alt for mange Nuancer, ligesaa Scarlatti. Og man tænkte: Naar nu Kjell Olsson kommer til Chopin, er han i sit Element. Og saa var han der alligevel ikke helt. Midt i alt det dygtige og velklingende sad man og savnede. Hvilket? *Personlighed* — slet og ret. Ikke i den almindelige — og skæve — Opfattelse „Særhed“ eller være „noget for sig selv“, men saaledes forstaaet, at vi hans Tilhørere, høj kund, tro paa, hvad han forespillede os, og overgive os paa Naade og Unnaade. Men der tog vi vore Forbehold.

P-r.

Pol. 8. II. 39.

244

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den

10 SEP. 1931

Grønlands-Spørgsmaalet i det dansk-islandske Nævn

Nævnet træder sammen til en Mødeserie her i Byen i næste Uge.

**Justitsminister Jonas Jonsson kommer til
København.**

I Løbet af den kommende Uge træder det dansk-islandske Nævn sammen til en Række Møder her i Byen. De islandske Medlemmer af Nævnet er Justitsminister Jonas Jónsson, Føreren for det islandske Arbejderparti Jón Baldvinsson, fhv. Byfoged Johannes Johannesson og Professor Einar Arnarsson. Alle de nævnte Herrer ankommer hertil om faa Dage — den islandske Førsteminister Tryggvi Thorhallsson, der dog ikke er Medlem af Nævnet,

vil det statsretlige Forhold mellem de to Forbundsstater næppe give Anledning til Drøftelse.

Derimod tør det antages, at Islands Stilling til Grønlandsspørgsmaalet vil blive Genstand for Forhandling i Nævnet. Den islandske Regering har som bekendt over for den internationale Domstol i Haag erklæret, at Island er interesseret i dette Spørgsmaal, og det er derfor naturligt, at Nævnet tager denne Sag op til Drøftelse, bl. a. for at faa klaret, paa hvilke Punkter de islandske Interesser ligger.

Nævnets Møder vil komme til at strække sig over en Uges Tid.

Islands Justitsminister Jonas Jonsson

opholder sig som bekendt i Forvejen i København.

De danske Medlemmer af Nævnet er Folketingsmand Hans Nielsen, der for Tiden er Formand for den danske Afdeling, Professor Erik Arup, fhv. Indenrigsminister Dr. Krag og Folketingsmand Halfdan Hendriksen.

Fra dansk Side vil der vistnok ikke blive sat store Sager paa Dagsordenen for Nævnets Forhandlinger, og efter at Førsteminister Thorhallsson her i Bladet har erklæret, at Island holder sig til Forbundstraktaten, der først udløber i 1943,

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Dagens Nyheder**

skriver den 9. SEP. 1931

Island og Grønland

**Den islandske Første-
minister har konfereret
med Statsminister Stau-
ning om Sagen.**

Efter hvad vi erfarer har den islandske Førsteminister Tryggvi Thorhallsson under sit Ophold her i Byen benyttet Lejligheden til en Konference med Statsminister Stauning om Islands Stilling til den dansk-norske Retssag vedrørende Østgrønland.

Den islandske Regerings Chef har bl. a. overfor Hr. Stauning understreget, at Altingsbeslutningen om Islands Optræden i Grønlandstvisten først og fremmest var dikteret af et Ønske om at hindre en varig norsk Okkupation af Østgrønland.

Det betyder, at Island nærmest har stillet sig ved Danmarks Side i den grønlandske Konflikt.

Hvorvidt dette under en eller anden Form vil give sig et internationalt Udtryk (f. Eks. ved en Henvendelse til Domstolen i Haag), staar endnu hen i det uvisse.

Sagen er for Tiden til Behandling i Altingets Udenrigskomiteé.

Chk.

Aftenposten nr 453.
9 sept. 1931.

Island vil hindre en varig norsk okkupasjon av Øst-Grønland.

En uttalelse av stats-
minister Thorhallsson.

Kjøbenhavn, 9. september.

Den islandske statsminister Thorhallsson har ifølge «Dagens Nyheder» under sitt ophold i Kjøbenhavn konferert med statsminister Stauning om Islands stilling til den dansk-norske rettssak angående Øst-Grønland. Thorhallsson understreket at altingsbeslutningen om Islands optreden i Grønlandsstriden først og fremst var diktert av ønsket om å hindre en varig norsk okkupasjon av Øst-Grønland. Dette betyr — skriver avisen — at Island nærmest har stillet sig på Danmarks side i denne konflikt.

Islendingene har intet imot at nordmenn setter sig fast på Øst-Grøn- land.

Men krever rett til fiske
i grønlandske farvann.

En kjent islandsk politiker på
studiereise i Norge.

Overrettssakfører Sigurdsson,
fotografert for „Tidens Tegn“.

Oslo har i disse dager besøk av en kjent islandsk politiker, overrettssakfører Gunnar Sigurdsson, som i flere år har sittet i altinget som representant for Rangarvallasysselet. Han har vært tingets eneste løsgjenger, men har i de siste år vært en av regjeringspartiets solide støtter.

Hvad er Deres ærind til Norge, spør vi hr. Sigurdson?

— Jeg er kommet hit for efter opdrag av en semi-offisielt nystiftet institusjon å sette mig inn i sølvrevavl. Vi har hittil ikke hatt noget nevneverdig reveopdrett på Island. Men nu i våres blev der stiftet en forening med det formål å fremme pelsdyravl i landet, blandt annet ved innførsel av pelsdyr, som ikke lever i vill tilstand på Island, men som der er utsikt til å kan trives i fangenskap hos oss. Foreningen har allerede omkring 200 medlemmer, den har fått offentlig bidrag av statskassen og jeg blev valgt til dens formann. Jeg skal blandt annet skrive en bok om sølvrevavl som skal utdeles blandt bønderne for å vekke interesse for saken. Derfor er jeg kommet hit, fordi vi vet, at Norge står blandt de allerfremste på dette spesielle område.

— Er der gode muligheter for

Handwritten note: 1005!

på Øst-Grøn-land.

Men krever rett til fiske
i grønlandske farvann.

En kjent islandsk politiker på
studiereise i Norge.

Overrettssakfører Sigurdsson,
fotografert for „Tidens Tegn“.

Oslo har i disse dager besøk av en kjent islandsk politiker, overrettssakfører Gunnar Sigurdsson, som i flere år har sittet i altinget som representant for Rangarvallasyssele. Han har vært tingets eneste løsgjenger, men har i de siste år vært en av regjeringspartiets solide støtter.

Hvad er Deres ærind til Norge, spør vi hr. Sigurdsson?

— Jeg er kommet hit for etter oppdrag av en semi-offisielt nystiftet institusjon å sette mig inn i sølvrevavl. Vi har hittil ikke hatt noget nevneverdig reveopdrett på Island. Men nu i våres blev der stiftet en forening med det formål å fremme pelsdyravl i landet, blandt annet ved innførsel av pelsdyr, som ikke lever i vill tilstand på Island, men som der er utsikt til å kan trives i fangenskap hos oss. Foreningen har allerede omkring 200 medlemmer, den har fått offentlig bidrag av statskassen og jeg blev valgt til dens formann. Jeg skal blandt annet skrive en bok om sølvrevavl som skal utdeles blandt bønderne for å vekke interesse for saken. Derfor er jeg kommet hit, fordi vi vet, at Norge står blandt de allerfremste på dette spesielle område.

— Er der gode muligheter for pelsdyravl på Island?

— Vi tror de er særdeles gode. Både klimaet og forholdene forøvrig skulde egne sig bra til denne æring. Og hvad der spiller en stor rolle i driften av en revefarm er

**Mal med
Jordans norske
pensler**

Yams!

Trekning io

Det norske

5

foringen, som på Island må kunne bli meget billigere enn for eksempel her i Norge. Kjøtt — hestekjøtt — og fisk er jo meget billigere på Island enn her i landet — og det spiller en veldig rolle. Vi tviler ikke et øieblikk på at reveopdrett kan bli en meget lønnsom næringsvei på Island.

— Vil De kjøpe livdyrene her i landet?

— Jeg antar at vi kommer til å kjøpe størsteparten av våre dyr her, men naturligvis bare førsteklasses dyr med stamtavlen i orden. Hvis opdrettet går bra, er det hensikten å selge livdyr til bønderne og opplære bondegutter til gode røktere.

— Hvad nytt ellers i islandsk politikk? Vekker Grønlandsspørsmålet stor interesse på Island?

For oss er det ikke hovedsaken hvem får overhøishetsretten over Grønland. Men vi vil ha Grønland, både Øst-Grønland og Vest-Grønland åpnet og vår offisielle innblanding i striden mellom Norge og Danmark har nettopp dette formål. Det er etter min mening en stor misforståelse hvis nogen tror, at islendingene har noget imot at nordmenn setter sig fast på Øst-Grønland. Men vi vil ha rett og lov til å drive fiske i grønlandske farvann og ser nettopp deri vår største ekspansjonsmulighet.

Det danske og det norske Grønland.

Når statsminister Stauning søndag uttalte, at Danmark hadde ønsket Grønlandssaken løst ved voldgift, så er dette i høy grad sannhet med modifikasjon. Der er intet i de stedfunne forhandlinger, som tyder på, at Danmark frivillig vilde overlate avgjørelsen av suverenitetsspørsmålet på Øst-Grønland til en voldgiftsrett. Da den norske regjering i sin siste avgjørende note — og for å undgå en okkupasjon — henstillet til Danmark at det skulde la Norge annektere Øst-Grønland, hvis der falt en rettsavgjørelse for at landet var ingen-manns-land, blev det møtt med avslag fra den danske regjering. Avslaget blev begrunnet med, at en slik innrømmelse kunde opfattes som en svekkelse av det danske suverenitetskrav. La gå, at denne opfatning fra dansk synspunkt var riktig. Men da må statsminister Stauning — den samme mann som sendte avslaget — ikke komme bakefter og si, at Danmark vilde hatt voldgift. Danmark vilde ikke ta

lem Scoresby sund og den nærmeste danske koloni — Angmag-salik — er en øde, omtrent utilgjengelig kyst på flere hundre kilometers lengde. Innenfor går innlandsisen. Eirik Raudes land kan bare nåes med det største besvær fra det danske Grønland, adkomsten går ut til havet og videre over det norske hav. Derfor henger landet naturlig sammen med den del av verden, som vi med livets rett har kalt det norske interesseområde. På dette område har Norge i de senere år skaffet sig en rekke støttepunkter — Bjørnøya, Svalbard, Jan Mayn og nu Eirik Raudes land. Vi har ikke dermed gått i veien for nogen; vi har bare søkt å vareta visse interesser for den befolkning, som er henvist til å søke sitt utkomme i disse værharde strøk. Det dreier sig om ganske viktige realiteter; — det er ikke små beløp, som norske fiskere og fangstmenn år om annet henter hjem fra Nordishavet og Norskehavet. Og det, som fyller oss med en liten smule bitterhet, er at Danmark, for hvem hele spørsmålet ikke er annet enn en forfengelighetssak ikke vil se, at for oss gjelder det en av våre naturlige opgaver.

Vi skal gjerne innrømme, at Øst-Grønlandsspørsmålet ikke vilde vært reist i sin nuværende tilspissede form, hvis ikke spørsmålet om det gamle Grønland hadde gitt det en følelsesmessig bakgrunn. Vi kan gjerne medgi, at den danske opinion derved kan ha misforstått, hvad det gjelder. Men danske politikere må vite, at striden ikke dreier sig om det gamle Grønland, men om det nye Grønland, som også for Danmark var et ingen-manns-land like til 1921.

Det var med klok begrensning, at okkupasjonen blev innskrenket til Eirik Raudes land. Og vi føler oss sikker på, at denne begrensning vil gi oss seieren i Haag.

OSLO

En av de ledende menn innen engelsk musikkliv, selveste organisten ved Winchesterkatedralen dr. Pren-

Hand!

spiller en veldig rolle. Vi tviler ikke et øieblikk på at reveopdress kan bli en meget lønnsom næringsvei på Island.

— Vil De kjøpe livdyrene her i landet?

— Jeg antar at vi kommer til å kjøpe størsteparten av våre dyr her, men naturligvis bare første-klasses dyr med stamtavlen i orden. Hvis opdressen går bra, er det hensikten å selge livdyr til bønderne og opplære bondegutter til gode røktere.

— Hva nytt ellers i islandsk politikk? Vekker Grønlandsspørsmålet stor interesse på Island?

For oss er det ikke hovedsaken hvem får overhøyhetsretten over Grønland. Men vi vil ha Grønland, både Øst-Grønland og Vest-Grønland åpnet og vår offisielle innblanding i striden mellom Norge og Danmark har nettopp dette formål. Det er etter min mening en stor misforståelse hvis nogen tror, at islendingene har noget imot at nordmenn setter sig fast på Øst-Grønland. Men vi vil ha rett og lov til å drive fiske i grønlandske farvann og ser nettopp deri vår største ekspansjonsmulighet.

Det danske og det norske Grønland.

Når statsminister Stauning søndag uttalte, at Danmark hadde ønsket Grønlandssaken løst ved voldgift, så er dette i høi grad sannhet med modifikasjon. Der er intet i de stedfunne forhandlinger, som tyder på, at Danmark frivillig vilde overlate avgjørelsen av suverenitetsspørsmålet på Øst-Grønland til en voldgiftsrett. Da den norske regjering i sin siste avgjørende note — og for å undgå en okkupasjon — henstilte til Danmark at det skulde la Norge annektere Øst-Grønland, hvis der falt en rettsavgjørelse for at landet var ingen-manns-land, blev det møtt med avslag fra den danske regjering. Avslaget blev begrunnet med, at en slik innrømmelse kunde opfattes som en svekkelse av det danske suverenitetskrav. La gå, at denne opfatning fra dansk synspunkt var riktig. Men da må statsminister Stauning — den samme mann som sendte avslaget — ikke komme bakefter og si, at Danmark vilde hatt voldgift. Danmark vilde ikke ta voldgift på det spørsmål, som er det viktigste, hvor det gjelder Øst-Grønland.

Hvad Danmark ikke vil se, og hvad statsminister Stauning ikke gjorde noget forsøk på å forstå, er at Eirik Raudes land inntar en helt isolert stilling på det grønlandske kontinent — uten forbindelse med det egentlige danske Grønland. Landet mel-

kilometers lengde. Innenfor går innlandsisen. Eirik Raudes land kan bare nåes med det største besvær fra det danske Grønland, adkomsten går ut til havet og videre over det norske hav. Derfor henger landet naturlig sammen med den del av verden, som vi med livets rett har kalt det norske interesseområde. På dette område har Norge i de senere år skaffet sig en rekke støttepunkter — Bjørnøya, Svalbard, Jan Mayn og nu Eirik Raudes land. Vi har ikke dermed gått i veien for nogen; vi har bare søkt å vareta visse interesser for den befolkning, som er henvist til å søke sitt utkomme i disse værharde strøk. Det dreier sig om ganske viktige realiteter; — det er ikke små beløp, som norske fiskere og fangstmenn år om annet henter hjem fra Nordishavet og Norskehavet. Og det, som fyller oss med en liten smule bitterhet, er at Danmark, for hvem hele spørsmålet ikke er annet enn en forfengelighetssak ikke vil se, at for oss gjelder det en av våre naturlige opgaver.

Vi skal gjerne innrømme, at Øst-Grønlandsspørsmålet ikke vilde vært reist i sin nuværende tilspissede form, hvis ikke spørsmålet om det gamle Grønland hadde gitt det en følelsesmessig bakgrunn. Vi kan gjerne medgi, at den danske opinion derved kan ha misforstått, hvad det gjelder. Men danske politikere må vite, at striden ikke dreier sig om det gamle Grønland, men om det nye Grønland, som også for Danmark var et ingen-manns-land like til 1921.

Det var med klok begrensning, at okkupasjonen blev innskrenket til Eirik Raudes land. Og vi føler oss sikker på, at denne begrensning vil gi oss seieren i Haag.

En av de ledende menn innen engelsk musikkliv, selveste organisten ved Winchesterkatedralen dr. Prendergast, har nylig vakt sensasjon ved et voldsomt angrep på grammofoon og radiomusikk, som han hånlige kaller „hermetisk musikk“.

Dr. Prendergast kan ha rett i meget av sin kritikk, men han tar feil i det vesentlige. Grammofoon og radio har uten å overdrive hatt den samme betydning for musikken som opfinnelsen av boktrykkerkunsten i sin tid hadde for litteraturen. De samme innvendinger som gjøres mot den

Yus!

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Politiken**

skriver den 3 SEP. 1931

Island bifalder ikke Norges Anneksion af Østgrønland!

Den islandske Regering har meddelt Haag, at Island har Interesser i det grønlandske Spørgsmaal.

Førsteminister Thorhallsson, der i Gaar kom til København, udtaler sig om de brændende Problemer i den nordiske Politik.

Med Eimskipafelag Islands Dampers „Bruarfoss“ ankom Islands Førsteminister Tryggvi Thorhallsson i Gaar hertil. Ministeren, der er ledsaget af sin Frue og Datter, vil en af de nærmeste Dage forelægge Kongen til Underskrift de i den nu af-

Førsteministeren og hans Frue.

sluttede Altingssamling vedtagne Love — og Islands Førsteminister har vistnok aldrig efter en Altingssamling kunnet forelægge Kongen saa mange Love som denne Gang! Det er jo Resultaterne af den første Samling efter det spændende Altingsvalg i Juni, der resulterede i, at Hr. Thorhallssons Parti, *Fremskridtspartiet*, erobrede det absolute Flertal i Altinget.

Island ønsker ikke, at Norge sætter sig fast i Grønland!

Inden Førsteministeren gik fra Borde, havde vi en Samtale med ham, hvorunder vi anmodede Ministeren om at præcisere Islands Standpunkt til *Grønlands-Spørgsmaalet*. Altinget har som bekendt vedtaget en Udtalelse, der opfordrer Regeringen til at varetage Islands Interesser under Grønlandssagens Behandling ved den internationale Domstol i Haag, og som det fremgaar af Førsteministerens Udtalelser, har Regeringen allerede handlet.

— Island har — saaledes besvarer Førsteministeren vort Spørgsmaal — allerede skrevet til Domstolen i Haag og har gjort denne opmærksom paa, at ogsaa Island har Interesser i Grønland, og vi har underrettet baade det danske og det norske Udenrigsministerium om dette vort Skridt. Sagen har været behandlet i

Forholdet mellem Danmark og Island ligger fast.

„Vi har jo vor Traktat!“

Fra de grønlandske Problemer gleder Samtalen over paa Forholdet mellem de to Forbundslande, Danmark og Island, og vi spørger, om der nu, da Valgophidselsen har lagt sig, er Udsigt til, at Island over for Danmark vil rejse Spørgsmaalet om *Ophævelse af Forbundsstraktaten* før dennes normale Udløbstid. Paa dette Spørgsmaal svarer Førsteministeren:

— Det kan jeg slet ikke trol! Dette Spørgsmaal vil næppe blive ført frem. — Vi har jo vor Traktat, den holder vi os til, og den udløber jo først i 1948!

En islandsk Hypotekbank.

Hr. Thorhallsson fortæller i øvrigt, at Islands vigtigste Erhverv, Fiskeriet, i Aar har givet et imponerende Udbytte i Mængde, men Priserne har desværre ikke været saa gode som ønskeligt. Den økonomiske Verdenskrise mærkes ogsaa paa Island, og der er fra Statens Side gjort adskilligt for at bøde paa dens Virkninger. Det er bl. a. besluttet at søge oprettet en *Hypotekbank* efter dansk Mønster, og man tager næppe fejl i, at Førsteministeren under sit Ophold i Danmark, der vil strække sig over tre Uger, ogsaa vil søge Forbindelse med den danske Finansverden.

Gua.

Den islandske Regering har meddelt Haag, at Island har Interesser i det grønlandske Spørgsmaal.

Førsteminister Thorhallsson, der i Gaar kom til København, udtaler sig om de brændende Problemer i den nordiske Politik.

Med *Himskipafelag Islands* Damp-
per „Bruarfoss“ ankom Islands Før-
steminister *Tryggvi Thorhallsson* i
Gaar hertil. Ministeren, der er led-
saget af sin Frue og Datter, vil en
af de nærmeste Dage forelægge Kon-
gen til Underskrift de i den nu af-

Førsteministeren og hans Frue.

sluttede Altingssamling vedtagne Love
— og Islands Førsteminister har vist-
nok aldrig efter en Altingssamling
kunnet forelægge Kongen saa mange
Love som denne Gang! Det er jo Re-
sultaterne af den første Samling efter
det spændende Altingsvalg i Juni, der
resulterede i, at Hr. Thorhallssons
Parti, *Fremskridtspartiet*, erobrede
det absolute Flertal i Altinget.

Island ønsker ikke, at Norge sætter sig fast i Grønland!

Inden Førsteministeren gik fra
Borde, havde vi en Samtale med ham,
hvornnder vi anmodede Ministeren
om at præcisere Islands Standpunkt
til *Grønlands-Spørgsmaalet*. Altinget
har som bekendt vedtaget en Udtal-
else, der opfordrer Regeringen til
at varetage Islands Interesser under
Grønlandssagens Behandling ved den
internationale Domstol i Haag, og
som det fremgaar af Førsteministe-
rens Udtalelser, har Regeringen alle-
rede handlet.

— Island har — saaledes besvarer Før-
steministeren vort Spørgsmaal — allerede
skrevet til Domstolen i Haag og har gjort
denne opmærksom paa, at ogsaa Island
har Interesser i Grønland, og vi har un-
derrettet baade det danske og det nor-
ske Udenrigsministerium om dette vort
Skridt. Sagen har været behandlet i
Altingets Udenrigskomite, og vi har an-
modet en af vore kendte Jurister, Pro-
fessor *Einar Arnarsson*, om at udarbejde
et Memorandum. Dette er sket, og paa
dette Grundlag har Henvendelsen til
Haag fundet Sted.

— Skal dette forstås saaledes, at Is-
land ligesom Norge bestrider Danmarks
Ret til *Suveræniteten* over Østgrønland?

— Jeg vil meget nødig udtale mig om
Enkeltheder, svarer Ministeren med et
afværgende Smil. Kun kan jeg sige
Dem, at det under Debatten i Altinget
fra flere Sider blev sagt, at Island ikke
er interesseret i, at Norge sætter sig fast
i Østgrønland. Om vor Stilling i øvrigt
er der kun Grund til at fremhæve, at vi
har Interesser i denne Sag, og det er det,
vi har gjort opmærksom paa i Haag. En
anden Ting er, at disse Interesser sik-
kert vil kunne varetages under en direkte
Forhandling mellem Danmark og Island
— og vi er jo stillet saaledes, at vi kan
tale sammen!

Forholdet mellem Dan- mark og Island ligger fast.

„Vi har jo vor Traktat!“

Fra de grønlandske Problemer gli-
der Samtalen over paa Forholdet mel-
lem de to Forbundslande, Danmark
og Island, og vi spørger, om der nu,
da Valgophidselsen har lagt sig, er Ud-
sigt til, at Island over for Danmark
vil rejse Spørgsmaalet om *Ophævelse*
af *Forbundstraktaten* før dennes nor-
male Udløbstid. Paa dette Spørge-
maal svarer Førsteministeren:

— Det kan jeg slet ikke tro! Dette
Spørgsmaal vil næppe blive ført frem. —
Vi har jo vor Traktat, den holder vi os
til, og den udløber jo først i 1943!

En islandsk Hypotekbank.

Hr. Thorhallsson fortæller i øvrigt,
at Islands vigtigste Erhverv, Fiske-
riet, i Aar har givet et imponerende
Udbytte i Mængde, men Priserne har
desværre ikke været saa gode som øn-
skeligt. Den økonomiske Verdens-
krise mærkes ogsaa paa Island, og
der er fra Statens Side gjort adskil-
ligt for at bøde paa dens Virkninger.
Det er bl. a. besluttet at søge opret-
tet en *Hypotekbank* efter dansk Møn-
ster, og man tager næppe fejl i, at
Førsteministeren under sit Ophold i
Danmark, der vil strække sig over tre
Uger, ogsaa vil søge Forbindelse med
den danske Finansverden.

Gun.

3 sept. 1931

Grønlands- forhandlinger mellem Island og Danmark.

*Islands statsminister
i Kjøbenhavn.*

Kjøbenhavn, 3. sept.

Islands statsminister Tryggvi Thorhallsson kom igår til Kjøbenhavn med dampskibet «Bruarfoss» for å forelegge kongen de i siste alltingsamling vedtatte lover til underskrift.

Island har som tidligere meddelt gjort den faste domstol for mellemløst rettspleie i Haag opmerksom på at også Island hadde interesser i Grønland.

— Skal det forstås slik som om Island likesom Norge bestri-der Danmarks rett til suverenitet over Øst-Grønland? spør Politiken.

— Jeg vil meget nødig uttale mig om enkeltheter, svarer statsministeren. Jeg kan bare si at det under debatten i alltinget fra flere sider blev sagt at Island ikke er interessert i at Norge setter sig fast i Øst-Grønland. Om vår stilling for øvrig er det bare grunn til å fremheve at vi har interesser i denne sak og det er det vi har gjort opmerksom på i Haag. En annen ting er at disse interesser sikkert vil kunne varetaget under direkte forhandling mellem Danmark og Island. Vi er jo stillet slik at vi kan snakke sammen.

Med hensyn til forholdet mellem de to forbundsland Danmark og Island spurte bladet om det nu da ophisselsen har lagt sig er utsikt til at Island overfor Danmark vil reise spørsmål om ophevelse av forbundstraktaten før dennes normale utløps tid. Ministeren svarte:

— Det kan jeg ikke tro. Dette spørsmål vil neppe bli ført frem. Vi har jo vår traktat og den holder vi oss til. Denne traktat utløper jo først i 1934.

Politiken mener at ministeren under opholdet her — som varer i tre uker — vil søke forbindelse med den danske finansverden i anledning av den tidligere omtalte beslutning om opprettelsen av en islandsk hypotekbank efter dansk mønster.

Island bifalder ikke Norges Anneksion af Østgrønland!

Den islandske Regering har meddelt Haag, at Island har Interesser i det grønlandske Spørgsmaal.

Førsteminister Thorhallsson, der i Gaar kom til København, udtaler sig om de brændende Problemer i den nordiske Politik.

Med Eimskipafelag Islands Damp-
per „Bruarfoss“ ankom Islands Før-
steminister Tryggvi Thorhallsson i
Gaar hertil. Ministeren, der er led-
saget af sin Frue og Datter, vil en
af de nærmeste Dage forelægge Kon-
gen til Underskrift de i den nu af-

Førsteministeren og hans Frue.

sluttede Altingssamling vedtagne Love
— og Islands Førsteminister har vist-
nok aldrig efter en Altingssamling
kunnet forelægge Kongen saa mange
Love som denne Gang! Det er jo Re-
sultaterne af den første Samling efter
det spændende Altingsvalg i Juni, der
resulterede i, at Hr. Thorhallssons
Parti, *Fremskridtspartiet*, erobrede
det absolute Flertal i Altinget.

Island ønsker ikke, at Norge sætter sig fast i Grønland!

Inden Førsteministeren gik fra
Borde, havde vi en Samtale med ham,
hvorunder vi anmodede Ministeren
om at præcisere Islands Standpunkt
til *Grønlands-Spørgsmaalet*. Altinget
har som bekendt vedtaget en Udtal-
else, der opfordrer Regeringen til
at varetage Islands Interesser under
Grønlandssagens Behandling ved den
internationale Domstol i Haag, og
som det fremgaar af Førsteministe-
rens Udtalelser, har Regeringen alle-
rede handlet.

— Island har — saaledes besvarer Før-
steministeren vort Spørgsmaal — allerede
skrevet til Domstolen i Haag og har gjort
denne opmærksom paa, at ogsaa Island
har Interesser i Grønland, og vi har un-
derrettet baade det danske og det nor-
ske Udenrigsministerium om dette vort
Skridt. Sagen har været behandlet i
Altingets Udenrigskomité, og vi har an-
modet en af vore kendte Jurister, Pro-
fessor Einar Arnarsson, om at udarbejde
et Memorandum. Dette er sket, og paa
dette Grundlag har Henvendelsen til
Haag fundet Sted.

— Skal dette forstås saaledes, at Is-
land ligesom Norge bestrider Danmarks
Ret til *Suveræniteten* over Østgrønland?

— Jeg vil meget nødig udtale mig om
Enkeltheder, svarer Ministeren med et
afværgende Smil. Kun kan jeg sige
Dem, at det under Debatten i Altinget
fra flere Sider blev sagt, at Island ikke
er interesseret i, at Norge sætter sig fast

Forholdet mellem Dan- mark og Island ligger fast.

„Vi har jo vor Traktat!“

Fra de grønlandske Problemer gli-
der Samtalen over paa Forholdet mel-
lem de to Forbundslande, Danmark
og Island, og vi spørger, om der nu,
da Valgophidselsen har lagt sig, er Ud-
sigt til, at Island over for Danmark
vil rejse Spørgsmaalet om *Ophævelse*
af *Forbundstraktaten* før dennes nor-
male Udløbstid. Paa dette Spørgs-
maal svarer Førsteministeren:

— Det kan jeg slet ikke trol! Dette
Spørgsmaal vil næppe blive ført frem. —
Vi har jo vor Traktat, den holder vi og
til, og den udløber jo først i 1948!

En islandsk Hypotekbank.

Hr. Thorhallsson fortæller i øvrigt,
at Islands vigtigste Erhverv, Fiske-
riet, i Aar har givet et imponerende
Udbytte i Mængde, men Priserne har
desværre ikke været saa gode som øns-
keligt. Den økonomiske Verdens-
krise mærkes ogsaa paa Island, og
der er fra Statens Side gjort adskil-
ligt for at bøde paa dens Virkninger.
Det er bl. a. besluttet at søge opret-
tet en *Hypotekbank* efter dansk Møn-
ster, og man tager næppe fejl i, at
Førsteministeren under sit Ophold i
Danmark, der vil strække sig over tre
Uger, ogsaa vil søge Forbindelse med
den danske Finansverden.

Gun.

Island bitalder ikke Norges Anneksion af Østgrønland!

Den islandske Regering har meddelt Haag, at Island har Interesser i det grønlandske Spørgsmaal.

Førsteminister Thorhallsson, der i Gaar kom til København, udtaler sig om de brændende Problemer i den nordiske Politik.

Med *Eimskipafelag Islands* Dampers „Bruarfoss“ ankom Islands Førsteminister *Tryggvi Thorhallsson* i Gaar hertil. Ministeren, der er ledsaget af sin Frue og Datter, vil en af de nærmeste Dage forelægge Kongen til Underskrift de i den nu af-

Førsteministeren og hans Frue.

sluttede Altingssamling vedtagne Love — og Islands Førsteminister har vistnok aldrig efter en Altingssamling kunnet forelægge Kongen saa mange Love som denne Gang! Det er jo Resultaterne af den første Samling efter det spændende Altingsvalg i Juni, der resulterede i, at Hr. Thorhallssons Parti, *Fremskridtspartiet*, erobrede det absolute Flertal i Altinget.

Island ønsker ikke, at Norge sætter sig fast i Grønland!

Inden Førsteministeren gik fra Borde, havde vi en Samtale med ham, hvorunder vi anmodede Ministeren om at præcisere Islands Standpunkt til *Grønlands-Spørgsmaalet*. Altinget har som bekendt vedtaget en Udtalelse, der opfordrer Regeringen til at varetage Islands Interesser under Grønlandssagens Behandling ved den internationale Domstol i Haag, og som det fremgaar af Førsteministerens Udtalelser, har Regeringen allerede handlet.

— Island har — saaledes besvarer Førsteministeren vort Spørgsmaal — allerede skrevet til Domstolen i Haag og har gjort denne opmærksom paa, at ogsaa Island har Interesser i Grønland, og vi har underrettet baade det danske og det norske Udenrigsministerium om dette vort Skridt. Sagen har været behandlet i Altingets Udenrigskomite, og vi har anmodet en af vore kendte Jurister, Professor *Einar Arnarsson*, om at udarbejde et Memorandum. Dette er sket, og paa dette Grundlag har Henvendelsen til Haag fundet Sted.

— Skal dette forstaas saaledes, at Island ligesom Norge bestrider Danmarks Ret til *Suveræniteten* over Østgrønland?

— Jeg vil meget nødig udtale mig om Enkeltheder, svarer Ministeren med et afværgende Smil. Kun kan jeg sige Dem, at det under Debatten i Altinget fra flere Sider blev sagt, at Island ikke er interesseret i, at Norge sætter sig fast i Østgrønland. Om vor Stilling i øvrigt er der kun Grund til at fremhæve, at vi har Interesser i denne Sag, og det er det, vi har gjort opmærksom paa i Haag. En anden Ting er, at disse Interesser sikkert vil kunne varetages under en direkte Forhandling mellem Danmark og Island — og vi er jo stillet saaledes, at vi kan tale sammen!

Forholdet mellem Danmark og Island ligger fast.

„Vi har jo vor Traktat!“

Fra de grønlandske Problemer glider Samtalen over paa Forholdet mellem de to Forbundslande, Danmark og Island, og vi spørger, om der nu, da Valgophidselsen har lagt sig, er Udsigt til, at Island over for Danmark vil rejse Spørgsmaalet om *Ophævelse af Forbundstraktaten* før dennes normale Udløbstid. Paa dette Spørgsmaal svarer Førsteministeren:

— Det kan jeg slet ikke tro! Dette Spørgsmaal vil næppe blive ført frem. — Vi har jo vor Traktat, den holder vi os til, og den udløber jo først i 1943!

En islandsk Hypotekbank.

Hr. Thorhallsson fortæller i øvrigt, at Islands vigtigste Erhverv, Fiskeriet, i Aar har givet et imponerende Udbytte i Mængde, men Priserne har desværre ikke været saa gode som ønskeligt. Den økonomiske Verdenskrise mærkes ogsaa paa Island, og der er fra Statens Side gjort adskiligt for at bøde paa dens Virkninger. Det er bl. a. besluttet at søge oprettet en *Hypotekbank* efter dansk Mønster, og man tager næppe fejl i, at Førsteministeren under sit Ophold i Danmark, der vil strække sig over tre Uger, ogsaa vil søge Forbindelse med den danske Finansverden.

Gun.

Aften posten nr. 431

28 / 8 - 1931.

**Island og Grønlands-
spørsmålet.**

28
8
31 *aftepp.*
431
En juridisk sakkyndig
skal utarbeide en be-
tenkning.

Reykjavik, 28. august.

Ifølge Islandske Telegrambyrå har statsministeren og altingets utenrikskomité gitt en juridisk sakkyndig i oppdrag å utarbeide en redegjørelse for Grønlandssaken og et forslag om sakens behandling fra islandsk side.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Dagens Nyheder

skriver den **22. AUG. 1931**

Island og Grønlandsstriden.

**Altinget vedtog Thorlakssons
Forslag uforandret.**

**Sagens videre Udvikling er nu
i Hænderne paa Udenrigs-
komiteen.**

— Fra vor Korrespondent —

Reykjavik, Fredag.

Altinget vedtog Thorlakssons Forslag til Altingsbeslutning vedrørende Grønlandsspørgsmaalet, som omtaltes udførligt i *Dagens Nyheder* i Gaar, uforandret.

Beslutningen har følgende Ordlyd:

— Altinget beslutter at opfordre Regeringen til at varetage Islands Interesser med Hensyn til den Strid, der er opstaaet mellem Danmarks og Norges Regeringer angaaende Suverænitetsretten over Grønland.

Altingets Udenrigskomite havde i Forvejen anbefalet at vedtage Forslaget til Beslutningen uforandret.

Paa Forespørgsel af Deres Korrespondent oplyser Førsteminister Thorhallsson i Dag, at Sagen nu er i Udenrigskomiteens Hænder.

Hvilken international Fremgangsmaade Regeringen beslutter sig til for at efterkomme Altingets Opfordring til Varetagelse af de islandske Interesser i Retssagen, er endnu ubestemt.

Thorsteinsson.

skriver den

22. AUG. 1931

Island og Grønland.

Det østgrønlandske Spørgsmaal har faaet en højest ejendommelig Udvækst. Man har været klar over paa Forhaand, at i det Øjeblik, denne Sag skulde til Haag, maatte man være forberedt paa, at den ikke alene blev til et Mellemværende mellem Norge og Danmark. Ikke desto mindre vil det dog nok forekomme overraskende, at Island, det Land, med hvilket vi har fælles Konge, er blevet det første, som har meldt sig for at fiske i det oprørte Vand.

I en kort Meddelelse fra Reykjavik hedder det, at det samlede Alting eenstemmigt har vedtaget en Resolution angaaende Grønlandsspørgsmaalet. Det var det samme Forslag, som fhv. Minister Thorlaksson fremsatte i Tinget den 21. Juli. Det vedtagne Forslag har følgende Ordlyd:

Altinget henstiller til Regeringen, at Islands Interesser bliver varetaget ved Behandlingen af den Konflikt, der er opstaaet mellem Norges og Danmarks Regeringer om Overhøjhedsretten over Grønland.

Denne Vedtagelse betyder, at Island agter at optræde i Haag som selvstændig Part. Hvad Island egentlig vil opnaa hermed, er indtil videre ret taaget. Der tales nemlig ogsaa deroppe om en »historisk Ret« og de gamle »islandske« Kolonier paa Grønland, hvormed der vel maa menes de samme, som naar Nordmændene taler om de gamle norske Kolonier deroppe. Endvidere skal Islænderne mene, at da det er dem, der bor nærmest, saa maa de ogsaa have den mest nærliggende Ret til at udnytte Grønland.

For Islænderne synes det endvidere ikke at dreje sig om Østgrønland alene, men om hele Landet, idet man iøvrigt slutter sig til den danske Opfattelse af Grønland som en Helhed. Og denne Helhed vil man saa have Andel i sammen med Danmark, fordi man i sin Tid er udskilt herfra med vor Anerkendelse som et selvstændigt Rige.

Vi tror endnu mindre paa de islandske Krav end paa de norske. Men den Kontrabalace, som de muligvis kan blive, vil maaske ikke kunne blive uden indirekte Virkning. Det vil saaledes i al Fald kunne blive en ret drastisk Dokumentation af, hvad gamle norske Krav med paastaaet historisk Ret er værd. Island er jo selv et af disse gamle Lande, som ogsaa Norge en Gang var medinteresset i. Det var de islandske Nord-

mænd, som tog til Grønland. Næppe andre end Nordmændene selv vil derefter kunne mene, at disse nye grønlandsk-islandske Nordmænd er blevet endnu mere historisk ægte Nordmænd ved denne Færd, som udgik fra Island.

Ved første Betragtning kunde det maaske nok synes, som om den selvstændige islandske Aktion vil falde det danske Krav i Ryggen. Dette kan ogsaa blive Resultatet. Hvad Kravene medvirker til i den indviklede storpolitiske Situation i Haag er ikke til at forudsige. Den vil sikkert blive mere broget, end de fleste paa Forhaand har drømt om. Men ikke desto mindre forekommer det os, at der ogsaa i denne islandske Aktion kan blive megen Nytte for Danmark. Alverden vil paa den nye specielt islandske Baggrund hedre faa Hul-

heden i de norske Krav at se. Island har jo unægtelig ved at være Mellemstation, klippet Forbindelsestraaen over mellem Norge og Grønland, — for saa vidt denne ikke ogsaa allerede var blevet klippet over paa saa mangfoldige andre Maader! Men dernæst er det jo unægtelig ganske forfriskende at møde det som en *given* Opfattelse fra Islands Side, at skal nogen andre end Danmark have Del i Grønland eller en Part deraf, saa skal det i *al Fald* ikke være Norge!

Det er derfor muligt, at vi snarere skal hilse Islands Optræden i Grønlandssagen i Haag med Glæde end med Sorg. Alligevel vil det endnu være umuligt at dømme herom, saa længe de islandske Krav ikke er klarere formuleret rent officielt, end de foreløbigt synes at være.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

B. T.

skriver den

27. AUG. 1931

Ogsaa Island —

EN stakkels dansk Udenrigsminister har det ikke let for Tiden. Først kommer Norge og sætter sig

Udenrigsm. Munch.

hoverende fast paa et Stykke af Grønland, og man maa indgive Klage til Haag og lægge Proces an og udnævne Agenter og Assistenten og hvad der ellers skal til for at faa sine Interesser

varetaget. Næppe har man lagt hele denne Side af Sagen til Rette, saa kommer der et nyt Moment til: Island melder sig og forlanger, ikke som Norge et lille relativt betydningsløst Stykke af Grønland, men anmoder om at faa udleveret hele Verdens største Ø som Islands retmæssige Ejendom.

Nye Forhandlinger — nye indviklede Problemer — der bliver dobbelt indviklede, fordi en stakkels Udenrigsminister paa samme Gang skal varetage Danmarks Interesser og bevare det hjerteligst mulige Forhold til de nordiske Brodernationer.

Den eneste Trøst er den, at Island dog næppe tænker paa at okkupere hele Grønland, men nøjes med at fremsætte sine Krav paa Papiret i Haag.

* * *

DET er et Held, at den danske Bonde er en solid Mand med Fødderne vel plantet i sin hjemlige

Den ny Landbrugs-Situation.

Muld — for ellers kunde han nok blive lidt svimmel ved de Omskiftelser, han er ude for i disse Dage. I Gaar fik han at vide, at det var ganske vist, at Englænderne vilde lægge Told paa hans Flæsk og Smør, i Dag faar han at vide, at det er udelukket, at en saadan Told kan komme — og forhaabentlig er det den sidste Version af Rygterne fra London, der er den rigtige. For at det ikke skulde blive ved den ene Solstraale, saa gik Smørnoteringen op paa ny, og i Dag kan Bonden læse en Erklæring fra alle mulige økonomiske Sagkyndige om, at nu forrenter hans Smørproduktion sig igen. Paa een Dag er han blevet løftet fra Fortvivlelsens Afgrund til de stolte Forhaabningers Tinder. Nu maa vi bede til, ikke bare for Bondens, men for alle Landets Borgeres Skyld, at denne ejendommelige Kastegynges omsider maa standse — saa Landbruget kan fortsætte roligt i Haabets Tegn.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den 21 AUG. 1931

Island gør Krav paa Grønland

En enstemmig Altings-Beslutning.

Reykjavik, Torsdag.
POLITIKEN PRIVAT

Det samlede Alting vedtog i Dag med 26 Stemmer mod O. Thorlakssons Forslag til en Altingsbeslutning, der opfordrer Regeringen til i Haag at varetage Islands Interesser paa Grønland, naar den dansk-norske Sag kommer for Retten.

Udenrigsnævnets Formand Magnus Torfason og Selvstændighedsmanden Ottosen anbefalede varmt Forslaget og paapegede, at den norsk-danske Konflikt gav Anledning til at fremsætte Islands Krav paa hele Grønland.

Skula.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aftenblade:

21 AUG. 1931
skriver den

Island vil have Grønland.

Og man vil i hvert Fald protestere mod Anerkendelse af nogen som helst Ret for Norge.

Det islandske Alting har i Gaar enstemmig vedtaget Jon Thorlaks-sons Forslag om, at Regeringen skal værne Islands Interesser, naar den dansk-norske Strid om Øst-grønland kommer for den internationale Domstol i Haag.

Under Forhandlingen blev det paapeget, at den norsk-danske Konflikt gav Anledning til at fremsætte Islands Krav paa hele Grønland.

Forslagsstilleren betonedede, at som selvstændig Stat havde Island en uomtvistelig Ret til Grønland sammen med Danmark, og at der maatte træffes en Overenskomst angaaende denne Ret, naar Forbundsloven bliver sagt op.

Foruden den historiske Ret har Island ved sin Beliggenhed nærmest Grønland de bedste Muligheder for at udnytte Landets Rigdomme.

Thorlaksson fastslog derfor, at Regeringen maatte værne Islands Interesser paa den Maade, at Grønland bliver betragtet som en Helhed, hvortil Island mener at have en særlig Ret.

Men skulde Udfaldet blive, at Grønland ikke betragtes som en Helhed, da er der særlig Grund for Island til at protestere mod, at der anerkendes nogen Ret for Norge til det Land, som Norge nu har gjort Krav paa.

Det er Forslagsstillerens Tanke, at Island som selvstændig Part skal henvende sig til Domstolen i Haag og meddele denne, at man mener at have særlige Interesser at varetage i den foreliggende Sag.

Der har ikke forud fundet nogen Henvendelse Sted fra den islandske Regering til den danske om dette Spørgsmaal.

I en Udtalelse betegner Professor i Statsret, Dr. jur. Knud Berlin Islands Optræden som mindre venlig overfor Forbundslandet Danmark. Professoren er saa meget mere forbavset over det islandske Forslag, som der ikke er nogen som helst Udsigt til, at Island kan faa noget ud af den paatænkte Aktion.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Dagens Nyheder

skriver den **21. AUG. 1931**

Island blander sig i den dansk-norske Grønlandsstrid.

Thorlakssons Forslag om at paalægge Regeringen at værne Islands Interesser i Grønlandstvisten blev enstemmigt vedtaget af Altinget.

Udtalelser af Udenrigsminister Munch og Professor Berlin.

— Fra vor Korrespondent —

Reykjavik, Torsdag.

DET samlede Alting har enstemmigt vedtaget *Jon Thorlakssons* Forslag til Altingsbeslutning vedrørende Islands Stilling til Grønlandstvisten mellem Danmark og Norge.

Thorsteinsson.

Det Forslag, som vor Korrespondent taler om i ovenstaaende Telegram, er af temmelig opsigtvækkende Art, idet det drejer sig om en Altingsbeslutning, hvorved det paalægges Regeringen at værne Islands Interesser i den dansk-norske Strid om Østgrønland.

Sagen blev for kort Tid siden, efter at have været til første Behandling i Altinget, henvist til Udenrigsudvalget, hvorfra det altsaa nu er kommet tilbage til Altinget, som har vedtaget Beslutningen enstemmigt.

Motiverne for Islands Aktion.

Forslagsstillerens Udtalelser i Altinget.

Jon Thorlaksson.

Ved første Behandling af Sagen i Altinget fremkom Forslagsstilleren, Selvstændighedspartiets Formand *Jon Thorlaksson* med nogle interessante Udtalelser, hvis Hovedpunkter vi gengiver efter Referatet i det islandske Hovedstadsblad *Morgunblaðið*.

Thorlaksson begyndte med at omtale de historiske Grunde, hvorpaa Island bygger sine Krav paa Grønland; nemlig de gamle islandske Kolonier i Grønland og Landets Retsstilling i ældre og nyere Tid. Derefter fortsatte han paa følgende Maade:

— Island er nu nylig blevet en selvstændig Stat med fuldt Samtykke fra Danmarks Side. Ved Overenskomsten i 1918 blev der intet bestemt om Islands Ret til Grønland, og den Sag staar derfor ganske som den stod, før Forbundsloven blev indgaaet. Vi har en uomtvistelig Ret til Grønland sammen med Danmark. Jeg anser det derfor for selvsagt, at der maa træffes en endelig Overenskomst angaaende denne vor

meddelte den, at det mente at have særlige Interesser at værne i denne Sag.

Af den øvrige Debat skal kun anføres, at Prof. juris *Einar Arnorsson* udtalte, at han kun lagde ringe Vægt paa Islændernes Ret til Grønland ud fra deres gamle Kolonier dér. Derimod ansaa han det tænkeligt, at Island havde en fælles Ret med Danmark til Grønland. Men bedst var det dog at bygge Islands Krav paa Sektor-Princippet.

En Udtalelse af Dr. Munch.

Vi forelagde i Aftes Udenrigsminister, Dr. *Munch* den telegrafiske Meddelelse om den opsigtvækkende Vedtagelse i Altinget.

Udenrigsministeren ønskede imidlertid ikke at knytte særlige Bemærkninger dertil, før han havde nærmere Kendskab til Sagen.

— Har der forud fundet nogen som helst Forhandling Sted mellem vor Regering og Island? spurgte vi.

— Nej, erklærede Udenrigsministeren, der har ingen Forhandling fundet Sted, og den islandske Regering har ingen Henvendelse foretaget til os i denne Sag. Jeg kan derfor ikke udtale mig nærmere derom i Øjeblikket; det forekommer mig endnu saa uklart, hvad det er Altinget tænker paa....

Professor Berlin:

Ikke nogen venlig Handling mod Forbundslandet!

Vi forelagde ogsaa Professor, Dr. jur. *Knud Berlin* Meddelelsen fra Reykjavik, og han gjorde ikke Forsøg paa at skjule sin Overraskelse derover.

— Det forbavser mig unægteligt,

Motiverne for Islands Aktion.

Forslagsstillerens Udtalelser i Altinget.

Jon Thorlaksson.

Ved første Behandling af Sagen i Altinget fremkom Forslagsstilleren, Selvstændighedspartiets Formand Jon Thorlaksson med nogle interessante Udtalelser, hvis Hovedpunkter vi gengiver efter Referatet i det islandske Hovedstadsblad *Morgunblaðið*.

Thorlaksson begyndte med at omtale de historiske Grunde, hvorpaa Island bygger sine Krav paa Grønland; nemlig de gamle islandske Kolonier i Grønland og Landets Retsstilling i ældre og nyere Tid. Derefter fortsatte han paa følgende Maade:

— Island er nu nylig blevet en selvstændig Stat med fuldt Samtykke fra Danmarks Side. Ved Overenskomsten i 1918 blev der intet bestemt om Islands Ret til Grønland, og den Sag staar derfor ganske som den stod, før Forbundsloven blev indgaaet. Vi har en uomtvistelig Ret til Grønland sammen med Danmark. Jeg anser det derfor for selvsagt, at der maa træffes en endelig Overenskomst angaaende denne vor Ret, naar Forbundsloven bliver sagt op.

Men foruden den historiske Ret, som Island har til Grønland, maa man huske paa, at vi er nærmest ved Grønland og derfor har de bedste Muligheder for at udnytte Landets Rigdomme. Derfor kan vi ikke forholde os roligt nu. —

Henstillingen til Regeringen.

„Grønland bør betragtes som en Helhed, og Island mener at have en særlig Ret til Landet.“

Thorlaksson betonedede derefter, at hans Stilling til Sagen var den, at

1. vil jeg henstille til Regeringen, at den værner Islands Interesser paa den Maade, at Grønland bliver betragtet som en Helhed, og at Island mener at have en særlig Ret til Landet.

2. Men bliver Enden paa det hele, at Grønland ikke bliver betragtet som en Helhed, da er der særlig Grund for Island til at protestere mod, at der anerkendes nogen Ret for Norge til det Land, som Norge nu har gjort Krav paa. —

Hvad det sidste angaar, begrundede Taleren det med at henvise til den Lære, der er kommet frem i de sidste Aar, og som har fundet stor Tilslutning, nemlig, at hvert af de beboede Lande, der ligger ved Nordhavet, har Ret til at okkupere de ubeboede Lande, der ligger i den Sektor, som afskæres af Meridianer ud fra de beboede Lande til Polen. Dette Sektor-Princip er, paaviste Taleren, fulgt i de fleste Tilfælde af Okkupation af Øer i Nordhavet i de sidste Aar, og her træffer det sig netop saa heldigt, at de Dele af Grønland, som Nordmændene har gjort Krav paa, ligger i den Sektor, som Island har Krav paa i Henhold til den forannævnte Lære om Ret til Erhvervelse af Land ved Polhavene.

Island skal melde sig i Haag som selvstændig Part.

Senere i sit Foredrag forklarede Taleren, hvorledes han mente, at Island skulde føre sin Sag frem. Det hensigtsmæssigste vilde være, udtalte han, at Island som selvstændig Part henvendte sig til Domstolen i Haag og

meddelte den, at det mente at have særlige Interesser at værne i denne Sag.

Af den øvrige Debat skal kun anføres, at Prof. juris Einar Arnorsson udtalte, at han kun lagde ringe Vægt paa Islændernes Ret til Grønland ud fra deres gamle Kolonier dér. Derimod ansaa han det tænkeligt, at Island havde en fælles Ret med Danmark til Grønland. Men bedst var det dog at bygge Islands Krav paa Sektor-Principet.

En Udtalelse af Dr. Munch.

Vi forelagde i Aftes Udenrigsminister, Dr. Munch den telegrafiske Meddelelse om den opsigtsvækkende Vedtagelse i Altinget.

Udenrigsministeren ønskede imidlertid ikke at knytte særlige Bemærkninger dertil, før han havde nærmere Kendskab til Sagen.

— Har der forud fundet nogen som helst Forhandling Sted mellem vor Regering og Island? spurgte vi.

— Nej, erklærede Udenrigsministeren, der har ingen Forhandling fundet Sted, og den islandske Regering har ingen Henvendelse foretaget til os i denne Sag. Jeg kan derfor ikke udtale mig nærmere derom i Øjeblikket; det forekommer mig endnu saa uklart, hvad det er Altinget tænker paa....

Professor Berlin:

Ikke nogen venlig Handling mod Forbundslandet!

Vi forelagde ogsaa Professor, Dr. jur. Knud Berlin Meddelelsen fra Reykjavik, og han gjorde ikke Forsøg paa at skjule sin Overraskelse derover.

— Det forbavser mig unægteligt, sagde han, at Altinget og Regeringen i Island kan tiltræde det Forslag, Jon Thorlaksson fremkom med. Det er ikke nogen venlig Handling mod deres Forbundsland Danmark. Fordi de nu mener, at Danmark er i Klemme, vil de søge yderligere at klemme os i det grønlandske Spørgsmaal. Det ser ikke godt ud. Og det forbavser mig saa meget mere, som der selvfølgelig ikke er Spor af Udsigt til, at Island vil faa noget som helst ud af en Aktion som den paatænkte!

Chk.

Tidens Tegn nr. 171

27/7 - 31

Islands interesser på Grønland.

Statsminister Thorlakssons forslag henvist til
altingets utenrikskomite.

Kjøbenhavn, 26. juli. kunde utnytte disse muligheter.

I en meddelelse til Dagens Nyheter fra Reykjavik om behandlingen av det tidligere omtalte forslag til alltingsbeslutning i Grønlandssaken, heter det at forslagsstilleren, fhv. statsminister Thorlaksson, først redegjorde for forslaget. De fleste som deltok i debatten, tilhørte selvstendighetspartiet. Talerne var enige om at Islands interesser burde varetas i Haag. Flere uttalte at Islands historiske rett til Grønland efter deres mening ikke var av stor betydning, men de blev ivrig motsagt av andre. Alle syntes imidlertid som nevnt å være av den mening, at Island burde vareta sine interesser, med henblikk på næringsmuligheter i fremtiden, skjønt de innrømmet at Island ennå ikke

Thorlaksson hevdet at det var av betydning at Island gjorde sitt synspunkt gjeldende i Haag. Hvis ikke man gjorde det, kunde det volde Island vanskeligheter ved senere forhandlinger mellem Island og Danmark angående Grønland. Han mente også at Island burde støtte den politikk, at Grønland fremdeles skulde betraktes om en helhet og motsette sig en deling. Selv om Haag-domstolen ikke anså det for utelukket at Grønland kunde deles, burde Island ikke anerkjenne nordmennenes suverenitet over Øst-Grønland. Island burde ikke anerkjenne nogensomhelst deling av Grønland.

Det blev til slutt enstemmig vedtatt å henvise saken til altingets utenrikskomite.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Dagens Nyheder

skriver den 26. JULI 1931

Det islandske Alting og Grønlands-Sagen.

*Ingen Anerkendelse af nogen som
helst Deling.*

Reykjavik, Lørdag.

DET af Thorlaksson stillede Forslag til Altingsbeslutning angaaende Grønlandssagen var i Dag til Behandling i det forenede Alting. Efter at Thorlaksson havde holdt en indledende Tale, ønskede Førsteministeren Forslaget henvist til Altingets Udenrigs-Komité, hvilket blev enstemmigt vedtaget.

Talerne, af hvilke de fleste tilhører Selvstændighedspartiet, var enige om, at det var rigtigt at varetage Islands Interesser i Haag, endskønt ingen af Talerne var af den Formening at Islands historiske Ret til Grønland var af stor Betydning. Dette blev dog ivrigt modsagt af andre Talere. Men alle Talere syntes at være af den Mening, at Island burde varetage sine Interesser for Fremtidens Erhvervsmuligheders

Skyld, skønt de maatte indrømme, at Island ikke endnu kunde udnytte Mulighederne.

Thorlaksson mente endvidere, at det var af Betydning, at Island i Haag gjorde sit Synspunkt i Sagen gældende. Hvis det ikke gjorde det, kunde det volde Island Vanskeligheder, naar det senere kom til Forhandlinger mellem Island og Danmark angaaende Grønland. Han mente ogsaa, at Island burde støtte den Politik, at Grønland fremdeles skulde betragtes som en Helhed og modsætte sig en Deling. Selv om Haag-Domstolen ansaa det for ikke udelukket, at Grønland skulde deles, burde Island ikke anerkende Nordmændenes Suverænitæt over Østgrønland. Island burde ikke anerkende nogen som helst Deling af Grønland.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

23. JULI 1931

skriver den

Islands Interesser paa Grønland.

Giver Forbundsloven Adgang?
En Artikel i „Tidens Tegn“.

Fra vor Korrespondent.
OSLO, TORSDAG

I „Tidens Tegn“ beskæftiger Redaktør Vilhelm Finsen sig i Dag med Islands Stilling til Grønlands-Spørgsmaalet. Han skriver, at man paa Island mener, at Sagen i Haag ikke kan begrænses til at dreje sig om det ubeboede Østgrønland, men anser det for sikkert, at hele Grønlands-Spørgsmaalet nu vil komme op til international Behandling, og da kan Islænderne ikke sidde sovn tavse Tilhørere. Man hævder paa Island, skriver han videre, at den dansk-islandske Forbundslovs § 16 giver Hjemmel til at fremtvinge aaben Adgang til Grønland for alle Virksomheder, der kan regnes for ligestillet med Danskernes Næringsdrift til Lands og til Vands. Det er blevet fremhævet, at Ansøgning om saadan Næringsdrift paa Grønland kun skal sendes til de islandske Myndigheder, der ifølge Forbundsloven skal være berettiget til at give en saadan Tilladelse.

Island ser sine Ekspansionsmuligheder i Rettigheder til at drive Fiskeri i grønlandske Farvande, slutter Redaktør Finsen, men derom bør de i øvrigt kunne komme overens med deres Forbunds-nation uden at gaa til Haag.

Førsteminister Tryggvi Thorhallsson.

Island og Grønlandsspørsmålet.

—
Av
redaktør Vilh. Finsen.

Det forslag til altingsbeslutning, som selvstendighetspartiets fører, tidligere statsminister Jon Thorlaksson, har fremsatt i tinget — og som utvilsomt vil bli enstemmig vedtatt — kommer ingenlunde overraskende. Av den almene interesse, som i de siste årene har vært omkring Grønlandsspørsmålet, det vil si danskenes herredømme over Grønland og landets lukning selv for islandske statsbor-

Professor Magnus Jonsson.

gere, kunde man si sig selv, at de Grønlandsinteresserte parter på Island ikke vilde sitte uvirksomme som tause tilhørere til den prosedyre som nu skal finne sted i Haag mellom Norge og Danmark om herredømmet over det østlige Grønland. Man er på Island klar over, at saken i Haag ikke alene kan begrenses til å omhandle bare ubebodde Øst-Grønland, men at det for å være sikkert at hele Grønlandsspørsmålet nu vil komme op til internasjonal behand-

i den islandske presse og i de stedlige litterære og videnskapelige tidsskrifter. Det er hovedsakelig den kjente islandske dikter, tidligere sysselmann Einar Benediktsson og den unge videnskapsmann dr. phil. Jon Duason samt altingspresident Benedikt Sveinsson som har gjort sig til talsmenn for at Island burde gjøre sine gamle historiske rettigheter overfor Danmark gjeldende og fordre overherredømmet over den gamle islandske koloni. Som subsidiært standpunkt har man gjort gjeldende, at Danmark i henhold til forbundstraktens paragraf 16, som omhandler likeberettigelsen for danske og islandske statsborgere i begge land, bør åpne Grønland for islandsk næringsliv og initiativ ut fra den forutsetning, at der i denne lov finnes en hjemmel til å tvinge frem Grønlands åpning, først og fremst for all den foretagsomhet som kan regnes likestillet med danskenes foretagender og næringsdrift derborte, til lands og til vanns. Man har fremhevet, at ansøknings om en slik næringsdrift på Grønland alene må sendes til de islandske statsmyndigheter, som altså ifølge forbundsloven med Danmark skal være berettiget til å gi en slik tillatelse.

I en av disse artikler skriver Benediktsson at „spørsmålet om Grønlands statsrettslige stilling kan betegnes som en av de viktigste verdenspolitiske saker, som i de senere år har vært under drøftelse”. Han mener at Grønland har ubegrensede muligheter og at det har vist sig gjennom århundrer at danskene ikke er i stand til å utnytte de mangeartede rikdomskilder, som finnes overalt i det mektige ørike.

Disse skrivelser vakte ikke alene stor interesse blandt folkets brede lag på Island, men resulterte og-

Island og Grønlandsspørsmålet.

—
Av
redaktør Vilh. Finsen.

Det forslag til altingsbeslutning, som selvstendighetspartiets fører, tidligere statsminister Jon Thorlaksson, har fremsatt i tinget — og som utvilsomt vil bli enstemmig vedtatt — kommer ingenlunde overraskende. Av den almene interesse, som i de siste årene har vært omkring Grønlandsspørsmålet, det vil si danskenes herredømme over Grønland og landets lukning selv for islandske statsbor-

Professor Magnus Jonsson.

gere, kunde man si sig selv, at de Grønlandsinteresserte parter på Island ikke vilde sitte uvirksomme som tause tilhørere til den prosedyre som nu skal finne sted i Haag mellom Norge og Danmark om herredømmet over det østlige Grønland. Man er på Island klar over, at saken i Haag ikke alene kan begrenses til å omhandle bare ubeboede Øst-Grønland, men at det for å være sikkert at hele Grønlandsspørsmålet nu vil komme op til internasjonal behandling — og da kan ikke Island sitte som taus tilskuer.

I årene 1924—1928 er det skrevet meget om Grønlandsspørsmålet

i den islandske presse og i de stedlige litterære og videnskapelige tidsskrifter. Det er hovedsakelig den kjente islandske dikter, tidligere sysselmann Einar Benediktsson og den unge videnskapsmann dr. phil. Jon Duason samt altingspresident Benedikt Syeinsson som har gjort sig til talsmenn for at Island burde gjøre sine gamle historiske rettigheter overfor Danmark gjeldende og fordre overherredømmet over den gamle islandske koloni. Som subsidiært standpunkt har man gjort gjeldende, at Danmark i henhold til forbundstraktens paragraf 16, som omhandler likeberettigelsen for danske og islandske statsborgere i begge land, bør åpne Grønland for islandsk næringsliv og initiativ ut fra den forutsetning, at der i denne lov finnes en hjemmel til å tvinge frem Grønlands åpning, først og fremst for all den foretagsomhet som kan regnes likestillet med danskenes foretagender og næringsdrift derborte, til lands og til vanns. Man har fremhevet, at ansøkninger om en slik næringsdrift på Grønland alene må sendes til de islandske statsmyndigheter, som altså ifølge forbundsloven med Danmark skal være berettiget til å gi en slik tillatelse.

I en av disse artikler skriver Benediktsson at „spørsmålet om Grønlands statsrettslige stilling kan betegnes som en av de viktigste verdenspolitiske saker, som i de senere år har vært under drøftelse”. Han mener at Grønland har ubegrensede muligheter og at det har vist sig gjennom århundrer at danskene ikke er i stand til å utnytte de mangeartede rikdomskilder, som finnes overalt i det mektige ørike.

Disse skrivelser vakte ikke alene stor interesse blandt folkets hrede lag på Island, men resulterte også i at altinget i 1924 på et lukket møte nedsatte en kommisjon på tre medlemmer til undersøkelse av

og en rekke mindre gevinster.
I heldig tilfelle kan man for 5 kroner
pludselig bedre sin økonomi.
Prøv deres chance!

Det norske

Pengelotteri.

5

5

Grønlands statsrettslige stilling. Som en fortsettelse av denne disposisjon blev saken behandlet i åpent altingsmøte den 12. mai 1925 og de tre samme altingsmedlemmer gjenvalgt til å fortsette sine undersøkelser. I kommisjonen sitter nu værende førsteminister Tryggvi Thorhallsson, altingspresident Benedikt Sveinsson og professor Magnus Jonsson.

Hvad denne kommisjon har utrettet, vet man ikke, men den har holdt mange møter og nedskriveren herav vet at den har orientert sig i øst og vest om andre nasjoners interesser på Grønland. Der foreligger imidlertid ennå ingen betenkning og det er heller ikke sikkert at der blir utsendt nogen betenkning. Men kommisjonens materiale vil nu, når Island akter å gjøre sig gjeldende overfor den internasjonale domstol i Haag, når saken mellem Norge og Danmark kommer op til behandling, være av stor verdi og kanskje bli overraskende på mer enn en måte.

Det har langt fra hersket nogen enighet på Island med hensyn til Islands rettmessige krav på Grønland. Det er videnskapsmenn som professor ved universitetets juridiske fakultet Olafur Larusson, professorene Halldor Hermannsson og Finnur Jonsson og enkelte andre, som mener at Islands krav i høi grad er tvilsomme. De mener blandt annet at det var det private folk, som uten riksmaktens medvirkning og tildels i dens unåde flyktet fra landet og tok det nye land i besiddelse. De vilde ikke ha nogen politisk forbindelse med moderlandet, skjønt de brukte dettes lover som forbillede for sin nye samfundsordning. Det kan ikke nektes, heter

det videre, at det var danskene som atter begynte seilasen til Grønland og gjenfant det tapte. Men da var alle islendingene døde av sult, fordi de norske og danske konger hadde forsømt å vedlikeholde forbindelsen med kolonien tross løfter om det den gang Island underkastet sig Norge i året 1262. Videre påstår man, at ingen kan bevise at Island nogensinne eiet de grønlandske kolonier.

Det faller helt naturlig, tross alle disse motsetningsforhold at Island på grunn av sin tidligere forbindelse med Grønland nu ønsker å bli hørt i Haag, hvis hele Grønlandsspørsmålet blir tatt op til internasjonal behandling. Det er sikkert ikke Øst-Grønland, som interesserer islendingene, men derimot den sydvestlige del av landet og fremforalt retten til å drive fiske i grønlandske farvann. Heri ser Island sine ekspansjonsmuligheter.

Men derom bør de forøvrig kunne komme overens med danskene, sin forbundsnasjon, uten å gå til Haag.

Vilh. Finsen.

Indeksregulering.

Et av punktene, som er fremkommet under meglingen, er arbeidernes „tilbud” om tre-årige overenskomster med en forøvrig nokså langsomt — først om ca. 1½ år — inntredende indeksregulering.

Det er påkrevet, at der pekes på at tidene finansielt sett nu er så uklare og risikable, at dette tilbud er så langt fra å være et

1861 - 8/82

Lidens Team nr. 168

20 Antarctic Cont.

R

TIMES

NEW YORK CITY

JUL 23 1931

REVIVES ICELAND'S CLAIM.

**Althing Measure Asks Protection for
Her Interests in Greenland.**

Wireless to THE NEW YORK TIMES.

COPENHAGEN, July 22.—Iceland now also seems eager to put forward her claims to Greenland. A message from Reykjavik states that former Premier Thorlaksson has introduced a proposal in the Althing applying to the government to watch Iceland's interests in the treatment of the conflict which has arisen between Norway and Denmark regarding suzerainty rights in East Greenland.

It is expected that Mr. Thorlaksson's proposal will touch upon the so-called sector principle, according to which a great part of the East Greenland coast and Jan-Mayen Island ought to become Iceland's.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den **22 JULI 1931**

Islands Interesse paa Grønland ønskes varetaget.

Imøde
**En Opfordring til Regeringen fra
Thorlaksson.**

Fra vor Korrespondent.
REYKJAVLK, TIRSDAG

FORHENVÆRENDE Førsteminister Thorlaksson har i Altinget indbragt et saalydende Forslag til Dagsorden i Grønlandsspørgsmaalet: „Altinget henstiller til Regeringen at varetage Islands Interesser ved Behandlingen af den Konflikt, der er opstaaet mellem Norge og Danmark om Overhøjhedsretten i Øsgrønland“.

Sektorprincippet hævdes.

I Forslagets kortfattede Bemærk-

ninger siges det, at Island har baade Rettigheder og Interesser at varetage i Grønland, og det er nødvendigt ikke at forsømme disse. Nærmere Redegørelse bebudes ved Sagens Behandling, hvor man venter, at Forslagsstilleren bl. a. kommer ind paa det Forslag, der har været fremme, at de Polarlande, der ligger inden for en Trekant, der tænkes trukket mellem Nordpolen og de nærmeste beboede Lande, tilfalder disse, (Sektorprincippet), hvorefter en stor Del af Østgrønlands Kyst samt Jan Mayen skulde tilfalde Island.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den **22 JULI 1931**

Island vil høres naar Grønland skal drøftes

Forslag til en Resolution i Altinget.

Reykjavik, Tirsdag. (R. B.).

Fhv. Minister *Jon Thorlaksson*
har i Altinget fremsat følgende For-
slag til Resolution:

Altinget henstiller til Regeringen,
at Islands Interesser bliver varetaget
ved Behandlingen af den Konflikt,
der er opstaaet mellem Norges og Dan-
marks Regeringer om Overhøjhedsret-
ten over Grønland.

I Forslagets kortfattede Bemærk-
ninger, hvor der gives Tilsagn om
nærmere Redegørelse ved Sagens Be-
handling, hedder det bl. a., at *Island*
har baade Rettigheder og Interesser
at varetage i Grønland, og det var
nødvendigt ikke at forsømme disse.

„Din 17 de Mai“ 8/7 - 1931.

Islandsferdi i fjor.

Eskeland — Mowinckel.

Det er reint over seg kor Joh. Ludw. Mowinckel og Lars Eskeland er komne upp i det um alt snakket fraa i fjor ikring den krunprinsferdi til Island som ikkje vart av.

Korleis alt hekk i hop, kann vera det same no, men ein kjem ikkje framum at Noreg stelte seg ringt, eller lat meg segja tanke- laust, andsynes næraste frendefolket den gongen, og det er slett ikkje aa undrast at det vart snakk og drøs — og vonbrøt. Naar umbrøytet kjem so uventa og so reint i siste liten som det gjorde daa, er det ikkje underleg at folk tenkjer sitt og gissar, og at dei ikkje kjenner seg so svært overtydde av det ein kallar dementi.

Island hadde butt seg reint storveges til aa taka imot. Tingvellir ligg fem norske mil inne i øydemarki aa kalla. Likevel bygde dei til denne storfesten særskilde residensar aat alle kongelege. Til det islandsk-danske kongeparet hadde dei bygt ein villa noko til sildes nedmed Tingvallavatn. Men framme paa det gamle Tingvallatun, attmed kyrkja, reiv dei den gamle prestegarden som hadde stade unytta og til nedfalls, og bygde upp av nyo ein sers staselig og stilfull bygnad i gamalislandsk stil til bustad for den norske og den svenske trunervingen.

Bladi i Reykjavik sende ut staselege festnummer til høgtidi, nummer som eg ikkje saag maken til her i Oslo i vaart festaar 1914.

Eg sit nett og bladar i eitt. Noreg fær finaste romet med drustelege bilete av Olafur krunprins i brodden, og so kjem «Sendimenn Nordmanna»: Joh. L. Mowinckel (forsætis ráðherra rikisins), C. J. Hambro (stortingsforseti) og Chr. Hornsrud (varaforseti).

Dette var dei menn islendingane hadde fenge melding um, og som dei gledde seg til aa faa sjaa og møta, og Noreg og vaare sendemenn fekk dei varmaste velkomstynskje i bladi.

Den einaste som kom av alle desse, var «varaforseti», saman med lagtingspresidenten, som bladi der burte ikkje visste um. Ja, og so yngstemann i det norske riksstyret.

Paa Løgberg vart det gjort særskild ære paa Noreg. Altingspresidenten stod fram og heldt ein sens takketale. «Noreg og Island er som mor og barn», sa han, og fagninga var veldig. Men ved alle dei store festframsyningane og nede paa Tingvallatun var det berresynt at det var den svenske krunprinsen som vart med aatgaumen og vyrdnaden — og som «moni» elles vilde ha fenge! Og det minnet som heretter vil hanga ved prestegarden paa gamle Tingvallabø, er at her budde «Rikiserfing Svía».

Den svenske krunprinsen var elles ein baade sjaaleg og vyrdelig representant for folket sitt. Ein tale som fekk veldig fagning, byrja han med desse ordi: «Aldri i mine dagar har eg angra so paa noko som at eg i min ungdom ikkje lærde meg islandsk.» — Han tok folk um hjarterotil. Men vaare fremste menn sat heime.

Det var den 9. juni prinsesse Ragnhild kom til verdi. Dag etter dag fortalde meldingane fraa slottet at alt var berre vel. Festen paa Tingvellir tok til 26. juni, frami tridje vika etter storhendingi i Oslo. — Var det so aa undrast at folk stussa og tok seg tankar daa ubodi um at krunprinsen ikkje reista, kom til slutt?

Folk grov og spurde, spurde og gissa. Og dei undrast mest liko mykje paa at statsministeren og vart burte. Dei tenkte sitt og saag det i samanheng.

Det var slett ikkje morosamt med alle spursmaali og alle halvdregne ord ein fekk høyra baade av islendingar og i det kosmopolitiske ferdafylgje um bord.

I same rennet kom so daatteleg den danske kongevitjinga paa Bygdøy med utsending av kongetalar gjenom Norsk Telegrambyrå. Daa tvila ikkje folk lenger. Daa vart drøset «ganske vists»!

No ja, me kann alle vera etterkloke. Men betra er stundom aa vera fyre var enn etter snar.

ANDREAS HAAVOLL.

Forbundspagten mellem Danmark og Island.

Foran de dansk-islandske Forhandlinger i Reykjavik.

Udtalelser af det konservative Nævnsmedlem,
Folketingsmand Halfdan Hendriksen.

Paa Onsdag afrejser de dansk-islandske Nævnsmedlemmer med Damperen „Island“ til Reykjavik, hvor Nævnets Forhandlinger i Aar skal foregaa. Folketingsmand Halfdan Hendriksen, der paa Rejsen ledsages af sin Frue, deltager i Aar for første Gang efter sin Indtræden i det dansk-islandske Nævn i Forhandlingerne paa Island, og paa vort Spørgsmaal, om Nævnets Drøftelser i Reykjavik vil strække sig over et længere Tidsrum, svarede Hr. Hendriksen:

— Forhandlingerne vil strække sig over en halv Snes Dage, og det er Hensigten, at Indenrigsminister Kragh, Professor Arup og Redaktør Borghjerg skal afrejse fra Reykjavik den 20. Juni om Aftenen, saaledes at de kan være i København den 25. Juni om Morgen, hvorimod jeg — af Forretningshensyn — bliver i Reykjavik endnu en Uges Tid efter mine Kollegers Hjemrejse og derefter fortsætter til Vest, Nord- og Østlandet, hvor jeg skal besøge forskellige af mine islandske Forretningsvenner.

Det islandske Sildemonopol og Danmarks Interesser.

— Hvilke Sager vil særlig blive behandlet paa de forestaaende Nævnsmøder? spørger vi Folketingsmanden, der hertil siger:

— Bl. a. vil Spørgsmaalet om en Voldgiftstraktat mellem Danmark og Island blive gjort til Genstand for Drøftelse, og endvidere vil den i danske og navnlig i svenske Blade i den senere Tid saa meget omtalte Sag vedrørende et islandske Sildemonopol blive behandlet paa Nævnsmøderne, idet Nævnet skal have forelagt til Approbation et af den islandske Erhvervsminister affattet Regulativ vedrørende Monopolbestemmelsernes nærmere Udformning.

— Berører dette Sildemonopol danske Interesser i højere Grad?

— Ja, absolut! Baade de danske Firmaer, der producerer Islands-Sild, og de Firmaer, gennem hvilke selve Handelen med Islands-Sild i Aarevis har fundet Sted, berøres i høj Grad af Monopolet, og ogsaa de herværende Hørkramgrossister er interesserede i, at denne Sag ordnes paa en tilfredsstillende Maade.

— Er det ikke saaledes, at Islands-Silden hovedsagelig konsumeres i Sverige?

— Jo, man kan vel nok sige, at mindst 1/2 af Islands Sildproduktion ender i Sverige og Resten i Danmark, hvor Forbruget af Islands-Sild i de senere Aar forøvrigt har været stærkt stigende. Navnlig er der her i Landet et godt Marked for islandske Mellem-sild, af hvilken Vare der i de sidste Par Aar har været produceret ret betydelige Mængder paa Østlandet. For denne Sild, af hvilken der i Vægt gaar 2 à 3 Stykker paa en almindelig nordislandske Sild, er der oparbejdet et udmærket Marked her i Landet, og som sagt, vi er i det hele efterhaanden kommet ind paa at bruge ikke saa lidt Islands-Sild i Danmark, baade Storsild og Mellem-sild. Iøvrigt har Forholdet hidtil været det, at ikke alene Danmarks Forbrug af Islands-Sild, men ogsaa en ikke ubetydelig Del af Sveriges Forbrug er „gjort“ over København gennem danske Islandsfirmaer.

Endnu har Island ikke faaet de meget omtalte Museums-genstande.

Vi stiller det Spørgsmaal til Folketingsmand Hendriksen, om Museumssagen vil blive behandlet i Nævnets Møder.

— Naturligvis, svarer Hr. Hendriksen,

vil Museumssagen ogsaa blive debatteret, men nogen endelig Afgørelse vil ikke kunne træffes før ved Nævnsmøderne i København næste Aar.

— Har Island faaet udleveret nogle af de meget omtalte Museums-genstande?

— Nej, der er intet udleveret. Hele Sagen vil sikkert blive løst under et, men som sagt, nogen Afgørelse kan ikke ventes truffet før i 1929.

Islands behudede Opsigelse af Forbundsloven af 1918.

— Hvad mener De om den fra Islands Side behudede Opsigelse af Forbundsloven af 1918? Vil denne Sag blive behandlet paa Nævnsmøderne?

— Muligvis! Spørgsmaalet om Opsigelse af Forbundstraktaten rejstes, som De vil erindre, i Altinget af fhv. Minister Sigurdur Eggerz, og fra alle Sider fik Hr. Eggerz Tilslutning til sit Standpunkt: Opsigelse af Traktaten. I og for sig forekommer det mig — og vist forøvrigt ogsaa de fleste islandske Politikere — ret overflødigt allerede nu at behude, at man om 12—13 Aar vil opsiges en Traktat for at faa den revideret, men en Gang rejst maatte Spørgsmaalet paa Island af indrepolitiske Grunde besvares af de politiske Partier, saaledes som det blev.

Forbundsloven bør revideres fuldt saa meget af Hensyn til Danmark.

At Forbundsloven bør revideres, ikke alene af Hensyn til Island, men fuldt saa meget af Hensyn til Danmark, er da ogsaa efter mit Skøn en given Ting, og hvis man ikke allerede nu fra Islands Side havde bebudet Forbundslovens Opsigelse, kunde vi lige saa godt fra dansk Side have gjort dette, hvis vi da havde fundet det rigtigt, allerede 12—13 Aar før Revisionen skulde finde Sted, at fremsætte Udtalelser herom. Nu har man imidlertid taget Skridtet fra islandske Side, og jeg vil da heller ikke lægge Skjul paa, at ogsaa jeg betragter det som en Selvfølge, at Forbundsloven opsiges efter Udgangen af 1940, saaledes som tilladt i Henhold til Bestemmelserne i Lovens § 18. En Revision af Loven er efter min Mening absolut nødvendig af Hensyn til Danmark, og der er derfor intet som helst sensationelt i, at man vil opsiges Forbundsloven, for det selvfølgelig kan vel næppe være sensationelt!

Fra dansk Side anser jeg det for givet, at vi gerne ser Forbundsforholdet fortsat, ogsaa ud over 1943, og jeg gaar ud fra, at man fra begge Sider vil benytte de 3 Aar, der efter Loven er givet til at udfærdige en ny Overenskomst, paa en saadan Maade, at denne reviderede Overenskomst kan foreligge, inden Forbundsloven udløber, saaledes at en ny revideret Traktat efter 1943 kan være gældende mellem de to Forbundslande.

Fuldkommen Ligeret for begge Landes Borgere.

— Hvad skulde, indskyder vi, en saadan Overenskomst gaa ud paa?

— Først og fremmest, lyder Hr. Hendriksens Svar, maatte Forudsætningen for en saadan ny Overenskomst være fuldkommen Ligeret for begge Landes Borgere, baade i Danmark og Island. Ligeretsprincippet maatte fastholdes, saaledes at Danske faar de samme Fordele i Island som Islændere og omvendt. Naar Hr. Sigurdur Eggerz mener, at Hovedmangelen ved Forbundsloven er, at den hjemler Danske Ligeberettigelse paa Island med Islændere, hvad han kalder „De Danskes Forpagtningsrettigheder paa Island“, saa er en saadan Argumentation jo noget ensidig, naar man holder sig for

Oje, at Islænderne har nøjagtig de samme „Forpagtningsrettigheder“ i Danmark, og man kan ikke ret vel give det ene Lands Borgere Rettigheder i det andet Land, uden at det tilsvarende Forhold maa indtræde. Jeg ser i denne Forbindelse helt bort fra de meget store Omkostninger, der paahviler Danmark ved Varetagelsen af den diplomatiske og konsulære Repræsentation for Island samt Fiskeriinspektionen m. m.

Ikke særlig Interesse for denne Sag paa Island.

— Er der, spørger vi til Slut, ingen Interesse for denne Sag paa Island?

— Det tror jeg egentlig ikke, slutter Folketingsmanden Samtalen. Jeg forstaa særdeles vel den islandske Forsteminister, Hr. Tryggvi Thorhallsson, naar han til et herværende Blad for nogen Tid siden har udtalt, at man ikke paa Island betragtede dette Spørgsmaal som en stor Sag, men at man derimod ansaa det og hele Tiden havde anset det for en Selvfølge, at Traktaten maatte revideres til sin Tid. Dette Standpunkt falder som anført fuldkommen i Traad med mit. Ogsaa jeg har stedse anset det for en Selvfølge, at Traktaten maatte revideres, og jeg kan ogsaa tiltræde Forsteministerens Udtalelse, naar han paa et Spørgsmaal om, hvorvidt Kravet om Opsigelse og Revision betød det samme som Ophævelse af Forbundet med Danmark, svarede: „Der er 15 Aar, til det Spørgsmaal skal behandles. Der er den største Sandsynlighed for, at vi, der er Altingsmænd nu, er et helt andet Sted henne til den Tid.“

De samme menneskelige Love, der gælder for Altingsmænd, gælder jo ogsaa for danske Rigsdagsmænd, og det vil derfor naturligvis være umuligt fra dansk Side med Bestemthed at sige, hvorledes det danske Folk og den danske Rigsdag vil se paa dette Spørgsmaal om 12—15 Aar, men som jeg allerede tidligere har nævnt, jeg anser det for overvejende sandsynligt, at man fra dansk Side ogsaa til den Tid gerne vil bevare Forbundet med vort Frændeland, saafremt det er muligt paa Vilkaar, der ogsaa kan accepteres fra dansk Side, og som kan tilfredsstille berettigede og rimelige danske Krav.

INTERVIEW MED DEN ISLANDSKE FØRSTEMINISTER

Hr. Tryggvi Thorhallsson, som
i Gaar kom hertil, fortæller om Forholdene
paa Island og om Altingets Opsigelse af
Forbundsloven.

Tryggvi Thorhallsson.

Islands nye Førsteminister Tryggvi Thorhallsson kom i Gaar her til Byen med hele den Host af nye Love, som nu skal forelægges Kongen i et Statsraad. Ministeren, den typiske Islænder, høj og blond med et skarpt Ansigt og lidt fjernt Blik, der nu og da bliver haardt, modtog os i Aftes paa Hotel Phoenix, hvor han bor med sin statelige Frue, som ogsaa her i Byen bærer den smukke islandske Nationaldragt.

— Hvad vil De vide, spørger Førsteministeren med en indbydende Haandbevægelse, jeg kommer jo med Resultatet af Altingets Arbejde.

— Hvad er de betydningsfuldeste af de Love, der skal forelægges?

— Det er dem, der vedrører vort Landbrug, allermest maaske et Forslag om en særlig Landbrugsbank. Vi skulde gerne have Lovhjemmel til at oprette en saadan Bank, hvis første Opgave det bliver at sætte fem Millioner ind i det islandske Landbrug som Driftskapital til gamle og nye Bøndergaarde. Pengene tænker vi at yde som 3½ Procents Laan. Det bliver en Understøttelse af en noget lignende Art, som den til Statshusmændene i Danmark, blot bliver der jo ogsaa givet Hjælp til andre end dem, man kan kalde Statshusmænd. Hele Landbruget skal have Adgang til de billige Penge.

— Saa skal Staten yde Forskellen mellem Indlaansrenten og Udlænet?

— Ja, det bliver Opgaven. Banken skal saaledes være en Statsbank.

— Er der Landbrugskrise paa Island, siden man tænker paa den Slags Støtteforetagender?

— Nej, beldigvis er vi vist helt over Krisen siden i Fjor. Landbrugets sidste Aar har været udmærket. Morsomt nok er det at se, at i Aar er Træerne f. Eks. mere ndsprungne hjemme, end de er her. Saa vi har vel Haab om et godt Aar igen.

— Er det Meningen at faa den islandske Krone op i Pari?

— Nej, tværtimod. Den har nu staaet roligt siden 1925 omkring 81—82, og der vil vi gerne se at faa den stabiliseret. Vi har derfor et Valutaævn

jeg. Fiskeriet har haft Rekord-Resultater nu i April Maaned, baade Trawlerne og Motorbaadene.

— Man har Indtryk af, at Havfiskeri-Diskussionen har givet Genlyd paa Island i en for Danmark mindre gunstig Stemning.

— Det kender jeg intet til. Paa Altinget har noget saadant hverken været nævnt rent ud eller omtalt Mand og Mand imellem. Personlig har jeg saamænd ikke en Gang haft Tid til at læse Skrifterne derom.

— Har der ikke været Tale om visse Restriktioner overfor ikke islandske Fiskere for nylig?

— Hvis De mener overfor Danske, saa er det udelukket af Forbundsloven. Det eneste, jeg husker af denne Art fra den senere Tid, er et Forbud mod at fiske med Snurrev i visse Maanedere inde under Land. Men det gælder sandelig ogsaa Islænderne. Det er kun sket for at beskytte Fiskeengelen.

— Betyder et stort Fiskeri ikke synkende Priser?

— Ikke i Aar. Det gamle Lager af Fisk var fuldstændig ndspist.

Uroen om Forholdet til Danmark

— Der var Tale om et stort, norsk Industriselskab, som skulde have Koncession paa Anlæg ved Fosserne, og som skulde have bygget Jernbane over Sydisland, hvorfor gik denne Tanke i sig selv igen?

— Det gjorde den allerede af den Grund, at vi ingen Garanti fik for, at der stod tilstrækkelig Kapital bag Foretagendet.

— Hvad er Grunden til den Uro, der har været om Forbundsloven?

— Derom har Sveian Bjørnsson for nylig udtalt sig, og jeg har egentlig intet at føje dertil. Hans Redegørelse stemmer overens med mine Synspunkter. Jeg mener forøvrigt ikke, at Sagen i Øjeblikket har nogen større Interesse.

— Der maa vel være en Grund til, at man netop nu, skønt der er femten Aar tilbage af Traktatens Tid, har draget den ind i Diskussion. Er der en Folkestemning bag ved?

— Det er, som man tager det. Der er saa meget Folkestemning, som der ligger deri, at man paa Island betragter det som en Selvfølge, at Traktaten, naar dens Tid er udløbet, skal revideres. De Danske, jeg har talt med paa Island, er iøvrigt ogsaa af den Opfattelse.

— Er det Mestbegunstigelsesbestemmelserne mellem de to Landes Indbyggere, man er utilfreds med?

— Den Side af Traktaten har hovedet ikke været drøftet nu.

— Hvad er da Grunden til den Mistemning, man, trods alt, sporer?

— Vort Ønske om at revidere Overenskomsten er da ganske naturlig, ingen, hverken paa Island eller i Dan-

Tryggvi Thorhallsson.

Islands nye Førsteminister Tryggvi Thorhallsson kom i Gaar her til Byen med hele den Høst af nye Love, som nu skal forelægges Kongen i et Statsraad. Ministeren, den typiske Islænder, høj og blond med et skarpt Ansigt og lidt fjernt Blik, der nu og da bliver haardt, modtog os i Aftes paa Hotel Phoenix, hvor han bor med sin statelige Frue, som ogsaa her i Byen bærer den smukke islandske Nationaldragt.

— Hvad vil De vide, spørger Førsteministeren med en indbydende Haandbevægelse, jeg kommer jo med Resultatet af Altingets Arbejde.

— Hvad er de betydningsfuldeste af de Love, der skal forelægges?

— Det er dem, der vedrører vort Landbrug, allermost maaske et Forslag om en særlig Landbrugsbank. Vi skulde gerne have Lovhjemmel til at oprette en saadan Bank, hvis første Opgave det bliver at sætte fem Millioner ind i det islandske Landbrug som Driftskapital til gamle og nye Bøndergaarde. Pengene tænker vi at yde som 3½ Procents Laan. Det bliver en Understøttelse af en noget lignende Art, som den til Statshusmændene i Danmark, blot bliver der jo ogsaa givet Hjælp til andre end dem, man kan kalde Statsbøsmænd. Hele Landbruget skal have Adgang til de billige Penge.

— Saa skal Staten yde Forskellen mellem Indlaansrenten og Udlaanet?

— Ja, det bliver Opgaven. Banken skal saaledes være en Statsbank.

— Er der Landbrugskrise paa Island, siden man tænker paa den Slags Støtteforetagender?

— Nej, heldigvis er vi vist helt over Krisen siden i Fjor. Landbrugets sidste Aar har været udmærket. Morsomt nok er det at se, at i Aar er Træerne f. Eks. mere ndsprungne hjemme, end de er her, saa vi har vel Haab om et godt Aar igen.

— Er det Meningen at faa den islandske Krone op i Pari?

— Nej, tværtimod. Den har nu staaet roligt siden 1925 omkring 81—82, og der vil vi gerne se at faa den stabiliseret. Vi har derfor et Valutanævn i Arbejde med at finde den bedste Løsning.

— Har Island nogen udenlandsk Statsgæld, som en Stabilisering vil faa Indflydelse paa?

— Nej, vi har slet ingen Gæld til Udlandet i islandske Kroner.

— Vækker Ønsket om denne Stabilisering ikke Modstand?

— Jo, Socialdemokraterne og de Konservative kræver næsten enstemmigt at faa Kronen op i Pari.

— Hvorledes stiller Island sig til Frihandel og Told?

— Beskyttelsestold kender vi ikke, og den fiskale Told, vi har, vil formodentlig nu komme ud for en Revision sammen med vore Beskatningslove.

Vore Priser og hele den økonomiske Situation tegner sig egentlig lyst, synes

ne og Motorbaadene.

— Man har Indtryk af, at Havfiskeri-Diskussionen har givet Genlyd paa Island i en for Danmark mindre gunstig Stemning.

— Det kender jeg intet til. Paa Altinget har noget saadant hverken været nævnt rent ud eller omtalt Mand og Mand imellem. Personlig har jeg saamænd ikke en Gang haft Tid til at læse Skrifterne derom.

— Har der ikke været Tale om visse Restriktioner overfor ikke islandske Fiskere for nylig?

— Hvis De mener overfor Danske, saa er det udelukket af Forbundsloven. Det eneste, jeg husker af denne Art fra den senere Tid, er et Forbud mod at fiske med Snurrevød i visse Maanedre inde under Land. Men det gælder sandelig ogsaa Islænderne. Det er kun sket for at beskytte Fiskeyngelen.

— Betyder et stort Fiskeri ikke synkende Priser?

— Ikke i Aar. Det gamle Lager af Fisk var fuldstændig udpist.

Uroen om Forholdet til Danmark

— Der var Tale om et stort, norsk Industriselskab, som skulde have Koncession paa Anlæg ved Fosserne, og som skulde have bygget Jernbane over Sydland, hvorfor gik denne Tanke i sig selv igen?

— Det gjorde den allerede af den Grund, at vi ingen Garanti fik for, at der stod tilstrækkelig Kapital bag Foretagendet.

— Hvad er Grunden til den Uro, der har været om Forbundsloven?

— Derom har Sveinn Björnsson for nylig udtalt sig, og jeg har egentlig intet at føje dertil. Hans Redegørelse stemmer overens med mine Synspunkter. Jeg mener forevrigt ikke, at Sagen i Øjeblikket har nogen større Interesse.

— Der maa vel være en Grund til, at man netop nu, skønt der er femten Aar tilbage af Traktatens Tid, har draget den ind i Diskussion. Er der en Folkestemning bag ved?

— Det er, som man tager det. Der er saa meget Folkestemning, som der ligger deri, at man paa Island betragter det som en Selvfølge, at Traktaten, naar dens Tid er udløbet, skal revideres. De Danske, jeg har talt med paa Island, er iøvrigt ogsaa af den Opfattelse.

— Er det Mestbegunstigelsesbestemmelserne mellem de to Landes Indbyggere, man er utilfreds med?

— Den Side af Traktaten har overhovedet ikke været drøftet nu.

— Hvad er da Grunden til den Mistemning, man, trods alt, spørger?

— Vort Ønske om at revidere Overenskomsten er da ganske naturlig, ingen, hverken paa Island eller i Danmark, havde vel tænkt sig, at man i 1918 skulde have skabt noget nyt og nforanderligt Mesterværk. Saa fuldkomne er Mennesker desværre ikke. Vi synes paa Island, at vi nu er vokset saa meget, og at vi vil faa stadig mere direkte med Udlandet at gøre, at vi vil have vort eget Udenrigsvæsen. Derfor har vi faaet et Udenrigs-Udvalg, som skal danne Kontakt imellem Altinget og Regeringen.

— Er der foretaget nogen Undersøgelse af, hvad en saadan selvstændig Udenrigstjeneste vil koste?

— Endnu ikke.

— Kan man sige, at Island stiler imod en fuldstændig Overskæring af Forbindelsen med Danmark?

— Endnu er der femten Aar tilbage af Traktatens Tid; er det ikke lovlig

(Fortsættes Side 6).

Her er oppefyldt det er kun opfyldt, men vil blive en
 forudsigt med den 10. febr. Udvikling af Vestgrønlands og den er
 god begyndelse for den nye lov

Islands Første- minister om Forbundsloven.

(Fortsat fra Side 1).

tidligt at sige noget om, hvad der vil ske til den Tid?

Hvor er de Altingsmænd henne, som nu sidder, naar femten Aar er gaaet?

Det, man i Øjeblikket kan sige, er, at vi mener en suveræn Stat, der er i saa enestaaende hurtig Vækst som Island, ogsaa maa have sine Forhold til Udlandet helt for sig selv.

— Hvorom drejer den indrepolitiske Interesse sig særlig paa Island i Øjeblikket?

— Det, vi blev valgt paa, var Landbrugets Genrejsning. Vort Arbejde skal være at hjælpe den Strøm, der nu gaar tilbage til Landet. Vi har paa Island nemlig oplevet en endnu større Flugt fra Landet ind, til Byerne og til Fiskeriet, end man har set det i Danmark. Den Strøm er ved at vende, og den skal

hjælpes paa Gled. Ogsaa derfor skal vi nu til at skabe en Realkredit, som den, det danske Landbrug er bygget paa.

Sh.

art. 4. At omme begynder
 uafsluttede og Grønlands
 begynder i Norge og
 vækst, derom er vel
 indtægt og økonomi
 især, for denne begynder
 er ingen afsluttet begynder,
 men en dygtig vort
 i hele vort national
 forberedelse af

den mest omme mellem Norge, og Danmark, som
 hovedsagelig skyldes Grønlands forholdet, og
 derfor bliver det at være en god begynder
 mellem den Vestgrønlands og den østlige
 som man nu vil gøre det ved sig

Islands sjølvstende.

Frå vår eigen sjølvstendestríd min-
nest me at det var mange som ikkje
kunde få seg til å tru at Noreg greid-
de å halde serskilde sendemenn og
konsular i utlandet. Me hadde ikkje
r å d.

Kan ein so undrast på at Island
kvidde seg med å ta sjølvstende-
steget heilt ut i 1918? Folket var få-
ment — berre kring 90,000 menne-
ske —, og dei fleste trudde at lan-
det var fatigt. So samdest tingings-
mennene um at Danmark skulde stå
for utanriktsyret; men den danske
utanriksministren kunde få ein is-
landsk rådgjevar til hjelp. På stader
der det ingen dansk sendemann el-
ler konsul er, kan Island setje inn
erskilde representantar. Ved dan-
ske legasjonar og konsulat kan det
og tilsetjast islandske utsendingar.

Denne retten har ikkje vore brukt;
islendingane fann vel at det lite vil-
de svare seg å ta på seg slike utgrif-
ter, so lenge dei ikkje har noko råd-
velde over sjølve utanrikssyret. Der-
imot har Island fleire gonger nytta
retten sin til å sende ut delegasjonar
som skulde tinge um handelsavtalar
med andre land. Det var på den vis
den norsk-islandske kjøttoll- og fiske-
avtalen kom i stand.

Danmark tok på seg å syte for fi-
skeuppsynet ved Island, so lenge til
islendingane sjølv kunde greie det.
Men no er dei fleste danske uppsyns-
skip avløyst av islandske.

Mest uvilje har det vekt at danske
og islandske statsborgarar skulde ha
same næringsretten i begge land.
No har det vakse fram eit islandsk
handelsstand, som greier både fiske-
utførsla og innførsla av dei varer
folket treng, — utan hjelp frå dan-
ske handelsmenn og utan å gå vegen
um Kjøbenhavn. Islendingane er best
farne når dei kan la framande for-
retningsfolk tevle på like vilkår og
under den same kontroll.

Det ser ikkje ut til at danskane
greier å vinne aft handelen og skips-
arten på Island; det økonomiske
sambandet millom dei tvo land slak-
nar meir og meir. Men kvifor skal
danskane so ha nokon serrett? Og
ufårleg er det ikkje: i desse dagar
rustar ein skipsreidar i Fredrikshavn
ut ni farty som skal drive fiske ved
Island, heile kysten rundt.

Den sterke framgangen i islandsk
næringsliv i dei siste år har natur-
leg vekt ynsket um fullare politisk
sjølvstende. Men sambandslova kan

ikkje seiast upp før 1. desember
1940; derfor har dei fleste meint at
ein no for det fyrste burde samle
kreftene um kulturelle og økonomi-
ske tiltak. Den nye regjering av
framstegspartiet eller bondepartiet
som tok styret i august ifjor, vil m.
a. skipe eit fond til framhjelp for na-
sjonal kunst og kultur. Og det skal
gjerast tiltak med nydyrking, skog-
plantning og skogvern, og betre hus-
dyrbruk.

Derfor kom det uventa at alle par-
ti sa seg samde um å seie up sam-
bandslova, då Sigurdur Eggerz for
nokre dagar sidan reiste spørsmålet
i alltinget. Han er den einaste ting-
mannen som det gamle, liberale
sjølvstendepartiet no har att. Og
danskane undrast ikkje på at han
leitar etter ei sak som kan gi partiet
ny reisingskraft. Men at bondepar-
tiet og det konservative parti skun-
da seg med å knesetje same saka, det
kan dei mindre forstå.

Taktiske umsyn har gjort sitt.
Men avgjerande er det, at trongen til
fullt politisk sjølvstende har vakse
jamt med det økonomiske sjølvsten-
det. Alt fyre alltingsvalet ifjor som-
mar kom det eit varsel: bondeparti-
mannen redaktør Hallgrímsson sa i
ein programtale at når tida kom,
vilde hans parti venteleg røyste
for at Island skulde skiljast heilt frå
Danmark.

Kor langt islendingane vil gå på
denne vegen er enno på det uvisse.
Næraste kravet er eige utanriksstyre.
Blir det gjennomført ved den forhand-
ling sambandslova krev i 1940—43,
so kan det hende at Island ikkje seier
seg laus frå kongefellesskapen.

Slavangeren lørdag 25/2. 1928

Opsier Island forbundet med Danmark?

Enighet innen regjeringen og partiene om opsigelse i 1943

Reykjavik: Forhenværende minister Eggerz' interpellasjon om forbundslovens opsigelse forelå til behandling i Altingets nederste avdeling igår.

Statsminister Thoraldson redegjorde for regjeringens og bondepartiets stilling. Der er full enighet innen regjeringen og bondepartiet om forbundslovens opsigelse i 1943, således at Island efter 1943 selv overtar de utenrikske anliggender, uttalte han.

Derefter avgav forhenværende minister Gudmundsen en erklæring fra det konservative parti, hvori han uttalte sin fulle tilslutning til førsteministrens erklæring, idet det var partiets enstemmige ønske at Island benyttet sig av opsigelsesretten.

Valdemarson uttalte på sosialdemokratenes vegne sin tilslutning til regjeringspartiets

politikk i denne sak. Han fremhevet at forbundslovens ophevelse bør følges av at man opphever fellesskapet mellom Island og Danmark også med hensyn til konge. Han oppfordret de andre partier til å ta definitiv stilling til dette spørsmål.

Kjøbenhavn: Professor Erik Arup, som er medlem av den dansk-islandske nevnd, uttaler til «Politiken»: Det nu bestående forhold deroppe er jo ordnet ved lov. Der er intet overraskende i at der fra Islands side er et ønske om at forholdet mellom de to land skal ordnes på et annet grunnlag i traktatform.

Professor Arup slutter med å si at det i øieblikket er umulig å ha noen mening om hvad opsigelsen av forbundsloven kommer til å bety og hvad den tilsikter.